

**AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM ve GENÇLİK PROGRAMLARI'NIN
TÜRKİYE UYGULAMASININ ERASMUS PROGRAMI BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Güray Gözde ELMALI

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Mustafa FİŞNE

Haziran, 2013

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM ve GENÇLİK
PROGRAMLARI'NIN TÜRKİYE UYGULAMASININ
ERASMUS PROGRAMI BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ

Hazırlayan
Güray Gözde ELMALI

Danışman
Doç. Dr. Mustafa FİŞNE

AFYONKARAHİSAR 2013

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Avrupa Birliđi Eđitim ve Gençlik Programları'nın Türkiye Uygulamasının Erasmus Programı Bağlamında Deđerlendirilmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dūřecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça'da gösterilen eserlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

26/06/2013

Güray Gözde ELMALI

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mustafa FİŞNE

.....

Jüri Üyeleri: Prof. Dr. İsa SAĞBAŞ

.....

Doç. Dr. Ethem Kadri PEKTAŞ

.....

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Güray Gözde ELMALI'nın, “Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'nın Türkiye Uygulamasının Erasmus Programı Bağlamında Değerlendirilmesi” başlıklı tezi 26/06/2013 tarihinde, saat 10.00'da Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selçuk AKÇAY

MÜDÜR

ÖZET

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM ve GENÇLİK PROGRAMLARI'NIN TÜRKİYE UYGULAMASININ ERASMUS PROGRAMI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Güray Gözde ELMALI

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Haziran 2013

Danışman: Doç. Dr. Mustafa FİŞNE

Avrupa Birliği, eğitim ve gençlik alanlarında üye devletlerin sorumluluklarına, kültür ve dil farklılıklarına saygı gösterirken, eğitimde kalitenin artırılması için üye ülkeleri ulusal politikalarını oluştururken işbirliği yapmaya teşvik etmektedir. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları, “Hayatboyu Öğrenme” ve “Gençlik Programları” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle Avrupa’da eğitime ilişkin tarihi süreç ele alınarak, küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim kavramlarına değinilmiş ve Avrupa Birliği Programları’nın içeriği açıklanmıştır. Çalışmada, 2004 yılından itibaren Türkiye’de daha etkin yararlanılan Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları’nın kurumsal alandaki yapılanmasını ve programa katılanlar üzerindeki sosyal, kültürel ve kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkilerini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, daha önce Erasmus programından faydalanan öğrencilere anket veri toplama tekniğinden faydalanarak sorular yöneltilmiş, genel olarak programa yönelik olumlu düşünceler ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Bologna Süreci, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları, Erasmus Programı, Ulusal Ajans.

ABSTRACT

EVALUATION of THE IMPLEMENTATION of THE EUROPEAN UNION EDUCATION and YOUTH PROGRAMMES in TURKEY in THE CONTEXT of ERASMUS PROGRAMME

Güray Gözde ELMALI

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE of SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT of PUBLIC ADMINISTRATION**

June 2013

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa FİŞNE

The European Union respects the responsibilities of the member states in the fields of education, youth, culture and language differences and it encourages member states for cooperation while creating their national policies in order to enhance the quality of education. European Union Education and Youth Programmes are divided into two parts; Lifelong Learning (LLP) and Youth Programs.

In this study, firstly, the developments in Europe related to education are mentioned not only from a historical perspective but also from a more current perspective depending on the concepts of globalization and information society. It is in this context that the European Union Education and Youth Programmes are analysed, which have been implemented more efficiently in Turkey since 2004. Then, the impacts derived from the implementation of these programs in Turkey on institutional structure as well as on the beneficiary students' social, cultural, and personal and professional development are searched on the basis of a questionnaire. The findings show a positive relationship between the use of Erasmus programme and the beneficiary students' social, cultural, and personal and professional development.

Keywords: European Union, Bologna Process, European Union Education and Youth Programmes, Erasmus Program, National Agency.

ÖNSÖZ

Çalışmanın hazırlanması sırasında değerli görüşleriyle büyük katkıda bulunan, başta tez danışmanım Doç. Dr. Mustafa FİŞNE olmak üzere değerli hocalarıma ve maddi manevi desteğini esirgemeyen aileme ve anket çalışması sırasında katkılarından dolayı arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Güray Gözde ELMALI

İÇİNDEKİLER LİSTESİ

YEMİN METNİ.....	i
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER LİSTESİ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARI VE HEDEFLERİ

1. AVRUPA YÜKSEK ÖĞRENİM ALANI'NIN OLUŞTURULMASI VE	
BOLOGNA SÜRECİ	5
1.1. AVRUPA'DA RÖNESANS'TAN İTİBAREN EĞİTİME İLİŞKİN	
GELİŞMELER	5
1.2. AVRUPA'DA KÜRESELLEŞMEYLE BİRLİKTE EĞİTİME İLİŞKİN	
GELİŞMELER	10
1.2.1. Avrupa Birliği'nin Eğitime Bakışı.....	10
1.2.2. Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim	11
1.2.3. Bologna Süreci'nin Hukuki Altyapısı.....	13

1.2.4. Bologna Süreci'ne Katılan Ülkeler	13
1.2.5. Bologna Süreci'nin Amaçları	14
1.2.6. Bologna Süreci'nin Başlaması	14
1.2.7. Bologna Süreci'nin İşleyişi	17
1.2.8. Bologna Süreci'nin Geleceği	17
2. AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI	18
2.1. HAYATBOYU ÖĞRENME PROGRAMI	20
2.1.1. Comenius (Okul Eğitimi)	20
2.1.2. Leonardo Da Vinci Programı	22
2.1.3. Erasmus Programı	23
2.1.4. Grundtvig Programı	25
2.2. GENÇLİK PROGRAMI	26
2.2.1. Eylem 1.1. Gençlik Değişimleri	27
2.2.2. Eylem 1.2. Gençlik Girişimleri	28
2.2.3. Eylem 1.3. Gençlik Demokrasi Projeleri	28
2.2.4. Eylem 2 Avrupa Gönüllü Hizmeti	28
2.2.5. Eylem 3.1. Avrupa Birliği Komşu Ülkeleriyle İşbirliği	29
2.2.6. Eylem 4.3. Gençlik Çalışanları ve Gençlik Kuruluşları İçin Eğitim ve Ağ Kurma	29
2.2.7. Eylem 5.1. Gençler ve Gençlik Politikalarından Sorumlu Olanlar İçin Toplantılar	30

İKİNCİ BÖLÜM
AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI'NIN
TÜRKİYE UYGULAMASI

1. TÜRKİYE AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ	31
1.1. TÜRKİYE'NİN AB EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARINA DAHİL OLMASI	31
2. KURUMSAL YAPI	38
2.1. ULUSAL AJANS	38
2.2. AVRUPA BİRLİĞİ GENEL SEKRETERLİĞİ	42
2.3. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI	43
2.4. ÜNİVERSİTELER	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI'NIN
TÜRKİYE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ANKET ARAŞTIRMASI	49
1.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	49
1.1.1. Araştırmanın Evreni	49
1.1.2. Örneklem Yöntemi	49
1.1.3. Verilerin Toplanması	50
1.1.4. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi	50
1.2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLANMASI	51
1.2.1. Erasmus Programıyla Giden Öğrencilerin Tanımlayıcı Bilgileri	52
1.2.2. Güvenilirlik Analizi	61

1.3. SOSYAL ETKİLER	63
1.4. KÜLTÜREL ETKİLER	65
1.5. KİŞİSEL VE MESLEKİ GELİŞİME YÖNELİK ETKİLER	67
1.6. SOSYAL ETKİLERE UYGULANAN FARKLILIK ANALİZİ SONUÇLARI	69
1.7. KÜLTÜREL ETKİLERE UYGULANAN FARKLILIK ANALİZİ SONUÇLARI.....	84
1.8. KİŞİSEL VE MESLEKİ GELİŞİME YÖNELİK ETKİLERE UYGULANAN FARKLILIK ANALİZİ SONUÇLARI	98
SONUÇ	122
KAYNAKÇA	128
EK	133

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Üniversitelerdeki Kurumsal Yapılanma	45
Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları.....	52
Tablo 3. Anket ve Ulusal Ajans Verilerinin Karşılaştırılması	52
Tablo 4. Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılımları	53
Tablo 5. Öğrencilerin Fakülte ve Bölümlerine Göre Dağılımları	54
Tablo 6. Öğrencilerin Programa Katıldıkları Sınıfa Göre Dağılımları	55
Tablo 7. Öğrencilerin Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Okuyup Okumadıklarına Göre Dağılımları	56
Tablo 8. Öğrencilerin Gittikleri Ükelere Göre Dağılımları	57
Tablo 9. Öğrencilerin Ailelerinin İkamet Yerlerine Göre Dağılımları	58
Tablo 10. Öğrencilerin Bölgelere Göre Dağılımları	59
Tablo 11. Anket Verileriyle Ulusal Ajans'a Ait Verilerin Karşılaştırılması	60
Tablo 12. Öğrencilerin Aile Gelir Düzeyleri	61
Tablo 13. Güvenilirlik Analizi	62
Tablo 14. Sosyal Etkilere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	63
Tablo 15. Kültürel Etkilere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	65
Tablo 16. Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkilere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	67
Tablo 17. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Cinsiyet Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları	69
Tablo 18. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Gidilen Üniversite Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	70
Tablo 19. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Alanlara (Fakülte/Bölüm) Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	71
Tablo 20. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Alan (Fakülte/Bölüm) Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları.....	72
Tablo 21. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıfa Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	73
Tablo 22. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları.....	74

Tablo 23. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Okuma Durumu Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	75
Tablo 24. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Gidilen Ülke Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	76
Tablo 25. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yerine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	77
Tablo 26. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yeri Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	78
Tablo 27. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölgelere Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	79
Tablo 28. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölge Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	80
Tablo 29. Tukey Testi	81
Tablo 30. Homojen Grup Dağılımı	81
Tablo 31. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	82
Tablo 32. Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	83
Tablo 33. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	84
Tablo 34. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Gidilen Üniversite Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	85
Tablo 35. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Alana (Fakülte/Bölüm) Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	86
Tablo 36. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Alan (Fakülte/Bölüm) Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	87
Tablo 37. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıfa Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	88
Tablo 38. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	89
Tablo 39. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Okuma Durumu Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	90

Tablo 40. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Gidilen Ülke Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	91
Tablo 41. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yerine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	92
Tablo 42. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yeri Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	93
Tablo 43. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölgeye Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	94
Tablo 44. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölge Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	95
Tablo 45. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	96
Tablo 46. Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	97
Tablo 47. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Yanıtların Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	98
Tablo 48. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Yanıtların Gidilen Üniversite Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	100
Tablo 49. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye Yanıtların Eğitim Görülen Alana (Fakülte/Bölüm) Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	102
Tablo 50. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Alan Değişkenine (Fakülte/Bölüm) Göre ANOVA Sonuçları	103
Tablo 51. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıfa Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	104
Tablo 52. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	106
Tablo 53. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Yanıtların Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Okuma Durumu Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	108
Tablo 54. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkilerine İlişkin Yanıtların Gidilen Ülke Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	110

Tablo 55. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yerine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	111
Tablo 56. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yeri Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	113
Tablo 57. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölgelere Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler .	115
Tablo 58. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölge Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	117
Tablo 59. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler	118
Tablo 60. Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	120
Tablo 61. Tukey Testi	121
Tablo 62. Homojen Grup Dağılımı	121

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları	52
Grafik 2. Anket ve Ulusal Ajans Verilerinin Karşılaştırılması	53
Grafik 3. Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılımları	53
Grafik 4. Öğrencilerin Fakülte ve Bölümlerine Göre Dağılımları	54
Grafik 5. Öğrencilerin Programa Katıldıkları Sınıfa Göre Dağılımları	55
Grafik 6. Öğrencilerin Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Okuyup Okumadıklarına Göre Dağılımları	56
Grafik 7. Öğrencilerin Gittikleri Ülkelere Göre Dağılımları	57
Grafik 8 Öğrencilerin Ailelerinin İkamet Yerlerine Göre Dağılımları	58
Grafik 9. Öğrencilerin Bölgelere Göre Dağılımları	59
Grafik 10. Anket Verileriyle Ulusal Ajans'a Ait Verilerin Karşılaştırılması	60
Grafik 11. Öğrencilerin Aile Gelir Düzeyleri	61

KISALTMALAR DİZİNİ

- AB : Avrupa Birliği
- ABD : Amerika Birleşik Devletleri
- akt. : Aktaran
- BİT : Bilgi ve İletişim Teknolojileri
- DPT : Devlet Planlama Teşkilatı
- EFTA : Avrupa Serbest Ticaret Alanı
- İTO : İstanbul Ticaret Odası
- KHK : Kanun Hükmünde Kararname
- KOBİ : Küçük ve Orta Büyüklükte İşletme
- MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
- OECD : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
- TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi
- TC : Türkiye Cumhuriyeti
- STK : Sivil Toplum Kuruluşları
- vd. : ve diğerleri
- YÖK : Yükseköğretim Kurulu

GİRİŞ

Sosyal, kültürel ve kişisel boyutları aynı anda içinde bulunduran eğitim süreci kişinin hayatı boyunca süregelen bir olgudur. Bireyin davranışlarının istenilen yönde değiştirilmesini amaçlayan eğitim, ulusların uyguladıkları politikalarla bireyleri ve toplumu istenilen refah seviyesine ulaştırmayı hedeflemektedir.

Eğitim politikaları Avrupa Birliği politikaları içinde önemli bir yere sahiptir. Her ülkenin kendisine ait eğitim sistemi mevcuttur. Üye ülkeler eğitim programlarını kendileri oluştururken, Birlik eksik kalan yönlerini tamamlamak ve eğitimde kalitenin artırılmasını teşvik etmek amacıyla üye ülkeler arasında işbirliği yapılmasına destek vermektedir.

Avrupa’da tarihsel süreçte eğitime bakıldığında on beşinci yüzyıldan itibaren eğitime ilişkin pek çok yeni uygulamaların ve düzenlemelerin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Yirmi birinci yüzyıla gelindiğinde ise bilginin kişisel ve ekonomik bir kaynak olarak görülmeye başlanmasıyla bilgiyi ve insanı önemli kılan bilgi toplumu kavramını ortaya çıkarmıştır. Bilgi toplumu gelişmekte olan ülkelerin kalkınmaları ve küreselleşme sürecine uyum sağlamaları için gerekli bir aşamadır. Küreselleşme ve bilgi toplumu kavramlarıyla birlikte eğitimin bireyler ve toplumlar için gelişmişlik düzeyinin artmasında önemli bir rol oynadığı fark edilmeye başlanmıştır. Bilgi eğitim ve kültür politikalarının temelini oluşturmaktadır.

Genç ve eğitim çağında bir nüfusa sahip olan Türkiye’nin, 2004 yılında Socrates programına dahil olmasıyla Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları’ndan yararlanılmaya başlanmış ve bu sayede öğrencilerin ve öğretim elemanlarının farklı ülkelerdeki eğitim sistemlerini yakından tanımaları söz konusu olmuştur. Böylece programlara Türkiye’den çok sayıda katılım olmaya başlamıştır. Katılımcı sayısının artmasıyla birlikte, Ulusal Ajans aracılığıyla programların Türkiye geneline tanıtılması ve programdan faydalananlar üzerinde olumlu olumsuz etkilerin araştırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu tez çalışması, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'nın ve Türkiye'deki uygulamasının incelenmesine yöneliktir.

Araştırmanın amacı Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'nın Türkiye'de uygulanmasıyla bireyler, kurumlar ve toplum üzerindeki etkilerini değerlendirmek, programlarının tanıtılmasını sağlamak ve programlar hakkında bilgi vermek ve programların uygulanmasının kurumsal, sosyal ve kültürel yönlerden yararlanıcılara sağladığı avantajlar ve dezavantajların genel bir değerlendirmesini yapmaktır. Aynı zamanda Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarından biri olan Erasmus ğrenim ve Staj Hareketliliği'nden daha önce yararlanmış öğrencilerin olumlu ve olumsuz deneyimlerini incelemek ve programın öğrenciler üzerindeki sosyal, kültürel ve kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkilerine değinmek amaçlanmaktadır.

Araştırmada Türkiye Avrupa Birliği ilişkilerinin tarihsel gelişimi kapsam dışı bırakılmıştır. Eğitim politikaları incelenirken eğitim bilimlerini ilgilendiren yönüyle değil sosyal, kültürel ve kurumsal açıdan dönüşüm ve yeniliklerle sınırlıdır. Diğer aday ülkelerin eğitim politikalarına yer verilmemiştir. Sosyokültürel açıdan değerlendirildiğinde yapılan anket çalışmasında da özelde Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'ndan biri olan Erasmus ğrenim ve Staj Hareketliliği'nden faydalanan niversite öğrencileriyle sınırlandırılmıştır.

Araştırmada kullanılan yöntem öncelikle literatür taramasıdır. Veriler, TC. Kalkınma Bakanlığı'na bağlı bulunan Ulusal Ajansın yayınladığı Hayatboyu ğrenme Programı Teklif ağrıları, çeşitli yıllara göre düzenlenmiş etki analizleri, Eğitim ve Gençlik dergileri yanı sıra, Ulusal Ajansın internet sitesinde yer alan sayısal ve sözel bilgilere dayanılarak sınıflandırılıp yorumlandırılacaktır.

Ayrıca Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları kapsamında geçmiş yıllarda Erasmus ğrenim ve Staj Hareketliliği'nden yararlanan öğrencilerin olumlu ve olumsuz görüşleri ve değerlendirmeleri gerektiği için veri toplama aracı olarak anket yöntemi de kullanılacaktır. Anket yapılacak öğrencilere ise niversitelerin Uluslararası İlişkiler Koordinatrlklerinden, ğrencilerin mail adreslerinden ve üniversitelerin bir sosyal paylaşım web sitesinden daha önce Erasmus Programından yararlanan ğrencilerinin oluşturduğu Erasmus toplulukları eklenerek, internet

ortamında hazırlanan anketin bu web sitesinde yayınlanmasıyla ve gruplardaki öğrencilerden katılım sağlanmasıyla ulaşılabilecektir. Bu yöntemin tercih edilmesinin sebebi farklı üniversite ve şehirlerden Erasmus Programına katılmış, Türkiye genelindeki öğrencilere daha hızlı ve pratik şekilde ulaşılmak istenilmesidir. Ayrıca Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde değişik bölümlerde okuyan ve daha önce bu programa dahil olmuş öğrencilere, anket formu elden ulaştırılacaktır. Oluşturulan anket için ön anket çalışması gerçekleştirilerek tam olarak anlaşılamadığı düşünülen ifadeler değiştirilerek ankete son şekli verilecektir.

Üç ana bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde, tarihsel süreçte 15. yüzyıldan itibaren Avrupa' da eğitimle ilgili ne gibi gelişmeler yaşandığı açıklanarak günümüz bilgi toplumu, küreselleşme ve eğitim kavramlarının birbirleriyle ilişkisi üzerinde durulmaktadır. Çalışmada, Avrupa Birliği'nin eğitime bakışına değinilerek, Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı'nın oluşturulmasına ve Avrupa ülkeleri arasında yükseköğretim alanında uyum sağlamayı amaçlayan Bologna sürecine ayrıntılı olarak değinilmektedir.

İkinci bölümde, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik programları hakkında genel bilgiler verilmektedir. Ayrıca, Avrupa Komisyonu tarafından her yıl yayınlanan Türkiye'ye ilişkin ilerleme raporlarının bu alandaki tespitleri ele alınmakta ve Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'nın Türkiye'deki üniversitelerde, Avrupa Birliği Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki kurumsal yapılanmasından bahsedilmektedir.

Üçüncü bölümde ise, programların Türkiye'deki uygulandığı esas alınarak, daha önce Erasmus öğrenim ve staj hareketliliği programından yararlanmış öğrencilerin program hakkındaki görüşlerini değerlendirmek, programdan kişisel, sosyal ve kültürel açıdan nasıl etkilendiklerine yönelik verileri ölçme amacına yönelik olarak bir anket çalışması uygulanarak, ankete verilen yanıtlarla betimsel yönden bir analiz ve istatistiksel olarak farklılık analizi yapılmaktadır.

Bu araştırmanın betimsel kısmında, öğrencilere 5'i sosyal etkiler, 7'si kültürel etkiler ve 12'si kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiler olmak üzere 24 tane soru sorularak Erasmus programının sosyal, kültürel, kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca istatistiksel kısmında, bu üç alandaki

etkilerin cinsiyet (Kadın-Erkek), okuduğu üniversite (Büyükşehir-Anadolu Üniversitesi), okuduğu alan (Fen- Sosyal- Sağlık Bilimleri), yabancı dil hazırlık sınıfı okuyup okumadığı, gidilen ülke (Batı Avrupa- Merkez Avrupa), aile ikamet yerleri (Köy/Kasaba- İlçe- İl- Büyükşehir), yaşadığı bölge (Marmara- İç Anadolu- Ege-Akdeniz- Karadeniz- Doğu- Güneydoğu), gelir düzeyi (Düşük- Orta- İyi- Çok iyi) şeklindeki değişkenler dahil edildiğinde bir değişiklik gösterip göstermediği farklılık analiz yapılarak araştırılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın hem betimsel hem de istatistiksel yönü bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKALARI VE HEDEFLERİ

1. AVRUPA YÜKSEK ÖĞRENİM ALANI'NIN OLUŞTURULMASI VE BOLOGNA SÜRECİ

Avrupa Birliği'nin eğitim politikaları, üye ülkelerin ortak kültür ve değerler çerçevesinde birleştirilmesini ve ülkeler arasındaki işbirliğinin geliştirilmesini amaçlamaktadır (Cansever, 2009: 222). Bu durum esas alındığında yükseköğretim kurumları, Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı'nın oluşturulması için bireyleri yani öğrencileri eğitim ve öğretim süreçleriyle etkileyerek toplumsal bir değişim yaşanmasını öngörmektedirler (Bowen, akt. Gedikoğlu, 2005: 73).

Bologna Süreci ise uluslararası kuruluşların işbirliğiyle, 47 üye ülke tarafından 2010 yılına kadar Avrupa Yüksek Öğretim Alanı oluşturulmasını ve sürdürülmesini amaçlayan bir reform sürecidir (Yükseköğretim Kurulu, <http://bologna.yok.gov.tr> , 05.01.2013).

Bu reform süreci, Avrupa'da Rönesans'tan itibaren başlayarak yirmi birinci yüzyıla kadar devam eden ve tarihsel bir altyapıya sahip bir süreci ifade etmektedir.

1.1. AVRUPA'DA RÖNESANS'TAN İTİBAREN EĞİTİME İLİŞKİN GELİŞMELER

On dördüncü yüzyılın ortalarından itibaren İtalya'da yaşam birçok yönden değişmiştir. Kilise, bireyi ve toplumu yönlendiren bir kurum olmaktan çıkarak sivil yönetimler ve sembollerle rekabet eder hale gelmiş ve Papalık dahil olmak üzere İtalyan siyaset ve diplomasisindeki ilişkilerin gerçek yönleri belli olmuştur. Böylece yeni uygulamaların, bakış açılarının ve kuramların gerekliliği ortaya çıkmıştır (Alatlı, 2010: 453).

İtalya'da değişen sosyal ve siyasal şartlar, yeni müfredatın gerektirdiği sisteme uyacak şekilde hareket eden insanların eğitimini gerektirmektedir. Rönesans İtalyası'ndaki okulların amacı, bilimden ve sanattan anlayan, ülkesine faydalı olacak erdemli insanlar yetiştirmektir (Alatlı, 2010: 453). Rönesans'la birlikte edebiyat, politika ve güzel sanatlar gibi alanlarda hür kendi bilinci olan yeni bir insan tanımlaması ortaya çıkmıştır (Aytaç, 1998: 97-98). Rönesans'ın önde gelen isimlerinden biri Leonardo da Vinci'dir. İtalyan düşünür Leonardo da Vinci, mimar, mühendis, mucit, matematikçi, anatomist, müzisyen, ressam, heykeltıraş olan, mesleki alanda ve diğer birçok alanda başarılı çalışmaları bulunan bir bilim adamıdır (www.ua.gov.tr, 23.02.2013).

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'ndan mesleki eğitimi temel alan programa ismi verilen Leonardo da Vinci'in bu sayede çok yönlü mesleki kişiliğine de vurgu yapılmaktadır.

Rönesans'ta asıl amaçlanan eğitimin geliştirilerek değişen dünya koşullarına uyumlaştırılmasıdır (Alatlı, 2010: 470). Yeni eğitim müfredatı, ahlakçı yapıdaki antik çağ klasik edebiyatı temel alınarak orta çağda geleneksel disiplinlere rağmen tercih edilen ahlak felsefesi, tarih, şiir, hitabet gibi çeşitli disiplinlerle Hıristiyanlığı günün şartlarına uygun şekilde yorumlamaktadır (Alatlı, 2010: 454).

Avrupa ise bu yeni eğitim, sanat ve siyaset anlayışını İtalya'dan öğrenmiş ve On beşinci yüzyılın sonlarına doğru Rönesans'ın getirdiği radikal değişim Kuzey Avrupa kültürünü de etkilemiştir (Alatlı, 2010: 454).

Klasik öğrenime duyulan ilgi sadece İtalya'yla sınırlı kalmayıp, 1500'lü yıllarda Fransız bilim adamları öğretim tekniklerini Paris Üniversitesi'ne taşımışlardır. Ayrıca Kuzey hümanistlerin önde gelen isimlerinden John Collet gibi isimler İtalya'ya giderek oradaki eğitim sisteminden esinlenip, kendi ülkelerindeki geleneksel uygulamaları değiştirmeye çalışmışlardır (Alatlı, 2010: 477).

Hümanizm, Rönesans'ın beraberinde getirdiği kültürel akımda eğitim alanının bir parçasını oluşturmaktadır (Aytaç, 1998: 125). Hümanizma insana değer veren ve insan-merkezciliği ön planda tutan, insanların farklılıklarından ziyade benzer taraflarını görerek anlaşmazlıkları azaltmayı amaç edinen kültürel bir akımdır (Bilim, Doğru, Yakut, ve Say, 1999: 54).

Hümanizmle birlikte, eğitimin merkezinde yer alan Tanrı veya kilise dogmaları yerini insana bırakmaktadır (Aytaç, 1998: 100). Hümanizma'ya göre ideal insan "Homo Universal" yani her yönüyle gelişmiş insandır (Bilim vd., 1999: 54).

Rönesans ile birlikte ortaya çıkan ve Rönesans'ı tamamlayıcı bir yanı olan Hümanizm, Avrupa Birliği'nin de temelini oluşturan bir düşüncedir (Tanyeri, 2006: 23). On dördüncü yüzyıldan itibaren Almanya, İtalyan hümanistlerle ilişki kurmaya başlamış ve on beşinci yüzyılda birçok Alman İtalyan üniversitelerine gitmiştir. Hümanizm, Almanya'da çok geçmeden üniversitelerde ve okullarda bilimsel bir akım olarak kendini göstermeye başlamıştır (Aytaç, 1998: 108-109). Bilimsel Alman hümanizmi, Desiderius Erasmus von Rotterdam'la (1467-1536) en yüksek noktaya ulaşmıştır (Aytaç, 1998: 110).

Erasmus programının isim babası olan Desiderius Erasmus on beşinci yüzyıl için önemli bir isimdir ve Avrupa'nın kuzey ülkelerinin en önemli hümanizm temsilcilerinden biridir (Bilim vd., 1999: 26).

Erasmus, kilise dogmalarını ve geleneklerini eleştirmektedir ve amacı eleştiri yoluyla bu yönde gereken reform çalışmalarını başlatmaktır. "İlk Avrupalı" ünvanına sahip olan Erasmus Avrupa kültürünün temelindeki unsurları dengeli ve uyumlu olacak şekilde değişime yöneltmek istemiştir (Aytaç, 1998: 112).

"İnsancılarn prensi" olarak da bilinen Erasmus, Hıristiyan insancılar grubunun üyesidir. Pagan Klasikleri, Kutsal Kitap ve Hıristiyan Kilise Babalarının eserleri konusundaki yetkinliğiyle reform döneminin eşliğindeki Avrupa toplumunun iyileştirilmesine yönelik eserleri mevcuttur (Alatlı, 2010: 454).

Erasmus'un reform programının temelinde eğitim bulunmaktadır. Principis Christiani (Hıristiyan Prensini Eğitimi) adlı eserinde dini reformdan ayrı olarak sosyal ve politik reforma değinmektedir (Alatlı, 2010: 463).

Bir metot ve sistemler çağı olan on yedinci yüzyılda, bu sistematik yaklaşım kültürün her alanında kendisini göstermiştir. Rönesans'ta birey bağımsızlığa kavuşturulmaktayken, on yedinci yüzyılda ise düşünce bağımsız kılınmaya çalışılmaktadır (Aytaç, 1998: 137).

Metod çağının eğitim alanındaki temel görüşleri, çağın tüm hayat üslûbuna uygun düşmektedir. Bu da insanın akılcı-planlı yolda yöneltmesine ve bu fikrin sistemleştirilmesine doğru bir gelişim göstermektedir. Bu nedenle de ilk defa bu devirde, eğitim ve öğretimin planlaştırılmış bir biçimde uygulanması gerektiği görüşü ortaya çıkmaktadır. Bu yönden ele alınırsa, 17. yüzyıl, tıpkı 18. yüzyıl gibi bir “*eğitim çağıdır*” denebilir (Aytaç, 1998: 139).

On sekizinci yüzyılda, Aydınlanma Dönemi’yle birlikte aklın ve bilginin önemi ortaya konulmuştur. Bu çağ düşünürlerine göre “Bilgi kuvvettir”¹ ve eğer akıl özgür olduğu yani herhangi bir etkiye maruz kalmadığı sürece kültür alanında önemli ilerlemeler kaydedecektir (Bilim vd., 1999: 55).

Aklın önemi ve gücü göz önüne alındığında eğitim de akla uygun bir şekilde düzenlenmelidir. Düşünürlere göre, insan aklı doğuştan Tabula Rasa’dır² ve bu boş levhaya eğitimle istenilen şekil verilebilir. İnsanın aldığı eğitimin azlığına, çokluğuna göre fikirleri de az ya da çok olmaktadır. İnsan saf ve temiz olarak doğmakta ve kişiliği eğitimle şekillenmektedir (Bilim vd., 1999: 57).

Aydınlanmacı düşünürlere göre eğitim pragmatist (faydacı) olmalı, yani eğitim gerçek hayatta işe yarayabilecek nitelikte olmalıdır (Bilim vd., 1999: 58).

Fransız İhtilali eğitime, herkesin mensup olduğu ekonomik veya sosyal sınıfa bakılmaksızın eğitim ve öğretimde eşit haklara sahip olabileceği demokratlaştırma ilkesini kazandırmıştır (Aytaç, 1998: 205).

On sekizinci yüzyıl sonlarında gerçekleşen Fransız İhtilali’nin (1789) hürriyet, eşitlik, kardeşlik gibi temel ilkelerinin işlerlik kazanabilmesi için bütün zümrelere mensup insanlara daha iyi bir eğitim verilmesi gerekmektedir. Yani bu zorunlu görülen eğitim, zümresel bir eğitim olmaktan ziyade genel olarak insan eğitimidir (Aytaç, 1998: 205).

On sekizinci yüzyılın ikinci yarısıyla, on dokuzuncu yüzyıl başlarında Yeni Hümanizm kavramı Almanya’da gelişerek döneme hakim olmaya başlamıştır. Yeni Hümanizm Aydınlanma’nın istediği gibi bir halk eğitimi yaratmak yerine, halkı temsil edecek düşünce önderlerinin yetiştirilmesini amaçlamaktadır (Aytaç, 1998: 217-219).

¹ Francis Bacon’ın “Bilgi kuvvettir” sözü 2010 Bilgi Avrupa’sı hedefinin temelinde yer almaktadır (Tanyeri, 2006: 24)

² Tabula Rasa veya Tabula Rosa John Locke’un ortaya attığı “boş levha” önermesine işaret eder.

Bu devrin eğitim düşüncesinde, genel-beşerî ve her yönlü bir eğitim görüşü hâkim bulunmaktadır. İnsan, Aydınlanma'da olduğu gibi yalnızca zihnî yeteneklerini değil, diğer bütün yeteneklerini ve güçlerini harmonik bir biçime sokmak istemektedir. Bu nedenle de insan, birinci planda belirli bir meslek ya da zümre mensubu bir kişi olarak değil, yalnızca “*insan olarak eğitilmek*” istenmektedir (Aytaç, 1998: 217).

Avrupa'da bulunan klasik liseler ve klasik üniversiteler ana hatlarını bu dönemde oluşturmuşlardır (Aytaç, 1998: 219).

Yirminci yüzyılın başına kadar kaliteli ve popüler eğitim kurumlarından olan Avrupa üniversiteleri yirminci yüzyılın ortalarında duraklama dönemine girerek yerini Amerika'daki üniversitelere bırakmıştır (Sancak, 2009: 13-14).

Yirmi birinci yüzyılda ise Avrupa Birliği'nin amacı eğitim, bilim, araştırma ve kültür politikaları gibi pek çok alanda Avrupa boyutu oluşturmak için politikalar geliştirmektir (Çetin, 2002: 155).

Avrupa Birliği, Topluluk Programları'yla üye devletler arasındaki işbirliğini artırmayı, ortak kültür ve değerleri temel alarak daha derin bir bütünleşme sağlamayı amaçlamaktadır (İstanbul Ticaret Odası, 2005: 3).

Bu bütünleşmeyi kolaylaştırmak ve güçlendirmek amacıyla sağlıktan enerjiye, eğitimden kültüre birçok alanda Topluluk Programları mevcuttur. Eğitim alanındaki Topluluk Programlarıyla hedeflenen, gençlerin ortak eğitim ve kültür bilinciyle hareket ederek “Avrupalı” kimliğini benimsemeleri ve önce bireyin ardından toplumun refah seviyesini artırmak olmuştur. Bunun için Avrupa Komisyonu Avrupa kimliğini oluşturmak, eğitimde fırsat eşitliğini ve hayatboyu eğitimi sağlamak amacıyla 1995 yılında eğitim- öğretim alanında programlar geliştirerek uygulamaya koymuştur (İTO, 2005: 3).

1.2. AVRUPA'DA KÜRESELLEŞMEYLE BİRLİKTE EĞİTİME İLİŞKİN GELİŞMELER

1.2.1. Avrupa Birliği'nin Eğitime Bakışı

Eğitim öncelikli olarak bireyin ve ailenin temel konusu olmakla beraber, gün geçtikçe ulusların ve uluslararası kuruluşların da üzerinde durduğu bir konu olmaya başlamıştır (Zgaga, akt. Cansever, 2009: 223).

Bir ülkenin uzun vadede sosyal ve ekonomik yönden kalkınmasını sağlayan insan gücünü hazırlayan faktör eğitimidir. Eğitim, bireyleri geliştirmenin yanında ülkelerin bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel yönden kalkınmasını sağladığı için de önemli bir kavramdır (Bowen, akt. Gedikoğlu, 2005: 69).

Avrupa Birliği'nde tek bir eğitim politikası bulunmamasıyla birlikte üye ülkeler eğitimin içeriği ve organizasyonu bakımından özgür davranabilmektedirler bununla birlikte ülkeler arasında bir görüş alışverişi ve işbirliği mevcuttur. Topluluk eğitim programları üye ülkelerin programlarını tamamlayıcı bir rol oynamaktadır (Dura ve Atik, 2007: 431).

1974 yılında Eğitim Komitesi, 1975 yılında amacı eğitimi teşvik etmek olan Mesleki Eğitim Araştırma Merkezi kurulmuştur. Avrupa Birliği'nin eğitim alanındaki ilk çalışmaları ise 1976 yılında Avrupa Birliği eğitim bakanlarının bir araya gelmesi ve üye ülkelerdeki uygulamaları karşılaştırmalarıyla başlamıştır (Dura ve Atik, 2007: 432).

1976 yılında kabul edilen Eylem Programı, üye ve üçüncü ülke insanların eğitilmesi, eğitim sistemleri arasında işbirliği sağlama, dokümantasyon alanında yardımlaşma ve yükseköğretimde işbirliği, yabancı dil eğitimi, eğitime serbest giriş ve eğitimde eşitliğin sağlanması gibi konuları ele almaktadır (Dura ve Atik, 2007: 432).

1987 yılında üniversite-sanayi işbirliğini teşvik etmeye yönelik olarak COMETT³ Programı ve aynı yıl Erasmus Programı adı altında üniversiteler arasında öğrenci değişimi programı başlatılmıştır (Dura ve Atik, 2007: 432).

1992 Maastricht Antlaşması'yla eğitim, Avrupa Birliği politikası haline getirilmiş, 2002 Barselona Zirvesi'nde Avrupa eğitim sisteminin 2010 yılına kadar dünyanın referans noktası haline getirileceği hedefi belirlenmiştir (Dura ve Atik, 2007: 432).

Sonuç olarak 2004 yılında eğitim alanında uluslararası işbirliğini sağlayan bir topluluk programı olan Socrates Programı ortaya çıkmıştır. Socrates programı çocuklar, gençler ve yetişkinlere yönelik her düzeydeki eğitimin kalitesini artırmayı amaçlamaktadır. Üniversitelerde Erasmus, orta öğretimde Comenius gibi isimlerle bölümlere ayrılmaktadır. Ancak öğrenciler veya öğretmenler eğitimle ilgili kamu ve özel sektör kuruluşları aracılığıyla programa başvurabileceklerdir ve program ulusal ajanslarla yürütülmektedir (Dura ve Atik, 2007: 432).

1.2.2. Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim

Küreselleşme, dünya ülkelerinin tek bir ülkeymiş gibi davranmasını sağlayan bir süreç olmakla birlikte değişimi tetikleyen bir olgudur. Küreselleşmeyle birlikte dünya ülkeleri birbirleriyle daha yakından ve sıkı ilişkiler kurmaya başlamıştır (Şahin, 2010: 8).

1970'lerde çok uluslu şirketlerin ortaya çıkması ve 1980'lerdeki uzayda iletişim devriminin gerçekleşmesi ve 1990'larda Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ortaya çıkan küreselleşme kavramı iktisadi, siyasi, sosyal ve kültürel alanlardaki ortak değerlerin ulusal olmaktan çıkarak dünya geneline yayılmasıdır (Özer, akt. Şahin, 2010: 45).

Bilgi toplumu teknolojiyle birlikte ortaya çıkan bir kavramdır. Bilgi toplumuyla birlikte eğitimin daha az kişinin ulaşabildiği bir ayrıcalık olmaktan

³ COMETT: Mesleki eğitim alanında gerçekleştirilen, Leonardo Da Vinci Programına eşdeğer bir programdır.

çıkarak herkese yönelik bir hak, sosyal bir gereksinim hatta zorunluluk olduğu görülmüştür (Zgaga, akt. Cansever, 2009: 223).

25 Mayıs 1998 Sorbon Ortak Bildirgesi'nde Avrupa'nın sadece Euro, bankalar ve ekonomi Avrupa'sı olmasından ziyade Bilgi Avrupası olmasının gerekliliği ifade edilmektedir (Ulusal Ajans, 2005).

19 Haziran 1999 Bologna Bildirgesi'nde Bilgi Avrupası şu şekilde tanımlanmaktadır:

Bilgi Avrupası; şimdi yaygın bir şekilde sosyal ve insan gelişimi için yeri doldurulamaz bir faktör olarak, ortak bir sosyal ve kültürel alana dahil olma ve paylaşılan değerlerin bilinciyle birlikte; vatandaşlarına yeni binyıl mücadelesini karşılayacak gerekli yeterliliği verme kapasitesiyle, Avrupa vatandaşlığını pekiştirme ve zenginleştirmenin vazgeçilmez bir parçası olarak kabul ediliyor (Ulusal Ajans, 2005).

23-24 Mart 2000 tarihinde gerçekleştirilen Lizbon Zirvesi'nde Avrupa Birliği'nin Lizbon Stratejisi çerçevesinde 2010 yılına kadar dünyanın en rekabetçi ve bilgiye dayanan ekonomisi olması amaçlanırken, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesine de önem verilmiştir (Akses, 2011: 7).

Bilgi teknolojileri toplum hayatının her alanını yakından ilgilendirip değiştirmekteyken Avrupa Birliği'nin de eğitim politikaları içinde bilgi ve iletişim teknolojilerine önem vermesi kaçınılmazdır (Akses, 2011: 8-9).

Görsel ve işitsel yayın araçları daha etkin, daha hızlı ve kaliteli eğitim öğretim programlarının hazırlanmasında katkıda bulunmaktadır. Bu sayede Avrupa Birliği düzeyinde ortak faaliyetler, değişim programları, yeni teknolojilerle düzenlenmiş eğitim projeleri gerçekleştirilmektedir (Akses, 2011: 9).

Böylece bilişim teknolojileri sayesinde yürütülen e-Eğitim programları, Avrupa Birliği'nin insan sermayesinin gelişmesini ve kalitenin artmasını sağlamaktadır (Akses, 2011: 9).

Bu bağlamda, Avrupa Komisyonu hayatboyu öğrenimin geliştirilmesine imkan tanıyarak toplumun tüm kesimlerinin okul ve iş yerlerinde eğitimlerinin ve öğrenimlerinin geliştirilmesine olanaklar sağlamaktadır (Akses, 2011: 9).

1.2.3. Bologna Süreci'nin Hukuki Altyapısı

Bologna Süreci bilgi toplumu, küreselleşme gibi kavramlarla günümüz gelişmelerine uyum çabası olarak ortaya çıkmıştır (Sancak, 2009: 13-14).

1992 yılında imzalanan Maastricht Anlaşması'nın 126. maddesinde ilk defa eğitime yer verilmiştir. Ve bu anlaşma Avrupa Birliği'nin eğitim politikalarına yasal bir dayanak oluşturmaktadır.

Katılımının ve öngördüğü hedeflerin uygulanabilirliğinin üye ülkelerin rızasına bırakıldığı Bologna Süreci; ülkeler arası herhangi bir anlaşmaya dayanmamakla birlikte süreç kapsamında yayımlanan bildirilerin yasal bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır (YÖK, <http://bologna.yok.gov.tr>, 05.01.2013).

1.2.4. Bologna Süreci'ne Katılan Ülkeler

Bologna sürecine dahil olan; Almanya, Andora, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Karadağ, Kazakistan, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya, Malta, Moldova, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya Federasyonu, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Türkiye, Ukrayna, Vatikan ve Yunanistan⁴ olmak üzere 47 ülke bulunmaktadır. Türkiye, Bologna süreci'ne 2001 yılında dahil olmuştur.

Sürece dahil olan ülkelerin birbirinden farklı ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel yapıları bulunmaktadır. Bu farklılıktaki 47 ülkenin yükseköğretim sistemlerini daha şeffaf ve rekabetçi bir seviyeye getirmek için önemli düzenlemeler yapılması gerekmektedir (Erdoğan vd., 2010: 6).

⁴ Hırvatistan, Kıbrıs, Lihtenştayn ve Türkiye 19 Mayıs 2001 Prag Bakanlar Konferansı'nda sürece katılmışlardır. Arnavutluk, Andora, Bosna-Hersek, Vatikan Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Sırbistan-Karadağ ve Makedonya 19 Eylül 2003 Berlin Bakanlar Konferansı'nda; Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Moldova ve Ukrayna ise 18-19 Mayıs 2005 Bergen Bakanlar Konferansı'nda katılmışlardır. Karadağ bağımsızlığını 2006 yılında ilan etmesiyle 2007 yılında Londra Bakanlar Konferansı'yla sürece katılmıştır. 2010 yılında Budapeşte-Viyana Bakanlar Toplantısı'nda Kazakistan sürece dahil olmuştur.

Bologna Süreci'nde üye ülkelerden ayrı olarak bir de E4 olarak bilinen paydaş organizasyonlar bulunmaktadır. Bunlar: ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education- Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Birliği), ESU (European Students' Union- Avrupa Öğrenci Birliği) ve EUA'dır (European University Association- Avrupa Üniversiteleri Birliği).

Bu kurumlar dışında Avrupa Konseyi (Council of Europe), Avrupa Komisyonu (European Commission), UNESCO-CEPES (European Centre for Higher Education- Avrupa Yükseköğretim Alanı), OECD (Organization for Economic Co-operation and Development- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü), EI (Education International Pan-European Structure-Uluslararası Eğitim Pan Avrupa Yapısı) ve BUSINESS EUROPE (The Confederation of European Business-Avrupa İş Dünyası Konfederasyonu) süreci takip eden diğer paydaşlardır.

Avrupa Birliği'nden önce kurulan Avrupa Konseyi Avrupa Birliği'nin eğitim ve kültür politikalarını yürüten bir örgüttür (Lembet, 2008: 29).

1.2.5. Bologna Süreci'nin Amaçları

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da yükseköğretim alanında reform niteliği taşıyan bu yenileşme sürecinde beklenen, ülkelerin kendilerine özgü eğitim sistemlerini koruyarak, çeşitliliği içinde barındıran bir birlik oluşturmalarıdır (Gümrükçü vd., 2011: 12). Böylece bir ülkeden başka bir ülkeye ya da bir yükseköğretim sisteminden başka bir yükseköğretim sistemine geçişin rahatlıkla sağlanması, öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin hareketliliği ve istihdam olanaklarının artırılması, ülkeler arasındaki farklılıkların tek tipleşmeden uyumlaştırılması planlanmıştır (YÖK, <http://bologna.yok.gov.tr>, 05.01.2013).

1.2.6. Bologna Süreci'nin Başlaması

Avrupa'da ortak bir yükseköğretim alanı oluşturma düşüncesi 1998 yılında Fransa, Almanya, İtalya ve İngiltere Eğitim Bakanları'nın Sorbonne'da bir araya gelerek yayımladıkları Sorbonne Bildirisi'yle ortaya çıkmıştır (YÖK, <http://bologna.yok.gov.tr>, 05.01.2013). 25 Mayıs 1998 tarihinde, dört bakanın bir

araya gelmelerindeki amaç, Avrupa yüksek öğrenim sistemi yapısının uyumlaştırılması için Sorbon Ortak Bildirisi'ni hazırlamak olmuştur (Ulusal Ajans, 2005: 5).

Avrupa alanında öğrencilerin ve öğretmenlerin hareketliliklerini sağlamak ve Avrupa işgücü piyasasına entegrasyonun sağlanması, Sorbonne Ortak Bildirisi'nin üzerinde durduğu konulardır (Avrupa Eğitim ve Bilgi Ağı [Eurydice], 2010: 9).

Sorbonne Ortak Bildirgesi'nde yer alan ifadelerle göre;

“Yüksek öğrenim için açık bir Avrupa, farklılıklarımıza saygı duymak kaydıyla bir çok olumlu perspektifi beraberinde getirmekte, ancak öte yandan engellerin kaldırılması ve öğrenmek ve öğretmek için hareketliliği ve yakın işbirliğini arttıracak bir çerçeve geliştirilmesi için sürekli çabalamayı gerektirmektedir.

Hem lisans hem lisans sonrası dönemde öğrenciler en azından bir semestrlerini ülkeleri dışında bir okulda geçirmeleri için cesaretlendirilmelidir. Aynı şekilde daha fazla öğretim ve araştırma elemanı kendi ülkeleri dışındaki bir Avrupa ülkesinde çalışma yapmalıdır. Avrupa Birliği'nin öğrencilerin ve öğretim elemanlarının hareketliliği için hızla artan desteği tam kapasiteyle kullanılmalıdır (Ulusal Ajans, 2005: 6-7)⁵.”

Süreç, 1999 yılında 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu bakanlarının İtalya'nın Bologna kentinde düzenledikleri toplantı sonrası imzalayarak yayımladıkları Bologna Bildirisi ile birlikte resmîyet kazanmıştır (YÖK, <http://bologna.yok.gov.tr>, 05.01.2013).

Bologna Bildirisi hazırlanırken Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi, uluslararası kurumlar, üniversiteler, rektörleri ve Avrupalı öğrenciler de yer almıştır (Eurydice, 2010: 10).

Bologna Bildirisi'nde amaç, öğrencilerin, öğretmenlerin, araştırmacıların ve idari personelin hareketliliğini desteklemek ve Yükseköğretim'de Avrupa boyutlarını yani kurumlar arası işbirliğini teşvik etmek olarak belirtilmiştir (Eurydice, 2010: 10).

Hareketlilik farklı kültürlerle karşı hoşgörülü olarak birlikte yaşama ve yabancı düşmanlığıyla mücadele açısından önemlidir (Erdoğan vd., 2010: 50).

Bologna Süreci'nin temel yapı taşlarından biri olan hareketlilik dahilinde öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliği, yükseköğretimde öğretim sürecine önemli katkılar yapmaktadır. Özellikle öğretim elemanları bu sayede farklı ülke ve

⁵ Sorbon Ortak Bildirgesi Temel Belgesi, 25 Mayıs 1998 Sorbon, Paris.

üniversitelerde bilimsel çalışmalar ve çeşitli projeler yapma imkanı bulmaktadırlar (Erdoğan vd., 2010: 16).

Bologna Bildirgesi'nin ardından bu süreci daha da genişletmek ve detaylandırmak için 2001 yılında Prag, 2003 yılında Berlin, 2005 yılında Bergen, 2007 yılında Londra, 2009 yılında Leuven ve 2010 yılında Budapeşte-Viyana bildireleri ortaya konmuştur.

Prag Bildirgesi'nde hayatboyu öğrenmenin geliştirilmesi, yükseköğretim kurumları ve öğrencilerinin katılımı ve Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın çekiciliğinin teşvik edilmesi olmak üzere üç önemli konudan bahsedilmektedir (Eurydice, 2010: 11).

Hayatboyu öğrenme, kişinin hayatı boyunca dahil olduğu her türlü öğrenme etkinliğidir. Amaçlanan kişilerin bilgi ve becerilerinin artırılması kişisel gelişimlerinin sağlanması, sosyal ve toplumsal uyumlarının kolaylaştırılmasıdır (Erdoğan vd., 2010: 52). Hayatboyu öğrenme kapsamında bireylerin bilgi toplumuna uyum sağlamaları için ekonomik ve sosyal hayata katılımları öngörülmektedir (Erdoğan vd., 2010: 52).

2003 yılında düzenlenen Berlin Konferansı sürecin izlenmesinde etkili olmuştur ve bu konferansta Avrupa Yükseköğretim Alanı'yla Avrupa Araştırma Alanı arasında iyi ilişkiler kurulmasının gerekliliği vurgulanmıştır (Eurydice, 2010: 11).

2005 yılı Bergen Bildirgesi'nde 2007 yılı için sosyal boyutun güçlendirilmesi ve hareketlilik için engellerin kaldırılması gibi öncelikler belirlenmiştir (Eurydice, 2010: 12).

2007 yılında düzenlenen Londra Bakanlar Toplantısı'nda sosyal boyutun ve Yükseköğretim'in küresel boyutunun güçlendirilmesi yönündeki gelişmeler ele alınmıştır (Eurydice, 2010: 12).

2009 yılı Leuven Bildirgesi'nde ise bakanlar hayatboyu öğrenme ve istihdamın yükseköğretimin önemli görevlerinden olduğu konusunda, öğrenci-merkezli öğrenme ve 2020 yılı itibarıyla Avrupa Yükseköğretim Alanı'ndan mezun

olanların %20'sinin yurtdışında eğitim dönemine sahip olması gibi konularda fikir birliğine varmışlardır (Eurydice, 2010: 13).

Türkiye'de hareketlilik kapsamında uluslararası öğrenci değişimini öngören Erasmus programı bulunmaktadır. Ayrıca yurtiçi hareketliliği de konu alan Farabi programı ise Türk yükseköğretim sisteminde yer alan önemli uygulamalardandır (Erdoğan vd., 2010: 50).

Avrupa Birliği programı olan Erasmus Değişim Programı'yla öğrenciler Avrupa Üniversitelerinde bir veya iki yarıyıl öğrenim, eğitim alma ve staj gibi programlardan yararlanmakta ve yükseköğretim kurumları arasında işbirliği sağlanmaktadır (Erdoğan vd., 2010: 51). Bu programların esas hedefledikleri yükseköğretimde kaliteyi artırmak, öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliğini artırmak ve iş dünyasıyla olan ilişkileri güçlendirmektir (Erdoğan vd., 2010: 51).

Türkiye'de bu programlar Kalkınma Bakanlığı bünyesindeki Ulusal Ajans tarafından planlanmaktadır.

1.2.7. Bologna Süreci'nin İşleyişi

Sürece dahil ülkelerin yükseköğretimden sorumlu bakanlarının iki yılda bir bir araya gelerek yaptıkları toplantılarla üye ülkelere elde edilen veriler doğrultusunda durum tespiti yapılarak yeni hedefler belirlenmektedir. Belirlenen hedefler ve alınan kararlar ortak bildiri ve bildirgelerle kamuoyuna açıklanarak Bologna Sürecinin sürekli izlenilen ve değerlendirilerek geliştirilmeye çalışılan bir süreç olduğu görülmektedir (Erdoğan vd., 2010: 6).

Ayrıca, ülkelerin yükseköğretimden sorumlu temsilcilerinin oluşturduğu ve belirlenen hedeflerin ulusal düzeyde uygulanmasını kontrol eden bir grup olan Bologna İzleme Grubu da bulunmaktadır (Erdoğan vd., 2010: 6).

1.2.8. Bologna Süreci'nin Geleceği

2008 yılında Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü tarafından hazırlanan raporda Bologna sürecinin toplumsal boyut politikalarından söz edilmiştir.

Politikalarda özellikle tam katılım ve eşitlik kavramları üzerinde durulmuştur. Bu politikaların uygun bütçeyle uygulamaya geçirilmesi planlanmıştır (Eurydice, 2011: 7).

Avrupa Birliği'nin eğitimin toplumsal boyutuna ilişkin 11 Mayıs 2010 tarihli kararında toplumsal boyut: "Eşit eğitim ve bireylerin ihtiyaçları ışığında onlara sunulan hizmetten yararlanmaları için eşit fırsatlar, eğitim açısından dezavantajlı olarak da nitelendirilen diğer etkenlere neden olabilecek sosyo-ekonomik altyapıdan bağımsız olan sonuçları hedef olarak kendilerine seçmişlerdir." şeklinde tanımlanmaktadır (Eurydice, 2011: 7).

Bologna Süreci'nde 2010 yılı sonrası için de yeni hedefler belirlenmiştir. Bu hedefler 2009 Leuven Bakanlar Konferansı Bildirgesi'nde hareketlilik, sosyal boyut ve hayatboyu öğrenme olarak belirtilmiştir (Erdoğan vd., 2010: 10).

2. AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI

Hayatboyu Öğrenme Programı, bireylerin hayatları boyunca gerçekleştirdikleri tüm öğrenme faaliyetlerini kapsamaktadır (Eğitim ve Gençlik Kataloğu, 2012: 7).

Okul öncesi öğrencilerden başlayarak, ilk ve orta öğretimdeki öğrenciler, mesleki eğitim okullarındaki stajyerler, üniversite öğrencileri ve yetişkinler programın hedef kitlesini oluşturmaktadır (Eğitim ve Gençlik Kataloğu, 2012: 7).

Programlar bireylerin kişisel gelişimlerine ve becerilerine katkıda bulunmakta ayrıca toplumsal ve sosyal açıdan da gelişmişlik düzeyinin artmasına hız kazandırmaktadır. Bunun yanı sıra eğitim ve öğretimde çeşitli fırsatlar sunan bu programlar, karşılıksız finansman sağlamaktadırlar (Eğitim ve Gençlik Kataloğu, 2012: 7).

Geçmiş senelerde değişik isimlerle uygulanan bu programlar, Avrupa'da ilk kez 1995 yılında sistematik olarak tek bir çatı altında birleştirilmiştir (Hasdemir ve Çalıköğlü, 2011: 67).

1 Ocak 2007 tarihinden itibaren yeni bir döneme giren Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları 2013 yılı sonuna kadar sürecek yedi yıllık bir süreci kapsamaktadır (www.ua.gov.tr, 06.02.2013)

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları 2006 yılına kadar Socrates (Genel Eğitim), Leonardo Da Vinci (Mesleki Eğitim) ve Youth (Gençlik) olmak üzere 3'e ayrılmaktaydı. 2007 yılından sonra ise genel ve mesleki eğitim Hayatboyu Öğrenme başlığı altında birleşerek Hayatboyu Öğrenme (LLP- Lifelong Learning Programme) ve Gençlik (Youth in Action) olmak üzere 2'ye ayrılmıştır.

Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin LPP'yi yasalaştıran 15 Kasım 2006 ve 1720/2006/EC sayılı Kararına göre Hayatboyu Öğrenme Programı'nın genel amacı şu şekildedir:

“Hayatboyu öğrenme yoluyla Topluluğu ileri bir bilgi toplumu haline getirmek, daha çok ve daha iyi iş imkanı yaratmak, sosyal bütünlüğü geliştirmek; çevrenin gelecek kuşaklar için daha iyi korunmasını sağlamak; özellikle de dünyada bir kalite referansına dönüşmelerini temin etmek amacıyla Topluluk içindeki eğitim ve öğretim sistemleri arasında karşılıklı değişim, işbirliği ve hareketliliği güçlendirmek.”(www.ua.gov.tr, 07.02.2013).

Bu amaçlar Türkiye'nin eğitim ve öğretime yönelik tutumuyla paralel olduğu için 1 Ocak 2007'de başlayan yeni dönemde programlara Türkiye tekrar tam üye olarak katılacak ve 2007- 2013 bütçesinin %70 oranında artırılması sağlanacaktır (www.ua.gov.tr, 06.02.2013)

Hayatboyu Öğrenme Programı başlığı altında Comenius, Erasmus, Leonardo Da Vinci, Grundtvig olmak üzere dört alt başlık ve bunlara ek olarak Ortak Konulu Program (Transversal) ve Jean Monnet Programı mevcuttur.

Ortak Konulu Program'da politika geliştirme, dil öğrenme, bilgi işlem teknolojileri ve örnek uygulamaların yaygınlaştırılması olmak üzere dört temel faaliyet alanı bulunmaktadır. Jean Monnet programında ise Jean Monnet eylemi, Avrupa kurumları ve Avrupa kuruluşları üç temel faaliyet alanıdır.

Programlara Avrupa Birliği üyesi ülkeler, EFTA⁶ ülkeleri ve aday ülke olan Türkiye katılmaktadır. Türkiye, programlara tam üye olarak 1 Nisan 2004 tarihinde

⁶ EFTA (European Free Trade Area) = Avrupa Serbest Ticaret Alanı'dır. EFTA ülkeleri ise Norveç, İzlanda ve Lihtenştayn'dır.

katılmıştır. Katılım öncesinde AB fonlarından ve katkı paylarından 67 milyon Avro'luk bir bütçe oluşturularak eğitim ve gençlik sektörüne karşılıksız hibe olarak sağlanmıştır (www.ua.gov.tr, 07.02.2013).

Programlar sayesinde farklı kültür ve yaşam tarzlarından gelen insanlar bir arada yaşama, birlikte çalışma ve sorunlarla birlikte mücadele etme fırsatı bulmaktadır. Böylece Avrupa Birliği sadece devletler arasındaki görüşmelerden ibaret olmak yerine, bireyleri ve toplumları ilgilendiren bir rol oynayarak uluslararası arasındaki anlayışın ve işbirliğinin geliştirilmesini mümkün kılmaktadır (Hasdemir ve Çalikoğlu, 2011: 67).

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları, Avrupa Birliği'ne üye veya aday ülkelerde gerek bireylerin gerekse toplumun eğitim seviyesinin kalitesini artırmayı, üye ülke vatandaşları arasındaki dayanışmayı sağlamayı ve bununla birlikte Avrupa vatandaşlığı bilincini pekiştirilmesini ve sosyal girişimciliğin artırılmasını hedeflemektedir (Hasdemir ve Çalikoğlu, 2011: 67).

Programlar, Avrupa vatandaşlığı bilincine sahip bireylerin, eğitim ve gençlik alanındaki sorunları saptayarak çözüm arayışına yönelik bireysel ve kurumsal olarak yapacakları proje ve uygulamalarda izlenecek yolu göstererek gereken finansman desteğini sağlama esasına dayanmaktadır (Hasdemir ve Çalikoğlu, 2011: 66-67).

2.1. HAYATBOYU ÖĞRENME PROGRAMI (THE LİFELONG LEARNING PROGRAMME)

Her yaştan bireyin toplumsal ve ekonomik şartlara bağlı kalmaksızın eğitime ulaşabilmesi için Hayatboyu Öğrenme Programı önemli bir araçtır (Toygür, 2012: 10). Hayatboyu Öğrenme Programı çerçevesinde Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci ve Grundtvig olmak üzere dört alt program ve bir Ortak Konulu Program ve Jean Monnet Programı yer almaktadır.

2.1.1. Comenius Programı (Okul Eğitimi)

Comenius programına ismini veren, "ulusların öğretmeni" olarak bilinen Jan Amos Comenius çek asıllı öğretmen eğitimci ve bilim adamıdır.

Evrensel eğitimin gerekliliğini savunmuştur. Tüm çocukların yaşadıkları medeniyeti anlamaları için aynı eğitimi görmelerinin gerekliliği üzerinde durmuş ve eğitimde hiçbir şekilde ayırım yapılmadan fırsat eşitliğinin olması gerektiğini ifade etmiştir (www.ua.gov.tr, 06.02.2013).

Comenius programı; okullardaki eğitimin niteliğini artırmayı, Avrupa boyutunu güçlendirmeyi amaçlayan hayatboyu öğrenme programı bünyesinde yer alan bir alt programdır (www.ua.gov.tr, 07.02.2013).

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin yanı sıra Türkiye, Norveç, Lihtenştayn, İzlanda, Hırvatistan ve İsviçre programa katılan ülkelerdir.

Comenius programı, Avrupa'nın kültürü ve değerleri hakkında öğrenciler ve öğretmenler arasındaki bilgi transferini ve anlayışı sağlamayı, Avrupa vatandaşlığı bilincini aktif hale getirmeyi ve öğrencilerin bireysel gelişimlerini sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca bir yandan Avrupa dillerinin öğretilip kullanılmasını teşvik ederken diğer yandan kültürlerarası çatışmalar yerine kültürlerarası diyalog kavramını ortaya çıkarmıştır (www.ua.gov.tr, 07.02.2013).

Programın hedef kitlesi ise öğretmenler, öğretmen adayları, eğitimle ilgili idareciler, öğrenciler, okullar ve okul eğitimden sorumlu bölgesel ve yerel makamlardır (Comenius Kataloğu, 2012: 1).

Program ülkeler arasındaki işbirliğini geliştirmekte, öğretmenler ve idarecilerin mesleki anlamda gelişimini desteklemektedir. Bireysel ve kurumsal olarak gerçekleştirilebilecek farklı sürelerle ve hibelere sahip birçok faaliyet mevcuttur (www.ua.gov.tr, 07.02.2013).

Programlar:

- Okullar ve öğretmen yetiştiren kurumlar arasındaki işbirliğini sağlamayı,
- Pedagojik yöntemlerin ve materyallerin geliştirilmesini,
- Okulların idaresine yönelik olumlu çalışmaların ve yeniliklerin uluslararası düzeyde yaygınlaştırılmasını,
- Öğretmenlerin ve idarecilerin eğitiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerini (BİT) kullanmayı,

- Eğitimde fırsat eşitliğini,
- Sosyal, fiziksel, coğrafi psikolojik ve ekonomik açılardan dezavantajlı kişilere öncelik tanımayı,
- Avrupa dillerinin öğretilmesiyle yabancı dilde çeşitliliği artırmayı,
- Okulda dışlanma ve başarısızlıkla mücadele etmeyi hedeflemektedir (www.ua.gov.tr, 07.02.2013).

Bunların dışında bir de değişik kültürlerin olduğunu fark ettirmeyi, kültürler arası eğitim alanında öğretmenleri mesleki açıdan geliştirmeyi ve ırkçılıkla mücadele ve yabancı düşmanlığını önleme gibi konularda daha duyarlı olmayı teşvik etmektedir (www.ua.gov.tr, 07.02.2013).

2.1.2. Leonardo Da Vinci Programı

Avrupa Birliği'nin eğitim politikalarının temelini mesleki eğitim konusunda işbirliği oluşturmaktadır. Bu bağlamda ilk kez 1975 yılında Avrupa Bakanlar Konseyi tarafından Avrupa Mesleki Eğitim Merkezi kurulmuştur (Dura ve Atik, 2007: 434).

1994 yılında Leonardo Da Vinci Programı'nın oluşturulmasına kadar geçen sürede ise birçok program uygulanmıştır. Leonardo Da Vinci Programı ise her yaştan ve her meslekten insan gücünü toplumun ihtiyaçları doğrultusunda eğitmek amacıyla geliştirilmiştir (Dura ve Atik, 2007: 434).

1995 yılında ise Avrupa Birliği üyesi olmayan yaklaşık kırk kadar ülkede mesleki eğitimin modernleştirilmesi ve reformu için Avrupa Eğitim Vakfı kurulmuştur (Dura ve Atik, 2007: 434).

Mesleki eğitimin geliştirilmesine yönelik bir program olan Leonardo da Vinci Programı ülkeler arası işbirliği sayesinde Avrupa standartlarına ulaşma yolunda mesleki eğitim uygulamalarında kalitenin geliştirilmesini, bilgi ve becerilerin artırılmasını, yeniliklerin takip edilerek uyarlanmasını amaçlamaktadır (Leonardo Da Vinci Programı Broşürü, 2012: 5).

Program temel olarak mesleki eğitimin sürekliliğini ve hayatboyu öğrenme isteğinin artırılmasını amaçlamaktadır (Leonardo Da Vinci Programı Broşürü, 2012: 6).

Bilgi, beceri ve yeterliliklerin artırılmasıyla mesleki entegrasyonun kolaylaşması böylece istihdam olanaklarının artması sağlanacaktır. Bu da daha rekabetçi, daha girişimci olmayı ve yeni istihdam olanakları yaratan daha yenilikçi bir süreci beraberinde getirmektedir (Leonardo Da Vinci Programı Broşürü, 2012: 6).

Programın hedef kitlesi öğretmenler, meslek lisesi öğrencileri, yeni mezunlar, çalışanlar, çıraklar, iş arayanlar, mesleki eğitim planlayıcıları ve yöneticileri, insan kaynakları uzmanları, mesleki rehberlik uzmanları ve eğitim ve öğretimden sorumlu kişilerdir (Eğitim ve Gençlik Kataloğu, 2012: 6).

Proje başvuruları bireysel kabul edilmemekte ve mesleki eğitime yönelik olmak koşuluyla tüzel kişiliği olan mesleki eğitim kurum ve kuruluşları, KOBİ'ler, işletmeler, yerel yönetimler, meslek kuruluşları (odalar, sendikalar, borsalar), STK'lar (vakıflar ve dernekler), üniversiteler ve kamu kurumları başvuruda bulunabilmektedirler (Leonardo Da Vinci Programı Broşürü, 2012: 8).

2.1.3. Erasmus Programı

Avrupa Birliği programlarından biri olan Erasmus Programı, yükseköğretim kurumlarının birbirleriyle işbirliği yapmalarını sağlamaya yönelik bir programdır. Yükseköğretim kurumları arasında kısa süreli öğrenci ve personel hareketliliğini sağlayabilmek ve ortak projeler üretip hayata geçirilebilmesini sağlamak üzere karşılıksız mali destek imkanları sunmaktadır A. Yurtsever (kişisel iletişim, 30 Ocak 2012).

Avrupa Yüksek Öğretim Alanı'nın oluşturulmasıyla yüksek öğretim ve ileri teknik eğitimin geliştirilmesini ve hareketlilikle birlikte Avrupa halklarının birbirlerini algılamadaki önyargıların yükseköğretim çevrelerinde kırılmasını amaçlamaktadır (Toygür, 2012: 16).

Erasmus programı sayesinde her yıl 230.000'den fazla öğrenci eğitimini yurtdışında görmektedir. Programa yıllık 450 milyon Avroyu aşkın bütçe

ayrılmaktadır. 33 katılımcı ülkeden 4000'den fazla yükseköğretim kurumu Erasmus programına dahil edilmektedir (www.ec.europa.eu, 21.07.2013).

Erasmus programı; üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri bölümlerinde 3-12 ay arası başka bir Avrupa ülkesinde devam edebilmelerini, ders ve staj imkanlarından faydalanabilmelerini sağlamaktadır (Erasmus Programı Broşürü, 2012: 5). Öğrencilere gidilen ülkeye göre aylık hibeler verilmektedir ve verilen hibeler öğrencilerin tüm masraflarını karşılamaktan ziyade mali destek sağlamayı amaçlamaktadır. Öğrenciler hibesiz olarak da kontenjan dahilinde programdan faydalanabilmektedir (Toygür, 2012: 17).

Yükseköğretim kurumlarında çalışan akademik ve idari personelin de ders vermek ya da eğitim almak için Avrupa'daki başka bir yükseköğretim kurumuna hareketliliği de Erasmus programının temel hedeflerinden biridir (Erasmus Programı Broşürü, 2012: 6). Yükseköğretim kurumları arasındaki işbirliğini desteklemeye çalışan bir programdır (www.ua.gov.tr, 08.02.2013). Programla birlikte yükseköğretim kurumları arasında ortak projeler hazırlanıp uygulamaya konulmakta ve öğrenci ve eğitimcilerin Avrupa üniversiteleri arasındaki değişimi sağlanmaktadır (www.ua.gov.tr, 08.02.2013). Ayrıca Erasmus programı yükseköğretim sistemini iş dünyasının şartlarına uyum sağlayacak şekilde geliştirerek, mezun olacakların istihdam edilmelerini sağlamak amacıyla iş dünyasıyla yükseköğretim kurumları arasında bağların kurulmasını ve işbirliğini teşvik etmektedir (www.ua.gov.tr, 09.02.2013).

1987 yılından bu yana yaklaşık 1.5 milyon yükseköğretim öğrencisi Erasmus programından yararlanmıştır. Öğrenciler başka bir Avrupa ülkesinde öğrenim hayatlarının bir kısmını geçirerek bu ülkelerdeki insanları ve farklı kültürleri tanıma fırsatı bulmuşlardır. Ayrıca programa dahil olanlara karşılıksız mali destek sağlanmıştır. 2012 yılından itibaren ise yaklaşık 3 milyon öğrencinin Erasmus programından faydalanması amaçlanmaktadır (www.ua.gov.tr, 08.02.2013).

Hayatboyu Öğrenme Programı'nın ilk yılı olan 2007-2008 akademik yılından itibaren tüm Avrupa'da 2000'den fazla yükseköğretim kurumu Erasmus programına katılabilmektedir. Alınan Erasmus Üniversite Beyannameleri, iptallerini gerektirecek

bir durum olmadığı takdirde, 2013 yılına kadar geçerliliğini korumaktadır (www.ua.gov.tr, 09.02.2013).

Programın hedef kitlesini yükseköğretim öğrencileri, akademik ve idari personeller oluşturmaktadır (Erasmus Programı Broşürü, 2012: 1).

Erasmus programı, yüksek öğrenim düzeyindeki bütün öğrenciler ile Hayatboyu Öğrenim Hareketliliği'ne katılan devletler tarafından belirlenmiş yüksek öğretim kurumlarına odaklanmaktadır.

Türkiye Erasmus programına 2003 yılında 15 üniversitenin içinde yer aldığı pilot proje ile başlamış, şu anda ise 134 yükseköğretim kurumunun hareketlilikten faydalanmak üzere AB Eğitim ve Merkez Başkanlığı (Ulusal Ajans) ile sözleşme imzalamıştır. Türk üniversiteleri hareketliliği Erasmus ile başlatmış olup uluslararasılaşma, Erasmus ile bir anlam kazanmaktadır. Erasmus Programının başarısı YÖK'e ilham kaynağı olup ulusal düzeyde hareketlilik Programı Farabi'yi uygulamaya geçirmiştir A. Yurtsever (kişisel iletişim, 30 Ocak 2012).

Bu güne kadar Erasmus Programı çerçevesinde Türkiye'nin sayısal verileri aşağıdadır:

Yıllar	Gelen Öğrenci	Giden Öğrenci	Gelen Personel	Giden Personel	Kullanılan Hibe
2003	17	129			
2004	229	1,142	44	339	4,137,226.57
2005	828	2,852	440	581	8,347,483.00
2006	1,321	4,438	666	1378	10,683,514.38
2007	1,799	6,274	931	1904	21,773,587.81
2008	2,385	7,730	1184	1595	23,815,182.88
2009	3,329	8,759	1321	1740	26,472,774.05
2010*	4,200	10,000	1500	2000	33,139,410.10
2011*	4,700	12,000	1900	2350	34,995,900.00
Toplam	18,808	53,324	7986	11887	163,365,078.79

* Tahmini sayıları belirtmektedir A. Yurtsever (kişisel iletişim, 30 Ocak 2012).

2.1.4. Grundtvig Programı

Bilgi teknolojileriyle birlikte bilginin sürekli yenilenmesiyle oluşan ihtiyaçlara cevap vermeyi, yetişkinlere hayatları boyunca bilgilerini ve niteliklerini

geliştirme ve değişen toplum yapısına uyum sağlamalarını kolaylaştırmayı ve istihdam olanaklarını artırmayı amaçlamaktadır (www.ua.gov.tr, 09.02.2013).

Grundtvig programı yetişkin ve yaygın eğitim üzerinedir. Hedef kitlesini örgün eğitim dışında kalan yetişkin öğrenciler, yetişkin eğitimi alanında çalışanlar oluşturmaktadır (Grundtvig Programı Broşürü, 2012: 1).

Program, Avrupa Birliği'nin Lizbon Stratejisi kapsamında hedeflediği toplumsal katılım, ekonomik büyüme ve rekabet gibi konuları temel alarak eğitimlerini tamamlayamamış yetişkinler, hiç eğitim olanağı bulamamış göçmenler ve yaşlanan Avrupa nüfusunun eğitim sorununa çözüm aramaktadır. Yetişkinler böylece bilgi ve yeterliliklerini geliştirme fırsatı bulmaktadırlar (www.ua.gov.tr, 09.02.2013).

Hayatboyu eğitimin önemli bir parçası olan yetişkin eğitimi konusunda;

Avrupa Komisyonu 2006 yılında “Yetişkin Eğitimi: Öğrenmek için Hiçbir Zaman Geç Değildir (Adult Education: It is Never too Late to Learn)” başlıklı bir Tebliğ yayınlamıştır. Burada Komisyon, yetişkinlerin istihdamı, iş piyasasında serbest dolaşmaları, temel nitelikler kazanmaları ve sosyal çevreye uyumları gibi konuları desteklemek için yetişkin eğitiminin önemini vurgulamaktadır (www.ua.gov.tr, 09.02.2013).

2.2. GENÇLİK PROGRAMI

Avrupa için Gençlik Programı, 1988 yılında öğrenci değişimi amacıyla başlamıştır. 1996 yılında ise Komisyon tarafından Avrupa Gönüllü Hizmetleri Programı başlatılarak bu iki program 2000-2006 yıllarını kapsayacak şekilde Gençlik (Youth) Programı adı altında birleştirilmiştir (Dura ve Atik, 2007: 434).

Gençlik Programı, Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülke gençlerinin değişim programlarından yararlanmalarını geliştirmek ve çeşitlendirmek amacıyla oluşturulmuş ve farklı eğitim sistemlerinin tanıtılması, ortak çalışma programlarının hazırlanması ve bir bilgi ağının oluşturulmasını sağlamak üzere uygulanmaktadır (Dura ve Atik, 2007: 434-435).

Genel anlamda, 13 ile 30 yaş aralığına hitap eden gençlik programları en az dört gencin bir araya gelerek kuracakları gençlik gruplarına, sivil toplum

kuruluşlarına ve kamu kuruluşlarına çeşitli fırsatlar sunan bir programdır (www.ua.gov.tr, 12.02.2013).

Gençlik programı başlığı altında yapılan programlara “eylem” adı verilmektedir. Bu eylemler ;

Eylem 1.1. Gençlik Değişimleri

Eylem 1.2. Gençlik Girişimleri

Eylem 1.3. Gençlik Demokrasi Projeleri

Eylem 2.1. Avrupa Gönüllü Hizmeti

Eylem 3.1. AB Komşu Ülkeleriyle İşbirliği

Eylem 4.3. Gençlik Çalışanları ve Gençlik Kuruluşları İçin Eğitim ve Ağ Kurma

Eylem 5.1. Gençler ve Gençlik Politikalarından Sorumlu Olanlar İçin Toplantılar şeklinde sıralanmaktadır (www.ua.gov.tr, 12.02.2013).

2.2.1. Eylem 1.1. Gençlik Değişimleri

Bu eylem farklı Avrupa Birliği ülkelerinden gelen 13- 25 yaş aralığındaki gençlerin bir araya gelerek birbirlerinin kültürlerini tanıyarak belirli konularda fikir alışverişinde bulunmalarını sağlamaktadır. Gençler ortak bir konu etrafında Gençlik Değişimi’ni birlikte planlamakta ve farklı bakış açıları kazanmaktadırlar (Gençlik Programı Broşürü, 2012: 7).

Bu eylemle hedeflenen ise gençlerin bireysel, sosyal ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunmak, farklı ülkelerden gelen gençler arasındaki iletişim bağınu kuvvetlendirmek, ulusal ve uluslararası boyutta bilgi alışverişini sağlamaktır (Gençlik Programı Broşürü, 2012:7).

Diğer Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarında olduğu bu eylemde de eğitim, sosyo-ekonomik, coğrafi, sağlık ve engellilik gibi belli konularda dezavantajı olan gençlere öncelik sağlanmaktadır (Gençlik Programı Broşürü, 2012: 7).

2.2.2. Eylem 1.2. Gençlik Girişimleri

18-30 yaş aralığındaki gençlerin katılabildiği gençlerin girişimciliğini destekleyen bu eylem yerel, bölgesel veya ulusal düzeydeki grup projelerinden oluşmaktadır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 9).

Amacı bulunduğu coğrafyanın gelişmesine imkan sağlama, gençlerin daha girişimci, yaratıcı olmasına katkıda bulunma ve gençlerin toplumla bütünleşmesini sağlamaktır. Avrupa'da oluşturulan iyi proje örneklerinin diğer ülkelerle paylaşılmasını da sağlamaktadır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 9).

Yerele katkıda bulunan yurtdışından ortak gerektirmeyen Ulusal Gençlik Girişimleri ve AB ülkelerinden ortak alınmasını gerektiren Ulus Ötesi Gençlik Girişimleri olmak üzere 2'ye ayrılmaktadır. Ulus Ötesi Gençlik Girişimlerinde amaç grupların yaptıkları örnek uygulamaların değerlendirilip sonuçlarının diğer ülkeler ve gruplarla paylaşılmasıdır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 8).

2.2.3. Eylem 1.3. Gençlik Demokrasi Projeleri

13-30 yaş aralığındaki gençlerin yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde demokratik yaşama katılımını destekleyen bu eylem aktif vatandaşlık bilincinin yerleştirilmesini amaçlamaktadır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 11).

Eylemle beraber gençler demokratik yaşama daha aktif olarak katılacak, kamu kuruluşları ile gençler arasındaki diyalog artacak, gençler siyasi karar alma süreçlerine daha bilinçli yaklaşacaktır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 11).

2.2.4. Eylem 2 Avrupa Gönüllü Hizmeti

Avrupa Gönüllü Hizmeti etkinliği 18-30 yaş aralığındaki gençlerin istedikleri bir AB ülkesinde sosyal içerikli bir projede yer almasını sağlamaktadır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 12).

Herhangi bir yabancı dil bilmeyi gerektirmeyen ve gönüllülük esasına dayanan bu program ekonomik, sosyal, politik ve çevresel amaçları başarmada

gençlerin becerilerini kullanmasına imkan tanımaktadır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 12).

Eylemle amaçlanan gencin başka bir ÷lkede gönüllülük programına katılmasıyla hoşgörü kavramını geliştirmesi, gençlerdeki sosyal sorumluluk duygusunu güçlendirmek, kültürler arası iletişimi desteklemek, gençlerin topluma daha aktif olarak katılmalarını sağlamaktır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 12-13).

2.2.5. Eylem 3.1. Avrupa Birliği Komşu ÷lkeleriyle İşbirliği

Eylem, Avrupa Birliği'ni tek bir ÷lke olarak görmektedir. Gençlerin AB komşusu ÷lkelerle işbirliği yapabilmelerini sağlamaktadır. Ayrıca, Balkanlar, Akdeniz, Doğu Avrupa ve Kafkas ÷lkeleri gibi AB ÷lkeleri dışında yaşayan gençlerle de proje yapılabilmektedir (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 14).

Bu eylem Gençlik Değişimleri ve Eğitim ve Ağ Kurma olmak üzere iki alt eyleme ayrılmaktadır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 14).

Eğitim ve Ağ Kurma projelerinde yaş aralığı gözetilmemekte, Gençlik Değişimlerine ise 13-25 yaş arası gençler katılabilmektedir (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 15).

AB sınırları dışında da gençlik programının temel amaçlarının yayılmasını ve farklı kültürlerle etkileşimi hedeflemektedir (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 15).

2.2.6. Eylem 4.3. Gençlik Çalışanları ve Gençlik Kuruluşları İçin Eğitim ve Ağ Kurma

Eylem gençlik çalışmalarında ve gençlik kuruluşlarında aktif olarak çalışan kişilerin eğitimine, fizibilite ziyareti, değerlendirme toplantısı, seminer, çalışma ziyareti ve ortaklık oluşturma gibi faaliyetlerin gerçekeştirilmesine imkan sağlamaktadır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 16).

Deneyimlerden faydalanılan ve uzun süreli proje, ortaklık ve ağların oluşturulmasını destekleyen Avrupa gençlik çalışmalarında eğitimin ve iş birliğinin geliştirilmesini amaçlamaktadır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 17).

2.2.7. Eylem 5.1. Gençler ve Gençlik Politikalarından Sorumlu Olanlar İçin Toplantılar

15-30 yaş aralığındaki gençlik politikalarından sorumlu olan kişilerle, gençlik çalışmalarında aktif rol oynayan kişiler arasındaki işbirliğini, diyalogu, iletişimi ve seminer gibi faaliyetleri kapsamaktadır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 19).

Gençlik programlarında görevli olan politika yapıcılar ve uzmanlarda yaş ve coğrafi konum kriteri aranmamaktadır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 19).

Ulusal Gençlik Toplantısı ve Ulus Ötesi Gençlik Semineri olmak üzere 2 alt eyleme ayrılmaktadır (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 18).

Değişik ve yeni fikirlerin üretilmesini ve daha iyi uygulamaların ortaya çıkmasını sağlamak için gençlerle politika yapıcılarını bir araya getirmeyi hedeflemektedir (Gençlik Programı Kataloğu, 2012: 18).

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARININ TÜRKİYE UYGULAMASI

1. TÜRKİYE- AVRUPA BİRLİĞİ İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ

Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında 12 Eylül 1963 tarihinde Ankara Antlaşması bir diğer adıyla Ortaklık Anlaşması imzalanmış ve bu anlaşma 1964'te yürürlüğe girmiş ve böylece “ortak üye” kapsamına girilmiştir. 1995 yılında ise Türkiye ile Avrupa Birliği gümrük birliği oluşturmuşlardır. 10-11 Aralık 1999 tarihinde Helsinki’de gerçekleştirilen Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi’nde oybirliğiyle Türkiye’ye aday ülke statüsü verilmiştir. Ekim 2005’te ise Türkiye ile katılım müzakerelerine başlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2012).

Yürürlükte olan Aralık 2006 tarihli Konsey Kararı’na⁷ göre Bilim ve Araştırma, İşletme ve Sanayi Politikası, İstatistik, Mali Kontrol, Trans-Avrupa Ağları, Tüketicinin ve Sağlıkın Korunması, Fikri Mülkiyet Hukuku, Şirketler Hukuku, Bilgi Toplumu ve Medya, Sermayenin Serbest Dolaşımı, Vergilendirme, Çevre, Gıda Güvenliği, Veterinerlik ve Bitki Sağlığı Politikası olmak üzere 13 fasıl müzakereye açılmış olup bunlardan Bilim ve Araştırma geçici olarak kapatılmıştır (Avrupa Komisyonu, 2012).

1.1. TÜRKİYE’NİN AB EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARINA DAHİL OLMASI

Türkiye, 1 Nisan 2004’ten itibaren programlara “tam üye ülke” olarak katılmaktadır. Programlardan faydalananlara karşılıksız hibe olarak kullanılmak

⁷ Bahsedilen karar, Ortaklık Anlaşması’na Ek Protokol’ün Türkiye tarafından tamamen uygulandığı Komisyon tarafından onaylanıncaya kadar, Türkiye’nin Güney Kıbrıs Rum Yönetimi’ne yönelik kısıtlamalarıyla bağlantılı sekiz fasılda müzakerelerin açılmamasını ve hiçbir faslın geçici olarak kapatılmamasını şart koşmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2012).

amaçlı katılım öncesi AB fonlarından veya ulusal katkı paylarından mali destek sağlanarak 67 milyon Avro'luk bir bütçe oluşturulmuştur (www.ua.gov.tr, 07.03.2013).

Programların uygulanmaya başladığı ilk üç yıl 3.035 proje desteklenmiştir. Ve yaklaşık 40.000 vatandaş bireysel ya da programlarla birlikte bilgilerini artırmak ve tecrübe kazanmak için Avrupa Birliği ülkelerindeki hareketlilik programlarından faydalanmıştır. Böylece Türkiye yenilikçi bir bakış açısı kazanmaya başlamıştır ve bu ilk dönem 31 Aralık 2006'da sona ermiştir (www.ua.gov.tr, 07.03.2013).

Türkiye'nin Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarına katılması aşamasında, 1998 yılından itibaren ele alarak 2012 yılına kadar Avrupa Komisyonu tarafından her yıl hazırlanan İlerleme Raporları'nın incelenmesi önemlidir.

İlerleme raporları; geçmiş dönemdeki gelişmelerini anlatarak, şu anki durumunu değerlendirmekte ve geleceğe yönelik tavsiyelerde bulunmaktadır.

İlk olarak 1998 İlerleme Raporu'nda programlar Öğrenim, Eğitim ve Gençlik başlığı altında yer almaktadır (Avrupa Komisyonu, 1998).

Raporda, Türkiye ile mutabık kalınacak usullere uygun olacak şekilde Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi'ne 2000-2004 yılları arasında kültürlerin ve fikirlerin birbiriyle yakınlaşmasını sağlayacak olan Sokrates, Leonardo ve Avrupa İçin Gençlik Programlarına katılma teklifi sunmuştur (Avrupa Komisyonu, 1998). Bunun için uygun finansmanın olması ve Türkiye'de programlara katılanlara serbest dolaşımın sağlanması gerekliliği belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 1998).

1999 İlerleme Raporu'nda Öğretim, Eğitim ve Gençlik başlığı altında bulunan, Leonardo da Vinci II, Socrates II ve Avrupa İçin Gençlik başlıklı Topluluk programlarına Türkiye'nin gelecekte katılımın sağlamak üzere Komisyon ve Türk makamları, yapılacak düzenlemeler için görüşmektedirler. Bu düzenlemelerin gerçekleştirilmesi için AB finansmanının gerekliliği belirtilmektedir (Avrupa Komisyonu, 1999).

2000 yılı İlerleme Raporu'nda 18. Başlık'ta Öğretim ve Eğitim çerçevesinde adı geçen Topluluk programlarına Türkiye'nin öğretim, eğitim ve gençlik alanında katılımı için hazırlıklar yapıldığı ifade edilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2000).

Türkiye’de özellikle öğretimin iyileştirilmesine yönelik çalışmalara öncelik verilmektedir. Avrupa Komisyonu Türkiye’de toplam 175 milyon Euro tutarındaki hibelerle eğitim ve öğretim programlarını desteklemektedir (Avrupa Komisyonu, 2000).

Mesleki eğitim alanında ise eğitim sisteminin etkinliğini ve kalitesini arttırmak, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesini sağlamak için yeni düzenlemeler gerekmektedir (Avrupa Komisyonu, 2000).

2001 İlerleme Raporu’nda programlar 18. Bölüm’de Eğitim ve Mesleki Eğitim başlığı altında ele alınmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2001).

2001 Yılı İlerleme Raporu’nda, eğitim ve mesleki eğitim alanında sınırlı da olsa bir ilerlemenin kaydedildiğinden bahsedilmektedir. 2001 yılı içinde Türkiye’nin programlara 2003 yılından itibaren tam olarak katılması için Milli Eğitim Bakanlığının yönetiminde bir hazırlık döneminden geçmesi uygun görülmektedir. Ayrıca, bu aşamada Ulusal Ajansın kurulması için öneriye ihtiyaç bulunmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2001).

2001 İlerleme Raporunda olduğu gibi 2002 İlerleme Raporu’nda da aynı isimli başlıkla yer alan programlarda 2002 yılında eğitim ve mesleki eğitim alanında ilerleme sağlandığı ifade edilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2002).

2002 Ocak ayında çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararıyla, Devlet Planlama Teşkilatına⁸ bağlı olarak AB Eğitim ve Gençlik Programları Daire Başkanlığı kurulmuştur. AB Eğitim ve Gençlik Programları Daire Başkanlığı’na çeşitli bakanlıkların desteğiyle 7 personel görevlendirilmiştir. Bu Daire Başkanlığı’nın ise daha sonra Sokrates, Leonardo Da Vinci ve Gençlik gibi Avrupa Birliği Topluluk Programlarından sorumlu Ulusal Ajans olarak faaliyet gösterebilecek bir merkeze dönüştürülmesi tasarlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2002).

Raporda, Devlet Planlama Teşkilatı’na bağlı bir Daire Başkanlığının kurulması gibi Topluluk programlarına yönelik yapılan hazırlık çalışmaları olumlu yönde bir gelişme olarak ifade edilmiştir ve bu gelişmenin ise DPT’nin kuruluş KHK’sında yapılması düşünülen değişikliğin gerçekleştirilmesi, ulusal otoriteler ve

⁸ Devlet Planlama Teşkilatı, 6223 sayılı kanunla 2011 yılında Bakanlık olmuştur ve şu anda Kalkınma Bakanlığı olarak bilinmektedir.

gelecekteki Ulusal Ajans ile bunların sorumluluklarına ilişkin hükümlerin kabul edilmesiyle tamamlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2002).

Türkiye'nin ise bu programlara 2004 yılında tam katılımının sağlanması için hazırlık faaliyetlerine ilişkin çalışmaların hızlandırılmasının gerekliliği belirtilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2002).

2003 Yılı İlerleme Raporu'ndaki ifadelerle göre; Türkiye'de gelecekte Sokrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik Programlarından sorumlu olacak birim yani Ulusal Ajans faaliyet göstermeye başlayacaktır. Türkiye'nin Sokrates, Leonardo Da Vinci ve Gençlik gibi Topluluk programlarına katılımından sorumlu birimin 2002 Ocak ayında Devlet Planlama Teşkilatına bağlı olarak kurulmasından sonra 32 yeni personelin atanma ve farklı bakanlıklardan görevlendirmesi yoluyla istihdamı sağlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2003).

Türkiye'nin 2004'deki programlara tam katılımının sağlanması için üç programa katılımına yönelik hazırlıklarını sürdürerek, tamamlaması gerekmektedir (Avrupa Komisyonu, 2003).

Avrupa Topluluğu Antlaşması, topluluktaki eğitimin niteliğinin iyileştirilmesini ve üye devletlerin faaliyetlerini destekleyerek bütüncü bir mesleki eğitim politikasının uygulanmasını hüküm altına almaktadır (Avrupa Komisyonu, 2004).

2004 İlerleme Raporu'nda belirtildiğine göre üye devletlerin sorumluluğu altında olan eğitim, öğretim ve gençlik programlarına bu devletlerin etkin biçimde katılması için, devletlerin gerekli uygulama kapasitelerinin bulunması gerekmektedir (Avrupa Komisyonu, 2004).

Rapor'da programlara katılım konusunda Türkiye'nin gerekli hazırlıkları tamamladığı, ulusal kurumlarının ve Türk Ulusal Ajansı'nın personele ilişkin ve alt yapısını güçlendirmeye yönelik ilerleme gösterdiği ve 2004 Nisan ayından itibaren programlara tamamen katılım sağlanarak programların uygulanmasındaki ilk deneyimlerin tatmin edici düzeyde olduğu belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2004).

Hayatboyu öğrenme sürecine katılım düşük olduğu için üniversite eğitimi de dahil hayatboyu öğrenimi zorlaştıran bütün engellerin kaldırılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2004).

2005 yılı İlerleme Raporu'na göre eğitim, öğretim, gençlik ve kültür alanları üye ülkelerin yetkisinde olmakla birlikte ortak hedeflere ulaşmak ve ulusal politikaları yakınlaştırmak amacıyla açık koordinasyon yönteminin⁹ uygulandığı, "Eğitim ve Öğretim 2010" programının da kurulmasını sağlayan eğitim ve öğretim politikalarında işbirliği çerçevesi geliştirilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2005).

Programların mali açıdan sorun yaşamaması için üye ülkelerin gerek hukuki, idari, mali çerçevelere gerekse yeterli uygulama kapasitesine sahip olmalarının önemi ifade edilmektedir (Avrupa Komisyonu, 2005).

2004 Nisan ayından itibaren Türkiye eğitim, öğretim alanında Topluluk Programlarına etkin ve başarılı bir şekilde katılmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2005). Türk Ulusal Ajansı bilgilendirme kampanyaları düzenlemiş ve böylece programlar daha çok tanınmış ve gerek öğrenciler gerekse genç profesyoneller arasında büyük ilgi görmüştür. Böylece 2005 yılındaki başvuru sayısı 2004 yılına oranla önemli ölçüde artmıştır (Avrupa Komisyonu, 2005).

2006 yılı İlerleme Raporu'nda Eğitim ve Kültür olarak geçen 26. fasılda Türkiye'nin Leonardo da Vinci, Socrates ve Youth programlarına başarılı biçimde katıldığı ve programların ülke çapında duyurulmasına yönelik önlemlerin alındığı belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2006). Özellikle hayatboyu eğitim konusunda Lizbon stratejisi ile ilgili çabaların devam etmesi gerektiği belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2006).

Başvuru sayısındaki artış göz önünde bulundurulduğunda ve Türkiye'nin gelecekteki Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programlarına katılımını artırmak istemesi ele alındığında bu alanlarda faaliyet gösteren Ulusal Ajans'ın yapısının

⁹ Açık Koordinasyon Yöntemi; her üye devletin ortak hedeflere bağlı kalmadan kendi eylem planlarına uyarlayabilecekleri temel ilkeler belirleyebildikleri ve belirledikleri ilkeleri ulusal politikalarına uyarlarken gereken yöntemleri de gösteren esnek bir politika aracıdır.

güçlendirilmesi ve prosedürün gerektirdiği yaptırımların kolaylaştırılması işe yarayacaktır (Avrupa Komisyonu, 2006).

2007 yılı İlerleme Raporu'na göre 26. Fasılda yer almakta olan Eğitim ve Kültür konusu 2007 yılında olumlu yönde bir gelişme göstermiştir. Ayrıca Türkiye'nin, Lizbon stratejilerine uyum sağlama yönündeki çalışmalarına devam etmesinin gerekliliği belirtilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2007).

Türkiye, HayatBoyu Öğrenim ve Gençlik Programlarına mutabakat zabitleri imzalayarak sorun yaşamadan geçmiş ve Leonardo da Vinci, Sokrates ve Gençlik programlarına başarılı bir şekilde katılmaya devam etmiştir. Leonardo da Vinci, Sokrates ve Gençlik programları altındaki projeler için ayrılan kaynakların %98'i 18.000'den fazla Türk Katılımcıyı içeren sözleşmeler haline getirilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2007).

Türkiye, özellikle Erasmus Öğrencilerine ek kaynak sağlayarak yararlanan sayısını artırmayı ve HayatBoyu Öğrenim ve Gençlik Programlarına mali destek sağlamayı amaçlamaktadır (Avrupa Komisyonu, 2007).

Türkiye, Mesleki Eğitim ve Öğretim Kredi Transfer Sistemi için bir çalışma grubu oluşturarak, HayatBoyu Öğrenim Programı için ulusal yeterlilikler sisteminin oluşturulmasını sağlamıştır. Geleceğe yönelik olarak, yetişkinlerin hayatboyu öğrenime katılımlarının artması planlanmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2007).

2008 İlerleme Raporu Eğitim ve Kültür başlıklı 26. Fasıla göre 2008 yılında eğitim, öğretim, gençlik ve kültür alanlarında başarılı bir ilerleme kaydedilmiştir. Programlara yapılan başvuruların sayısı artmış ve Ulusal Ajans etkin bir rol oynamaya başlamıştır. 2007 yılında Türkiye'deki katılımı teşvik etmek için 81 ilin 80'i HayatBoyu Öğrenim Programı'na dahil edilmiştir. Türkiye toplam katkı payını zamanında ödemediği için 2008 yılında programlar finansman yetersizliği dolayısıyla gecikmeye uğramıştır. Bu yüzden programların başarılı olarak gerçekleşebilmesi için mali katkının zamanında yapılması gereklidir (Avrupa Komisyonu, 2008).

2008 yılında Türkiye, yüksek öğrenimdeki Bologna Süreciyle birlikte gelen yeniliklerin uygulanması konusunda ileri bir seviyede bulunmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2008).

2009 İlerleme Raporu'nda 26. Fasılda yer alan Eğitim ve Kültür Programlarına bakıldığında 2009 yılı için iyi bir ilerleme olduğu ifade edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2009).

HayatBoyu Öğrenme ve Gençlik Programlarına, mevcut bütçeyi aşacak şekilde hibe başvurularında bulunulmaya devam edilmiştir. Ulusal Ajans'ın idari yapısını güçlendirmeyi hedefleyen bir kanun Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiştir (Avrupa Komisyonu, 2009).

Proje ve bireysel hareketlilik için Türk Ulusal Ajansına 7.000'den fazla başvuru olmuş ve yararlanıcılarla 2.000'den fazla hibe anlaşması yapılmıştır. Türkiye, Eğitim ve Mesleki Eğitim 2010 Çalışma Programı Kapsamında AB'nin ortak kriterlerinin karşılanması konusunda ilerleme kaydetmiş ve yetişkinlerin hayat boyu öğrenmeye katılımı da dâhil olmak üzere ortak kriterlerin tamamında ilerleme göstermiştir (Avrupa Komisyonu, 2009).

Yükseköğretim alanında ise 23 yeni üniversite kurulmuştur. Eğitim kadrosu ve fiziksel imkânlar açısından çeşitli ihtiyaçlar bulunmasına rağmen Türkiye Bolonya sürecinin uygulanması açısından ileri bir seviyededir (Avrupa Komisyonu, 2009).

2010 İlerleme Raporu'na göre HayatBoyu Öğrenme ve Gençlik Eylem programları için mevcut bütçeyi aşan hibe başvuruları olmaya başlamıştır. 2009 yılında 1200'den fazla proje başvurusu yapılmıştır. Ayrıca 2010 yılında 10.000'den fazla bireysel hareketlilik için finansman desteği sağlanmıştır. Türkiye'nin programlara mali desteği yaklaşık 80 milyon Avro olmuş ve bu destek zamanında ödenmiştir (Avrupa Komisyonu, 2010).

2011 İlerleme Raporu'ndaki ifadeye göre Türkiye, eğitim, mesleki eğitim ve gençlik konularında AB standartlarına ve AB müktesebatına uyum sağlamıştır. 2011 Eylül ayında ise Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) yeniden yapılandırılmaya başlanmıştır. Ayrıca HayatBoyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ve AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur (Avrupa Komisyonu, 2011).

Daha çok tanınmaya başlayan HayatBoyu Öğrenme ve Gençlik Eylem programlarına duyulan ilgi ve katılım artmaya başlamıştır. Rakamsal olarak ifade edildiğinde 2010 yılında bireysel program yararlanıcılarının toplam sayısı

37.000'den fazla olmakla birlikte yararlanıcılarla 63,4 milyon avro tutarında 1428 hibe anlaşması imzalanmıştır. AB tarafından bütçelendirilmiş mali katkının dışında daha fazla başvuruya destek olmak amacıyla Türkiye, kendi bütçesinden 9,3 milyon avro ilave yapmıştır. TBMM'de bu fonların yönetilmesini sağlayan Türk Ulusal Ajansı'nın kapasitesinin güçlendirilmesini içeren bir kanun kabul etmiştir (Avrupa Komisyonu, 2011).

2012 İlerleme Raporu'nda eğitim, mesleki eğitim ve gençlik alanında ilerlemeler kaydedilmeye devam etmiştir. Bir yandan da Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programlarına duyulan ilginin artmasıyla, her iki programın tüm alt eylemlerine yapılan hibe başvurularının sayısında önemli bir artış olmuştur (Avrupa Komisyonu, 2012).

Gerek Türk Ulusal Ajansı, gerekse yararlanıcı kuruluşlar ve kişilerle toplamda 3.000'in üzerinde hibe sözleşmesi imzalamıştır. Toplamda yararlanıcı sayısı 55.000'e ulaşmış ve daha fazla projenin desteklenmesini sağlamak için Mutabakat Zaptı'nda, Türkiye'nin programlara yaptığı mali katkıyı 2012 ve 2013 yılları için sırasıyla %40 ve %60 oranında artırmak planlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2012).

2. KURUMSAL YAPI

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'nın Türkiye'deki yapılmasına bakıldığında programların tüm yararlanıcılara tanıtılması ve bu amaçla gereken insan gücü, bilgi, fiziki ve hukuki alt yapının oluşturularak geliştirilmesi Türkiye Ulusal Ajansı'nın görevleri arasındadır (Toygür, 2012: 8). Ulusal Ajans'ın yanı sıra Avrupa Birliği Bakanlığı'ndan ve üniversitelerden kurumsal yapı içerisinde bahsetmek mümkündür.

2.1. ULUSAL AJANS

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'nın ülke içinde tanıtılmasını sağlamak, yürütülmesini, koordinasyonunu düzenlemek, üye ülkeler ve Avrupa Birliği Komisyonu ile programın gerçekleştirilmesini ve işbirliğinin sağlanması

konusundaki ilişkilerin yürütülmesi için her ülkede ulusal ajanslar kurulmaktadır (www.ua.gov.tr, 11.06.2013).

Ulusal Ajanslar, programlardan yararlanan ülkelerde ulusal düzeyde faaliyet göstermekte ve merkezi Belçika- Brüksel’de bulunan Avrupa Birliği Eğitim Komisyonu’na karşı sorumlu tutulmaktadır (Ünsal, 2008: 30).

Türkiye’nin AB Eğitim ve Gençlik Programları’na katılımıyla ilgili antlaşmalar 27 Aralık 2002 tarihinde, Türkiye ve Avrupa Birliği Komisyonu tarafından imzalanarak yürürlüğe girmiştir. Bu programlara katılım ise Türkiye’nin Avrupa Birliği ile bütünleşmesine aracılık etmektedir (Ünsal, 2008: 29).

Türkiye’de Topluluk programlarına katılım çalışmalarına ilk olarak Ocak 2002’de Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde kurulan Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı yani Ulusal Ajans tarafından başlanılmıştır (Ünsal, 2008: 29).

Ulusal Ajans, Ağustos 2003’te yürürlüğe giren bir kanunla Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı’ndan bağımsız bir merkez haline getirilmiştir. Organizasyon yapısı, çalışma şekli ve benzer özellikler bakımından Türk kamu yönetiminde yeni bir kurumsal yapıyı ve tartışmaları beraberinde getirmiştir (Ünsal, 2008: 29).

Avrupa Birliği, siyasal bir birlik oluşturma amacına yönelik olarak ortak değerlere önem vermektedir. Avrupa Birliği organlarında veya belgelerinde “ortak yaşam alanı Avrupa”, “tek bir Avrupa için eğitim”, “Avrupa yurttaşlığı” gibi ifadelerin kullanılması bunu açıkça göstermektedir. Bu ifadelerin gerçekleşebilmesi için ulusal ajanslar, Avrupa Birliği Komisyonu sorumluluğunda Long Life Learning (Hayatboyu Öğrenim), Leonardo Da Vinci ve Youth (Gençlik) gibi eğitim programlarını yürütmektedirler (Ünsal, 2008: 29).

Programlarla amaçlanan ortak bir Avrupa Birliği eğitim politikası oluşturarak üye ülke vatandaşları arasında karşılıklı anlayışı sağlamak, eğitime Avrupa damgasını vurmak, öğrenci ve öğretim elemanlarını eğitmek, yükseköğretim, araştırma, teknoloji gibi konuları ön plana çıkarmak olmuştur (Dura ve Atik, akt. Ünsal, 2008: 30).

Türk Ulusal Ajansı, başta Avrupa Birliği olmak üzere diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla, eğitim ve gençlik alanında finansal destek, öğrenme ve hareketlilik fırsatları sağlayan programların yürütülmesini ve yenilerinin hayata geçirilmesini kendine görev edinmiştir. Amaçları; uluslararası boyutta daha etkin bir konuma sahip olmak, karşılıklı etkileşime, işbirliği ve ortaklıklara, ekonomik, sosyal ve kültürel girişimciliğe katkıda bulunmak, kişisel ve sosyal becerilerini işbirliği içerisinde geliştirmek, yeni kültürler tanırken kendi kültürünü tanıtmak, alanında bilgi ve deneyimini artırmak, farklı örnek ve iyi uygulamaları yerinde görmek ve incelemektir (www.ua.gov.tr, 11.06.2013).

Aynı zamanda söz konusu faaliyetlerden elde edilen bilgi ve tecrübeyi paylaşmak, yaygınlaştırmak isteyen bireyler, kurum ve kuruluşlar için teşvik etme, danışmanlık, bilgilendirme, tanıtım ve teknik yardım gibi fonksiyonları gerçekleştirmektedir (www.ua.gov.tr, 11.06.2013).

Türk Ulusal Ajansı'nın görevleri şu şekilde sıralanabilir:

- Kamu kuruluşları, kamu ve özel eğitim kurumları, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, meslek ve gençlik kuruluşları ile yakın işbirliği kurmak,

- Programların Türkiye'deki tüm yararlanıcılara tanıtılması ve bunun için gerekli bilgi, fiziki ve hukuki alt yapının oluşturulup geliştirilmesini sağlamak,

- Küçük çaplı pilot uygulamaların gerçekleştirilmesi,

- Programlara ilişkin belgelerin Türkçeleştirilmesi,

- Katılım şartları, başvuru ve seçilebilirlik gibi konularda gereken bilgiyi sağlamak ve başvuru işlemlerinin destekleyerek kayıt altına almak,

- Proje önerilerini hazırlama konusunda başvuru sahiplerine ve finanse edilmek üzere seçilen proje önerilerinin uygulanması konusunda katılımcılara tavsiyede bulunmak ve gerekli olduğu durumda eğitimlerini vermek,

- Proje tekliflerini ve diğer başvuruları kabul öncesi değerlendirmek ve görüş oluşturmak,

- Proje seçimi aşamasında ulusal karar organına ve AB Komisyonuna destek vermek,

- Türkiye'de programlardan yararlanacak kişilerle ve AB Komisyonu ile gerekli sözleşmeleri yapmak ve programlardan yararlanma hakkını kazananlara ödemede bulunmak,
- Ayrılan fonların etkin yönetimini sağlamak ve Ulusal Ajans'a tahsis edilen kaynakların muhasebesi ve izlenmesi için gerekli sistemi kurmak,
- Programlar çerçevesinde seçilerek finanse edilen projelerin gelişimini izlemek, tahsis edilen kaynakların kullanımına ilişkin teknik denetim yapmak,
- Proje sonuçlarının ve özellikle beğeni kazanan iyi uygulamaların ülke içinde ve dışında duyurulmasına katkı sağlamak,
- Programın genel değerlendirmesine, gelişimine ve farklı programlar arasında işbirliğinin artırılmasına katkıda bulunmak,
- AB Komisyonu, diğer ulusal ajanslar ve diğer ülke yararlanıcıları ile ilişkilerin kurulmasını, geliştirilmesini, koordinasyonu ve işbirliğini sağlamak (www.ua.gov.tr, 12.06.2013).

540 sayılı Devlet Planlama Teşkilatı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye göre; “Avrupa Birliği eğitim ve gençlik programlarının uygulanması ile ilgili genel politikaların belirlenmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı bünyesinde Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Yönlendirme ve İzleme Komitesi kurulmuştur. Ve komite; Devlet Planlama Teşkilatı müsteşar yardımcısının başkanlığında, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinin en az genel müdür seviyesinde görevlendireceği birer üye ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca genel müdürler arasından görevlendirilecek üç üye, Gençlik ve Spor Genel Müdürü ve Merkez Başkanı olmak üzere on üyeden oluşur.”

“Komitenin görevleri; Merkeze verilen görevlerin yerine getirilmesiyle ilgili her türlü çalışmayı izlemek ve değerlendirmek, Merkezin malî ve idarî sorumluluklarını yerine getirebilecek yapıya ve donanımına sahip olmasını sağlamak, Merkezin uygulayacağı genel politikalar ile çalışma esas ve usullerini belirlemek, Avrupa Birliği fonlarının Merkez tarafından etkin ve yerinde

kullanılmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, Merkezin çalışma plânını onaylamak, proje tekliflerinin değerlendirilmesi ve seçilmesi ile ilgili esas ve usulleri tespit etmek, Avrupa Birliği eğitim ve gençlik programlarına katılımı engelleyen yasal ve idarî engelleri tespit ederek ortadan kaldıracı tedbirleri almak ve Avrupa Birliği eğitim ve gençlik programlarının uyumlu bir şekilde yürümesini sağlamaktır.”

2012 İlerleme Raporu’na göre TBMM 2014 yılında başlayacak olan bir sonraki planlama dönemi için Ulusal Ajans çalışanlarının sayısını 50 kişilik bir ilaveyle toplamda 220’ye çıkartan bir kanunu kabul etmiştir (Avrupa Komisyonu, 2012).

Bu bağlamda öncelikle Ulusal Ajans’ın kurumsal yapısı incelenmiştir ve ilaveten Avrupa Birliği Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu ele alınarak üniversitelerdeki yapılanma ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın teşkilat yapısı tanımlanacaktır.

2.2. AVRUPA BİRLİĞİ BAKANLIĞI

4 Temmuz 2000 tarihinde 4587 sayılı kanun ile Türkiye’nin Avrupa Birliği üyeliğine yönelik çalışmalar çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları hazırlık ve çalışmalarda iç koordinasyon ve uyumu sağlamak üzere Başbakanlığa bağlı olarak Avrupa Birliği Genel Sekreterliği kurulmuştur. Daha sonra Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, kamu yönetimi reformu çerçevesinde 3 Haziran 2011 tarih ve 654 sayılı KHK ile Avrupa Birliği Bakanlığına dönüştürülmüştür (Anonim, 2012).

Bakanlığın mevcut görevleri aynı kalmakla birlikte, Genel Sekreterlik makamı Müsteşarlık, Genel Sekreter Yardımcılıkları ise Müsteşar Yardımcılığı olarak değiştirilmiş ve Türk Ulusal Ajans ile Türk Akreditasyon Kurumu Bakanlık bünyesine dahil edilmiş ve kurumun teşkilat yapısı, Başkanlıkların sayısı ve isimleri ise aynen kalmıştır (Anonim, 2012).

Avrupa Birliği Bakanlığı’nın teşkilat yapısına bakıldığında, Avrupa Birliği programlarına ilişkin konular, Sosyal, Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Katılım sürecinde yer alan fasıllardan 26. Fasıll, Eğitim ve Kültür’dür.

26. Fasil, öğrenci değişim programlarının teşvik edilmesi, genç nüfusu politik sürece dahil etmek için yeni politikaların geliştirilmesi, Hayatboyu Öğrenme, Gençlik ve Kültür Programları, Avrupa Kültür Başkentleri Eylemi gibi alanları düzenlemektedir (Avrupa Birliği Bakanlığı, b.t.)

Eğitim, gençlik, spor ve kültür alanları üye devletlerin kendi sorumluluğunda olmakla birlikte, Avrupa Birliği'nde üye ülkelerin politikalarını yakınlaştıırma amaçlı açık koordinasyon yöntemi yoluyla eğitim ve kültür alanlarında ortak hedefler belirlenmekte, ulusal eylem planları hazırlanarak bu planların raporlanması, izlenmesi ve değerlendirmesi yapılmakta, ortak öğrenme ve iyi uygulamaların paylaşım çalışmaları gerçekleştirilmektedir (www.abgs.gov.tr, 13.06.2013).

2.3. MİLLİ EğİTİM BAKANLIğI

Milli Eğitim Bakanlığı teşkilat şemasına bakıldığında Müsteşarlığa bağlı Avrupa Birliği Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün; Bakanlığın Avrupa Birliği ve diğer uluslararası kuruluşlarla ilgili işbirliği çalışmaları ile ilgili mevzuat çerçevesinde ikili anlaşmalara ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, Bakanlığın diğer birimleri tarafından yürütölen ve uluslararası işbirliğine dayanan projelerin koordinasyonunu sağlamak ve eğitim ve öğretim alanında Türkiye'yle dil, tarih veya kültür birliği bulunan ülke ve topluluklar ile diğer ülkelerle işbirliğine yönelik işleri yürütmek gibi görevleri mevcuttur (www.meb.gov.tr, 14.06.2013).

Türkiye'de HayatBoyuy Öğrenmenin Geliştirilmesi Projesi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından yürütölmektedir (www.meb.gov.tr, 14.06.2013).

2.4. ÜNİVERSİTELER

Türkiye'deki üniversitelerde kurumsal yapılanma, genel olarak rektörlüğe bağlı dış ilişkiler ofisi ya da Erasmus koordinatörlüğü ve benzer şekillerde oluşturulmuştur.

Türkiye'nin Socrates programına 2004 yılından itibaren tam katılım sağlamasıyla Türk yükseköğretim kurumları 2004/2005 akademik yılından itibaren Socrates programının yükseköğretimle ilgili alt programı olan Erasmus programına dahil olmaya başlamıştır (Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, 2008).

Değişim faaliyeti esnasında yükseköğretim kurumları, eğitim alanları (fakülteler) ve gidilen ülkeler arasında eşit bir dağılım olması esas alınmıştır (Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, 2008).

Tam katılım öncesi tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmiş ve 84 ilde toplantılar düzenlenmiş ve programlar hakkında yararlanıcılara bilgiler verilmiştir. Daha önce 2003 yılında pilot projeye 15 üniversitede ilk defa Erasmus programı uygulanmıştır. Bu 15 üniversite sayılmazsa 73 kurum Erasmus Üniversite Beyannamesi'ne başvurmuş ve 65 tanesi başarılı olmuştur (Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, 2008).

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı 2010-2011 akademik yılı verilerine göre toplamda 165 Türk yükseköğretim kurumu'ndan 129'u (%78) Erasmus Üniversite Beyannamesi edinmiştir.

Erasmus Üniversite Beyannamesi'ne sahip kurumlar içerisinde 120 üniversite (%93) aktif olarak Erasmus Hareketlilik Faaliyetini gerçekleştirmektedir.

Hareketliliği gerçekleştiren kurumların %73'ü kamu, %27'si vakıf üniversiteleri olmuştur.

Üniversitelerde oluşturulan birimler ve kuruluş yılları aşağıda verilmiştir:

Tablo 1: Üniversitelerdeki Kurumsal Yapılanma

		İdari Yapılanma	Kuruluş Yılı
1	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Erasmus Koordinatörlüğü	-
2	Acıbadem Üniversitesi	Dış İlişkiler ve Erasmus Ofisi	-
3	Adıyaman Üniversitesi	Dış İlişkiler Ofisi	-
4	Adnan Menderes Üniversitesi	Dış İlişkiler Ofisi	-
5	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	2003
6	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler	-
7	Ahi Evran Üniversitesi	Dış İlişkiler Ofisi	-
8	Aksaray Üniversitesi	Dış İlişkiler Ofisi	2007
9	Amasya Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Birimi	-
10	Anadolu Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Birimi	2003
11	Ankara Üniversitesi	Avrupa Birliği Eğitim Programları Koordinatörlüğü	-
12	Atılım Üniversitesi	Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
13	Akdeniz Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	2003
14	Ardahan Üniversitesi	Erasmus Koordinatörlüğü	-
15	Artvin Çoruh Üniversitesi	Dış İlişkiler Ofisi	2008
16	Atatürk Üniversitesi	Dış İlişkiler Ofisi	-
17	Balıkesir Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Araştırma ve Uygulama Merkezi	2004
18	Bahçeşehir Üniversitesi	Uluslararası Ofis Direktörlüğü	-
19	Bartın Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
20	Başkent Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü	-
21	Batman Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü	-
22	Bayburt Üniversitesi	Dış İlişkiler Genel Koordinatörlüğü	-
23	Beykent Üniversitesi	Uluslararası Etkinlikler Daire Başkanlığı	-
24	Beykoz Lojistik Meslek Yüksek Okulu	Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü	-
25	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
26	Bingöl Üniversitesi	Avrupa Birliği Dış İlişkiler Ofisi	-
27	Bitlis Eren Üniversitesi	Dış İlişkiler Ofisi	-
28	Bilkent Üniversitesi	Değişim Programları Ofisi	-
29	Boğaziçi Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
30	Bozok Üniversitesi	Uluslararası Ofis	2008

31	Celal Bayar Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Birimi	-
32	Cumhuriyet Üniversitesi	Dış İlişkiler Birimi	-
33	Çağ Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
34	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Dış İlişkiler Koordinatörlüğü	2002
35	Çankırı Karatekin Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
36	Çankaya Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
37	Çukurova Üniversitesi	Dış İlişkiler Birimi	1993
38	Dumlupınar Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
39	Deniz Harp Okulu	Erasmus Kurum Koordinatörlüğü	2004
40	Dicle Üniversitesi	LLP/Erasmus Ofisi	2004
41	Doğuş Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
42	Dokuz Eylül Üniversitesi	Dış İlişkiler Koordinatörlüğü	-
43	Düzce Üniversitesi	Dış İlişkiler Koordinatörlüğü	-
44	Erzincan Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü	-
45	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Birimi	-
46	Ege Üniversitesi	Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Şube Müdürlüğü	2003
47	Erciyes Üniversitesi	Uluslararası Ofis	-
48	Fatih Üniversitesi	Uluslararası Programlar Ofisi	-
49	Fırat Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
50	Galatasaray Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
51	Gazi Üniversitesi	Dış İlişkiler Ofisi	2003
52	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Avrupa Birliği Ofisi	-
53	Gaziantep Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
54	Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Avrupa Birliği Erasmus Ofisi	-
55	Giresun Üniversitesi	Erasmus Koordinatörlüğü	-
56	Gülhane Askeri Tıp Akademisi	Erasmus Ofisi	-
57	Gümüşhane Üniversitesi	Dış İlişkiler Ofisi	-
58	Hacettepe Üniversitesi	Avrupa Birliği Ofisi	-
59	Haliç Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Birimi	-
60	Harran Üniversitesi	Avrupa Birliği Ofisi	-
61	Hava Harp Okulu	Erasmus Ofisi	-
62	Hitit Üniversitesi	Dış İlişkiler Ofisi	-
63	Işık Üniversitesi	Uluslararası Ofis	-
64	Iğdır Üniversitesi	Dış İlişkiler Koordinatörlüğü	-
65	İnönü Üniversitesi	Dış İlişkiler Birimi	2004
66	İstanbul Aydın Üniversitesi	Uluslararası Akademik İlişkiler ve Projeler Koordinatörlüğü	-
67	İstanbul Bilim Üniversitesi	Uluslararası Ofis	-
68	İstanbul Üniversitesi	Uluslararası Akademik İlişkiler Kurulu	-
69	İstanbul Teknik Üniversitesi	Avrupa Birliği Merkezi Erasmus Ofisi	-

70	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Uluslararası Ofis	-
71	İstanbul Bilgi Üniversitesi	Uluslararası Merkez	2006
72	İstanbul Kültür Üniversitesi	Avrupa ve Uluslararası İlişkiler Merkezi	2004
73	İstanbul Arel Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler ve Erasmus Ofisi	-
74	İstanbul Kavram Meslek Yüksek Okulu	Yurtdışı İlişkiler Ofisi	2007
75	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
76	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
77	Kadir Has Üniversitesi	Uluslararası İşbirlikleri ve Eğitim Ofisi	-
78	Kapadokya Meslek Yüksek Okulu Üniversitesi	-	-
79	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Dış İlişkiler Birimi	-
80	Kara Harp Okulu	Uluslararası İlişkiler	-
81	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Dış İlişkiler Birimi	2004
82	Karabük Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
83	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Uygulama ve Araştırma Merkezi	-
84	Kafkas Üniversitesi	Dış İlişkiler Birimi	-
85	Kastamonu Üniversitesi	Dış İlişkiler Koordinatörlüğü	-
86	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Dış İlişkiler Ofisi	-
87	Kırıkkale Üniversitesi	Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Birimi Başkanlığı	-
88	Kırklareli Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler	-
89	Kocaeli Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Birimi	2002
90	Koç Üniversitesi	Uluslararası Programlar Ofisi	
91	Marmara Üniversitesi	Uluslararası Ofis	2010
92	Maltepe Üniversitesi	Uluslararası Ofis	-
93	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Dış İlişkiler Koordinatörlüğü	-
94	Melikşah Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
95	Mersin Üniversitesi	Erasmus Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü	-
96	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
97	Muğla Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü	-
98	Mustafa Kemal Üniversitesi	Dış İlişkiler Birimi	2003
99	Muş Alparslan Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Birimi	2008
100	Namık Kemal Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi Koordinatörlüğü	2007
101	Nevşehir Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
102	Niğde Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
103	Okan Üniversitesi	Uluslararası Ofis	-

104	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
105	Ordu Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Birimi	-
106	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	Dış İlişkiler Birimi	-
107	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Birimi	-
108	Özyeğin Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
109	Pamukkale Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü	2004
110	Polis Akademisi	Uluslararası İlişkiler	-
111	Rize Üniversitesi(Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)	Dış İlişkiler Ofisi	-
112	Süleyman Demirel Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü	-
113	Sabancı Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler	-
114	Selçuk Üniversitesi	LLP/Erasmus Kurum Koordinatörlüğü	-
115	Sakarya Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü	-
116	Siirt Üniversitesi	Erasmus Ofisi	-
117	Sinop Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Birimi	2007
118	Şırnak Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü	-
119	Trakya Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
120	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Erasmus Koordinatörlüğü	-
121	Tunceli Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
122	Uludağ Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
123	Uşak Üniversitesi	Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler Ofisi	-
124	Yaşar Üniversitesi	Uluslararası Ofis	-
125	Yeditepe Üniversitesi	Uluslararası Ofis	-
126	Yıldız Teknik Üniversitesi	Avrupa Birliği Ofisi	-
127	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Erasmus Ofisi	-
128	Zirve Üniversitesi	Uluslararası İlişkiler Koordinatörlüğü	-
129	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi(Bülent Ecevit Üniversitesi)	Uluslararası İlişkiler Birimi	2003

Tablo 1, her üniversitenin kendi internet adreslerindeki Erasmus programıyla ilgili birimine bakılarak oluşturulmuştur. Bazı üniversitelerin kuruluş yıllarına üniversitelerin internet adreslerinde yeterince bilgi olmadığından dolayı ulaşılamamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM VE GENÇLİK PROGRAMLARI'NIN ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ANKET ARAŞTIRMASI

1.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu araştırmada; Hayatboyu Öğrenme Programı başlığı altında yer alan Erasmus Programı esas alınarak, Avrupa ülkelerindeki üniversitelerde bir veya iki öğrenim dönemini geçirmiş öğrenciler ile Avrupa'da staj yapan öğrencilerin yani Erasmus Öğrenci Öğrenim ve Staj Hareketliliği programlarından daha önce faydalanmış öğrencilerin yanıtları değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

1.1.1. Araştırma'nın Evreni

Araştırmanın evrenini, Türkiye genelinde, çeşitli üniversitelerden Erasmus Öğrenci Öğrenim ve Staj Hareketliliği programlarıyla daha önce Avrupa'da bulunmuş öğrenciler oluşturmaktadır.

1.1.2. Örneklem Yöntemi

Örneklem grubunu oluşturarak, araştırma kapsamına dahil edilecek öğrencilere sosyal medyadaki sosyal ağ gruplarından ulaşılmıştır. Bir sosyal paylaşım web sitesinden daha önce her üniversitenin Erasmus Programından yararlanan öğrencilerinin oluşturduğu Erasmus toplulukları eklenerek, internet ortamında hazırlanan anket bu web sitesinde yayınlanmış ve gruplardaki öğrencilerden katılım sağlanmıştır.

Bu yöntemin tercih edilmesinin sebebi farklı üniversite ve şehirlerden Erasmus Programına katılmış, Türkiye genelindeki öğrencilere daha hızlı ve pratik şekilde ulaşılmak istenilmesidir.

Ayrıca Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde değişik bölümlerde okuyan ve daha önce bu programa dahil olmuş öğrencilere, anket formu elden ulaştırılarak doldurmaları sağlanmıştır.

Oluşturulan anket için ön anket çalışması gerçekleştirilmiş olup ve küçük bir gruba uygulandıktan sonra tam olarak anlaşılamadığı düşünülen ifadeler değiştirilerek ankete son şekli verilmiştir.

1.1.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın teorik kısmı için konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Araştırmanın verileri ise anket yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan anket formunda öncelikle öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgilere (cinsiyet, üniversite, fakülte ve bölüm, sınıf, gidilen ülke, ailenin ikamet yeri ve gelir düzeyi) yer verilmiş ve daha sonra programın sosyal, kültürel ve kişisel etkilerini ölçmeye yönelik 3 ana başlık altında ifadeler sunulmuştur.

Anketin; “Sosyal Etkiler” başlığı altında Erasmus programına katılmanın öğrenciler üzerindeki sosyal etkilerine ilişkin ifadelere yer verilmiştir.

“Kültürel Etkiler” başlığıyla birlikte öğrencilerin kendi kültürlerini ne kadar tanıdıkları, yabancı kültürleri gözlemleyip, kendi kültürleriyle karşılaştırarak aradaki kültürel farkı nasıl gözlemlediklerini değerlendirmeye yönelik ifadeler bulunmaktadır.

“Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler” başlığıyla ise Erasmus programının öğrencilerin kişisel ve mesleki gelişimi açısından öğrencilerin hayatlarına ne ölçüde yön verdiği belirlenmeye çalışılmıştır.

1.1.4. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Ankete 319 öğrenci katılmış fakat eksik ve boş doldurulan 17 anket değerlendirme dışında kalarak, 302 öğrencinin yanıtları araştırma kapsamına dahil edilmiştir.

Önem derecesine göre işaretlenmesi istenen ifadelerde 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Önem derecesi olumsuz ifadeden olumluya doğru (1, 2, 3, 4, 5) olarak sıralanmış ve değerlendirme birinci dereceden önem derecesi 5, ikinci dereceden önem derecesi 4 şeklinde önem derecesini azaltarak yapılmıştır.

Elde edilen veriler ilk olarak internet ortamından, bir bilgisayar programına aktarılmış ve bir paket program aracılığıyla istatistiksel veri analizi yapılmıştır. Araştırmada, sıklık ve yüzdeler gibi istatistiksel tekniklere yer verilmiştir.

Anket sonucu elde edilen verilerin, aynı yöntemle elde edilmiş verilerle karşılaştırmasının yapılabilmesi için verilerin belli kurallar çerçevesinde özetlenerek sunulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple araştırmadaki veriler güvenilirlik analizine tabi tutulmuş ve güvenilirlik analizinde soruların anlaşılıp anlaşılmadığı test edilmiştir.

Güvenilir olmayan ifadeler çıkartıldıktan sonra güvenilir bulunan verilerin yüzdeler, aritmetik ortalamaları, standart sapma değerleri, t testi, varyans analizi (ANOVA) ve likert ölçekli ifadeler için çoklu varyans analizi uygulanmıştır.

Cinsiyetin erkek ve kadınlardan oluşmasından dolayı bu değerlere t testi yapılmış ve her bir demografik özelliğin sosyal, kültürel, kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkileri için çoklu varyans analizi yapılmıştır.

Değişkenler arasındaki ilişkilerin istatistiksel açıdan ($P < 0,05$ düzeyinde) anlamlı olup olmadığı belirlenmeye çalışılarak, anlamlı bulunan değişkenlerin anlamlılık düzeyini görmek ve "Homojen Grupları" (HG) belirlemek için Tukey testi değerleri hesaplanmıştır. HG'nin daha anlaşılır olabilmesi için hesaplamalar sonucu oluşan sıralama değerlerine tek harfli derecelendirme yapılmıştır (Arslan, 2010: 72).

1.2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLANMASI

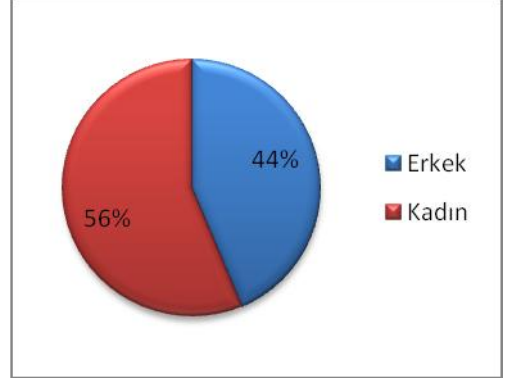
Araştırmanın bulguları ve yorumlanması kısmında yapılan anket sonuçlarına ilişkin betimsel analize yer verilmektedir.

1.2.1. Erasmus Programıyla Giden Öğrencilerin Tanımlayıcı Bilgileri

Daha önce Erasmus programından faydalanmış ve ankete katılarak araştırma kapsamına dahil olmuş öğrenciler hakkındaki genel bilgiler aşağıda verilmiştir.

Tablo 2/Grafik 1: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadın	170	56,3
Erkek	132	43,7
Toplam	302	100,0



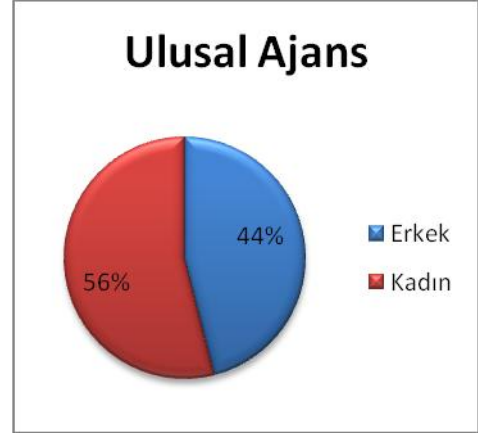
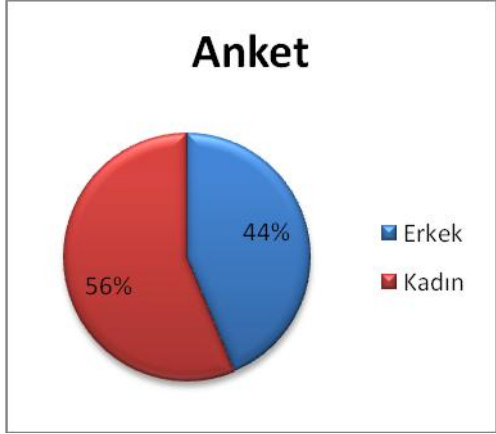
Demografik özellikler ele alındığında ankete katılan öğrencilerin 170 tanesi kadın (%56,3), 132 tanesi (%43,7) erkektir.

Ulusal Ajans'ın 2010-2011 yılı istatistik verilerine göre, Türkiye genelinde programdan faydalanan toplam kişi sayısı 10,095 olmakla birlikte bu kişilerin 5666 tanesi (%56) kadın iken 4429 tanesi (%44) erkektir (Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, 2011).

Tablo 3/ Grafik 2: Anket ve Ulusal Ajans Verilerinin Karşılaştırılması

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadın	170	56,3
Erkek	132	43,7
Toplam	302	100,0

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadın	5666	56
Erkek	4429	44
Toplam	10,095	100,0

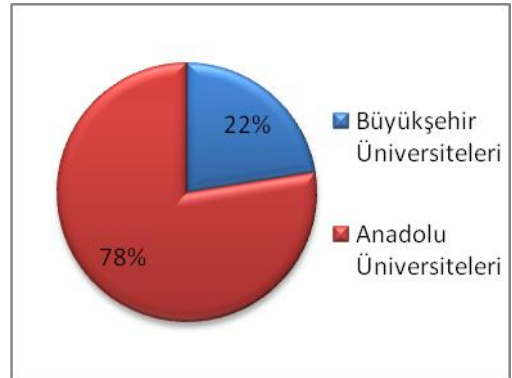


Ankete katılan kadın-erkek sayıları ve 2010-2011 yılı programa katılan kadın-erkek sayıları yüzdeler olarak kıyaslandığında, değerlerin aynı yüzdelerde olduğu görülmektedir.

Türk toplumunda bazı ailelerin kız öğrencilerini tek başına yurt dışına gönderme konusunda tutucu olabilecekleri düşünüldüğünde; ortaya çıkan rakamlar, ailelerin eğitim söz konusu olunca kızlarını yurtdışına gönderme konusunda tutucu davranmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4/ Grafik 3: Öğrencilerin Üniversitelere Göre Dağılımları

Üniversiteler	Kişi Sayısı	Yüzde
Büyükşehir Üniversiteleri	68	22,5
Anadolu Üniversiteleri	234	77,5
Toplam	302	100,0



Ankete katılan öğrencilere, Erasmus programına hangi üniversiteden katıldıkları sorulmuştur. Verilen cevaplar, büyükşehirlerde bulunan üniversitelerde okuyan kişilerin katılımlarıyla, Anadolu'daki üniversitelerden ankete katılanlara göre iki kategoriye ayrılmıştır.

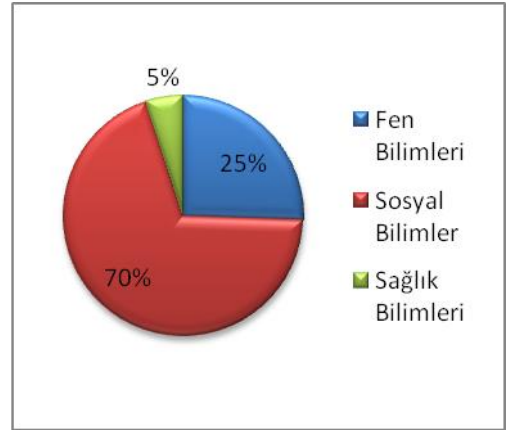
Büyükşehir Üniversiteleri kategorisinde; İstanbul, İzmir ve Ankara olmak üzere 3 il değerlendirme kapsamına alınmıştır. Geriye kalan şehirlerdeki üniversiteler ise Anadolu Üniversiteleri olarak isimlendirilmiştir.

Yapılan ankete; Büyükşehir Üniversitelerinden 68 kişi (%22,5) katılırken, Anadolu Üniversiteleri'nden 234 (%77,5) kişi katılmıştır.

Bu durum Anadolu Üniversiteleri'ndeki öğrencilerin daha aktif olarak programlardan yararlandıklarını göstermektedir.

Tablo 5/ Grafik 4 : Öğrencilerin Fakülte ve Bölümlerine Göre Dağılımları

Alanlar	Kişi Sayısı	Yüzde
Fen Bilimleri	77	25,5
Sosyal Bilimler	210	69,5
Sağlık Bilimleri	15	5,0
Toplam	302	100,0

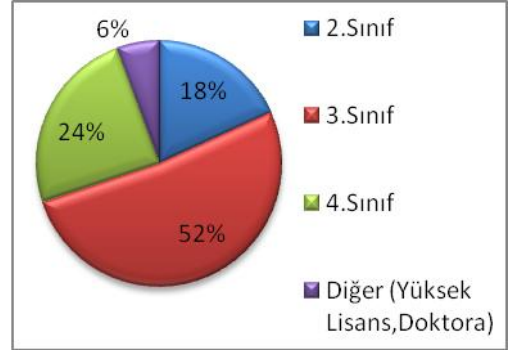


Öğrencilerin eğitimini sürdürdükleri fakülte ve bölümler, araştırmaya dahil edilmeden önce Fen, Sosyal ve Sağlık Bilimleri olmak üzere 3 kategoriye ayrılmıştır. İlk sırada 210 (%69,5) kişiyle Sosyal Bilimler yer almaktayken, ikinci sırada 77 kişiyle (%25,5) Fen bilimleri bulunmakta ve onu 15 (%5) kişiyle Sağlık Bilimleri takip etmektedir.

Sosyal bilimlerden öğrencilerin Erasmus programına daha çok talep göstermesi öğrencilerin sosyal yönlerini ve iletişim becerilerini geliştirmek istemelerine, geleceğe yönelik daha iyi bir kariyer planlaması yapmalarına ve bu dallardaki kontenjanların fazlalığına bağlanabilir.

Tablo 6/ Grafik 5 : Öğrencilerin Programa Katıldıkları Sınıfa Göre Dağılımları

Sınıf	Kişi Sayısı	Yüzde
2.Sınıf	55	18,2
3.Sınıf	156	51,7
4.Sınıf	74	24,5
Diğer (Yüksek Lisans,Doktora)	17	5,6
Toplam	302	100,0

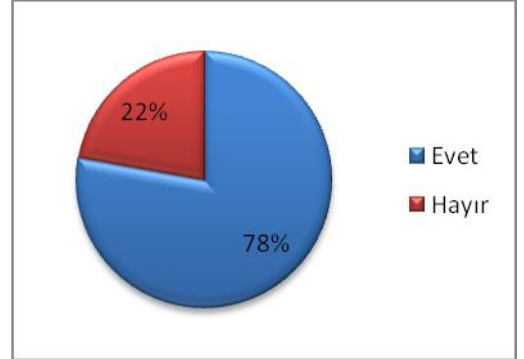


Erasmus Programına, 156 (%51,7) kişiyle genellikle 3. Sınıf öğrencileri katılmıştır. İkinci sırada son sınıf öğrencileri yer alırken onu 55 (%18,2) kişiyle 2. Sınıf öğrencileri izlemiştir. En nadir dağılım ise yüksek lisans, doktora olmak üzere Diğer başlığı altında görülmüştür. Seçenekler arasında 1. Sınıf'ın yer almamasının nedeni ise üniversitelerin gidecek öğrencileri belirlerken, öğrencilere üniversitedeki ilk yıllarını tamamlamış olma şartını koşmaları ve buna bağlı olarakta belirli bir ağırlıklı not ortalamasına sahip öğrencilerin programa başvurabilmesidir. Böylece programa başvuran birinci sınıf öğrencileri ancak ikinci sınıfta programdan faydalanabilmektedirler.

En çok katılımın 3.sınıfta olması çok makul gözükmemektedir. Çünkü 4.sınıftaki öğrencilerin okulu uzatma kaygısı gibi sebepler mevcut olmakla birlikte 4.sınıfla kıyaslandığında 2.sınıf öğrencilerinin de programlar konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması yani program konusunda farkındalığı etkili olabilmektedir.

Tablo 7/ Grafik 6 : Öğrencilerin Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Okuyup Okumadıklarına Göre Dağılımları

Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Okuyup/Okumadığı	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	235	77,8
Hayır	67	22,2
Toplam	302	100,0



Programa katılan öğrencilerin yabancı dil yeterliliklerini görmek ve Erasmus'a katılma hakkı kazanmakla lisede ve üniversitede hazırlık okuma arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmak istenmiştir.

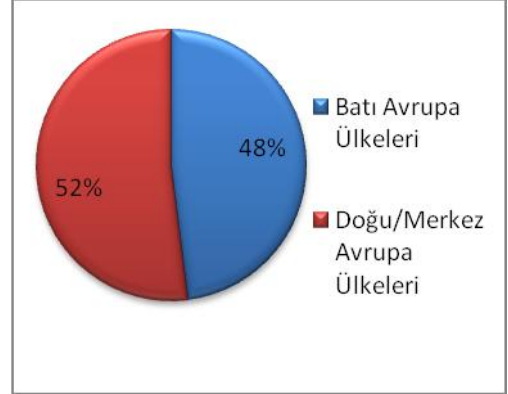
Ankete katılan öğrencilerden 235 (%77,8) kişi hazırlık sınıfı okumuştur. Geriye kalan 67 (%22,2) kişi ise hazırlık sınıfı okumamıştır.

Buna göre; Türkiye'de üniversitelerde, sosyal bilimler alanında okuyan öğrencilere yönelik hazırlık sınıfları açılarak bu alanda dil öğrenmeye daha çok önem verildiği görülmektedir. Ayrıca hazırlık sınıfı okumanın, Erasmus Programından yararlanmada önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Zaten öğrencilerin programa katılmadan önce, üniversiteleri tarafından İngilizce yeterliliklerini ölçen bir sınav yapılmaktadır.

Öğrencilerin dil becerilerinin gelişmesi, hareketliliğin sağlanması için gereklidir ve dil eğitimi bu süreçte önemli bir faktördür.

Tablo 8/ Grafik 7 : Öğrencilerin Gittikleri Ülkelere Göre Dağılımları

Ülkeler	Kişi Sayısı	Yüzde
Batı Avrupa Ülkeleri	145	48,0
Doğu/Merkez Avrupa Ülkeleri	157	52,0
Toplam	302	100,0



Öğrencilere Erasmus programıyla hangi ülkeye gittikleri sorulduğunda verilen yanıtlar, Batı Avrupa Ülkeleri ve Doğu/Merkez Avrupa Ülkeleri olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır.

Batı Avrupa Ülkeleri başlığı altında; Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, Danimarka, İspanya, Portekiz, Yunanistan, Finlandiya, Avusturya, İsveç, Belçika ve Hollanda gibi Avrupa Birliği'ne 2000 yılı öncesi katılan ülkeler yer almaktadır.

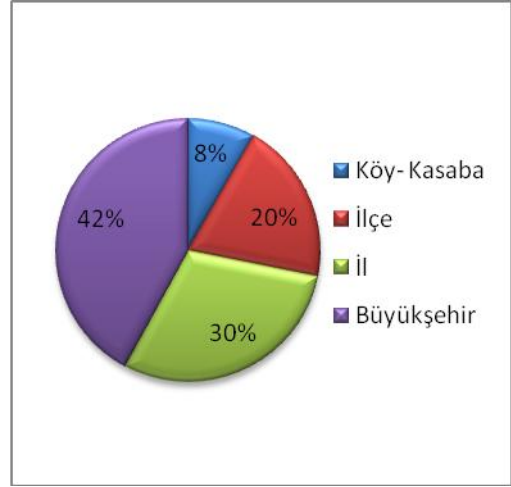
Doğu/Merkez Avrupa Ülkeleri başlığı altında ise Çek Cumhuriyeti, Polonya, Slovakya, Slovenya, Litvanya, Romanya, Bulgaristan, Macaristan ve Estonya gibi ülkeler yani Avrupa Birliği'ne 2000 yılı sonrası katılan ülkeler bulunmaktadır.

Buna göre; ankete katılan öğrencilerden 157 (%52) kişi Erasmus programıyla Doğu/Merkez Avrupa Ülkeleri'ne gitmişken, geriye kalan 145 (%48) kişi Batı Avrupa Ülkelerine gitmiştir.

Öğrencilerin daha çok Doğu/Merkez Avrupa Ülkeleri'ni tercih etmesinde, vize kolaylığı, öğrenciler arasında derslerin daha kolay geçilebiliyor olmasına dair bir algının oluşması gibi faktörlerin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 9/ Grafik 8: Öğrencilerin Ailelerinin İkamet Yerlerine Göre Dağılımları

İkamet Yeri	Kişi Sayısı	Yüzde
Köy-Kasaba	25	8,3
İlçe	60	19,9
İl	90	29,8
Büyükşehir	127	42,1
Toplam	302	100,0



Erasmus Programı'na katılan öğrencilerin ailelerinin ikamet ettikleri yerler özellikle sorulmuş ve bununla öğrencilerin nasıl bir yetişme ortamından örneğin; sosyal aktivitelerin ve eğitim seviyelerinin farklılaştığı Köy-Kasaba gibi daha küçük yerleşim birimlerinden mi yoksa pek çok imkanın bulunduğu daha büyük yerleşim birimleri olan İlçe, İl ya da Büyükşehirler'den gelen öğrencilerin mi Erasmus Programıyla yurt dışı deneyimi edinebildiklerini araştırılmak istenmiştir.

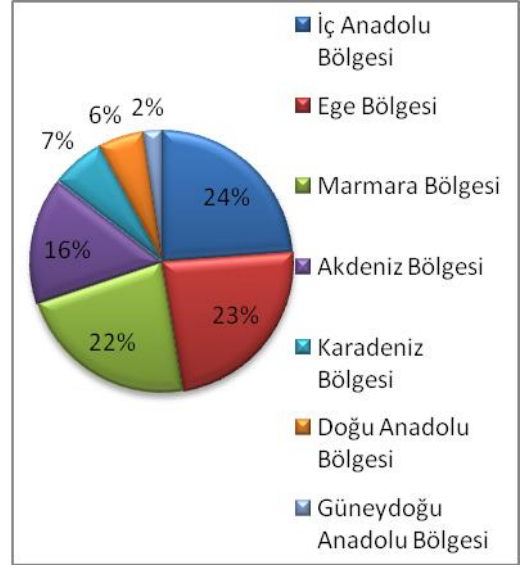
Katılımcı öğrencilere bakıldığında öğrencilerin 25'i (%8,3) Köy-Kasaba, 60'ı (%19,9) İlçe, 90'ı (%29,8) İl, 127'si (%42,1) Büyükşehir seçeneğini işaretlemişlerdir.

Büyükşehir, il ve ilçelerde yaşayan öğrencilerin köy ve kasabada yaşayanlara kıyasla programlar konusunda daha bilinçli olduğu ve ailelerinin maddi açıdan daha güçlü destek verebildikleri kanısı söz konusudur.

Görüldüğü gibi öğrencilerin ailelerinin yerleşim yeri büyüdükçe, Erasmus Programı'ndan yararlanma oranları artmaktadır. Bu bulgu beklentilere uygundur.

Tablo 10/ Grafik 9: Öğrencilerin Bölgelere Göre Dağılımları

Bölgeler	Kişi Sayısı	Yüzde
İç Anadolu Bölgesi	72	23,8
Ege Bölgesi	71	23,5
Marmara Bölgesi	68	22,5
Akdeniz Bölgesi	47	15,6
Karadeniz Bölgesi	20	6,6
Doğu Anadolu Bölgesi	17	5,6
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	7	2,3
Toplam	302	100,0



Erasmus Programına katılan öğrencilerin Türkiye geneline dağılımlarını görebilmek için ikamet ettikleri yerler sorulmuş ve yanıtlar 7 coğrafi bölgeye uygun olacak şekilde düzenlenmiştir.

Buna göre ankete; bölgelerden katılım 72 (%28,8) kişiyle en çok İç Anadolu Bölgesinden, onu sırasıyla 71 (%23,5) kişiyle Ege Bölgesi, 68 (%22,5) kişiyle Marmara Bölgesi ve 47 (%15,6) kişiyle Akdeniz Bölgesi, 20 (%6,6) kişiyle Karadeniz Bölgesi, 17 (%5,6) kişiyle Doğu Anadolu Bölgesi ve 7 (%2,3) kişiyle Güneydoğu Anadolu Bölgesi izlemektedir.

Bu konuda Ulusal Ajans'ın yayınladığı 2006- 2007 dönemine ait Erasmus Değişim İstatistikleri aşağıda tablo ve grafik olarak verilmiştir. Tablo ve Grafik halindeki bilgiler, yapılan anket sonuçlarıyla karşılaştırılarak gösterilmiştir.

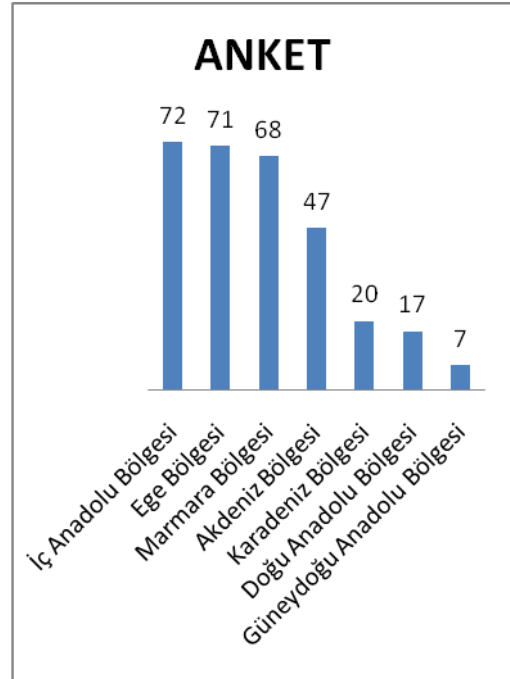
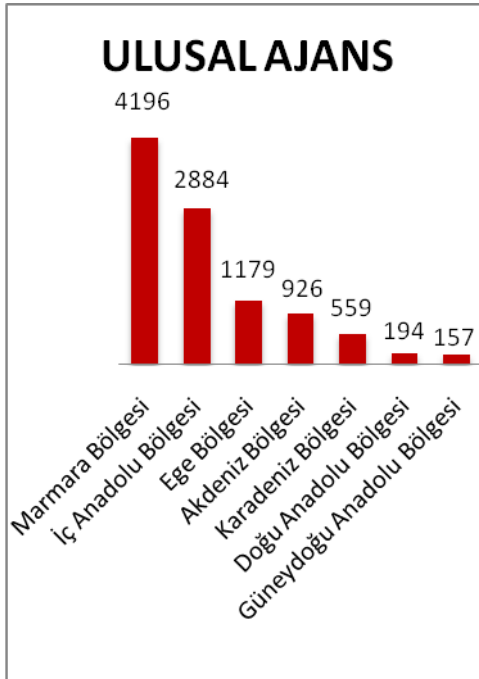
Tablo 11/Grafik 10: Anket Verileriyle Ulusal Ajansa Ait Verilerin Karşılaştırılması

(ANKET) Bölgeler	Kişi Sayısı	Yüzde
İç Anadolu Bölgesi	72	23,8
Ege Bölgesi	71	23,5
Marmara Bölgesi	68	22,5
Akdeniz Bölgesi	47	15,6
Karadeniz Bölgesi	20	6,6
Doğu Anadolu Bölgesi	17	5,6
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	7	2,3
Toplam	302	100,0

(ULUSAL AJANS) Bölgeler	Kişi Sayısı	Yüzde
Marmara Bölgesi	4196	42
İç Anadolu Bölgesi	2884	29
Ege Bölgesi	1179	12
Akdeniz Bölgesi	926	9
Karadeniz Bölgesi	559	5
Doğu Anadolu Bölgesi	194	2
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	157	1
Toplam	10,095	100,0

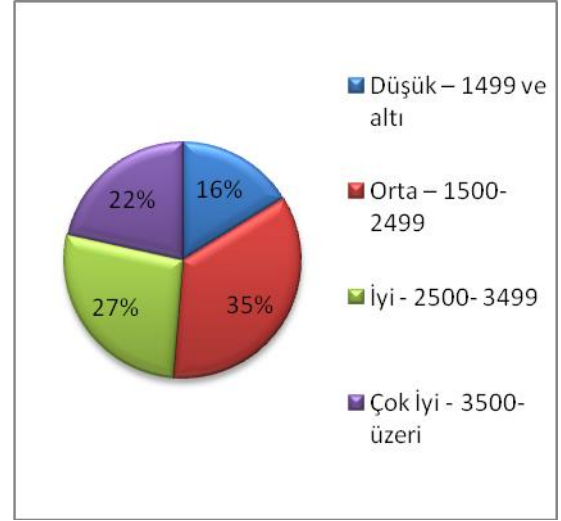
Ankete katılan öğrencilerin coğrafi dağılımları ve Ulusal Ajans 2010-2011 dönemi giden öğrencilerin, coğrafi bölgelere göre dağılımları karşılaştırıldığında yüzdelik olarak birbirine yakınlık göstermektedir.

Türkiye geneline bakıldığında, programdan az yararlanan bölgelerden ankete de daha az katılım olmuştur.



Tablo 12/ Grafik 11: Öğrencilerin Aile Gelir Düzeyleri

Aile Gelir Düzeyi	Kişi Sayısı	Yüzde
Düşük – 1499 TL ve altı	49	16,2
Orta – 1500 TL- 2499 TL	106	35,1
İyi – 2500 TL- 3499 TL	82	27,2
Çok İyi – 3500 TL ve üzeri	65	21,5
Toplam	302	100,0



Ankete katılan öğrencilerin gelir seviyesi Düşük (1499 TL ve altı), Orta (1500 TL-2499 TL), İyi (2500 TL-3499 TL) ve Çok İyi (3500 TL ve üzeri) olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır.

Programa katılan öğrencilerden 106 tanesi orta halli bir aileden gelerek programa katılmakta iken 82 kişinin iyi, 65 kişinin çok iyi ve 49 kişinin düşük gelir seviyelerinde olduğu görülmektedir.

1.2.2. Güvenilirlik Analizi

Erasmus Programı'nın öğrencilere yönelik etkilerini ölçmek için toplanan veriler üzerinde yapılan güvenilirlik analizi "Crombach Alfa" sonuçları aşağıda sunulmaktadır.

"Cronbach Alfa" güvenilirlik katsayısı 0,857 olarak bulunmuştur. Güvenilirlik katsayısının 0,60'ın üzerinde çıkması durumunda veri setinin güvenilir olduğu kabul edilmektedir. Bu araştırmada elde edilen Cronbach alfa katsayısının belirtilen değerin üzerindedir (Bagozzi ve Yi, Kim ve Jin, Yıldırım, akt. Arslan 2010: 93).

Güvenilirlik analizine ait sonuçlar Tablo 13'de verilmiştir.

Sosyal Etkiler	Unsur Güvenilirliği	Ölçek Güvenilirliği	Genel Ölçek Güvenilirliği
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	,680	,716	0,857
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	,605		
S.E.3. Diğer Yabancı Erasmus öğrencilerinin Türklere karşı tutumu olumluydu.	,716		
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum	,647		
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemeleme fırsatı buldum.	,687		
Kültürel Etkiler			
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	,702	,745	
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	,719		
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	,700		
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	,748		
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	,689		
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	,685		
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	,760		
Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler			
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	,719	,746	
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışadönük ve aktif biri olmamı sağladı.	,716		
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	,725		
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	,718		
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti	,736		
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	,755		
K.M.E.7. Değişim Programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	,752		
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti	,738		
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek özgüvene sahip oldum.	,725		
K.M.E.10. Erasmus Programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	,715		
K.M.E.11. Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	,711		
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	,736		

1.3. SOSYAL ETKİLER

Erasmus katılmanın, öğrenciler üzerindeki sosyal etkilerine ilişkin ortalaması Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14: Sosyal Etkilere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyal Etkiler	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	4,17	,882	1	5
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	4,53	,780	1	5
S.E.3. Diğer Yabancı Erasmus öğrencilerinin Türklere karşı tutumu olumluydu.	3,92	,912	1	5
S.E.4. Türkiye’yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	4,35	,824	1	5
S.E.5. Avrupa’nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemleme fırsatı buldum.	4,57	,720	1	5

Buna göre, Sosyal Etkiler başlığı altında yer alan “Avrupa’nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemleme fırsatı buldum” ifadesi en yüksek ortalamaya sahip olup, bunu sırası ile “Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.” ile “Türkiye’yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum” ifadeleri izlemekte ve bu değişkenler öğrencilerin bu ifadelere kesinlikle katıldıklarını göstermektedir.

Ayrıca, “İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım ”ve “Diğer Yabancı Erasmus öğrencilerinin Türklere karşı tutumu olumluydu.” ifadelerine ise katıldıkları belirlenmiştir.

Tablodan görüldüğü gibi S.E.5. sorusu kapsamında verilen cevapların ortalaması (4.57) yani öğrencilerin ifadeye kesinlikle katıldıklarını ifade etmeleri onların Erasmus programıyla Avrupa’nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrendiklerini ve gözlemleme fırsatı bulduklarını belirtmektedir.

S.E.2. sorusunun ortalamasının 4.53 olarak çıkması; öğrencilerin farklı ırk, din, kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla rahatlıkla dostluklar kurabildiğini göstermektedir.

S.E.4. sorusu 4.35 ortalama ile giden öğrencilerin Türkiye'yi iyi temsil ettiğini ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğini ortaya koymaktadır.

S.E.1 ve S.E.3'te sorulan "İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım" ve "Diğer Yabancı Erasmus öğrencilerinin Türklere karşı tutumu olumluydu." ifadelerine verilen cevaplar öğrencilerin diğer sorularla kıyaslandığında daha düşük şiddette fakat olumlu bir görüşe sahip olduklarını, yani sadece katıldıklarını göstermektedir. Böylece, öğrenciler üzerinde Erasmus programının insanlarla diyalog kurma konusunda olumlu yönde bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin sosyal etkilere yönelik Erasmus programı hakkındaki kendi ifadeleriyle belirttikleri görüşleri aşağıda verilmiştir:

"Erasmus tecrübesi sayesinde dil, din ve ırkın hiçbir önemi olmadığını anladım. Bu farklılıklar aslında bizi biz yapan değerlerimizdir. Bunlar ayırım olarak değil çeşitlilik olarak görülmeli.... Ön yargılarımdan kurtulmamı sağladı ve vizyonumun ve ufukumun genişlemesine vesile oldu...."

"Farklı kültürdeki insanlarla iletişim ve arkadaşlık kurarak güzel anılarım oldu...."

"...gerçekleri anlatma fırsatı bulduğum ve az sayıda insana da olsa Türklere karşı olan ön yargıyı değiştirdiğim için mutluyum."

"Çok iyi arkadaşlarımız ve dostlarımız oldu, insanlara karşı genel olarak önyargımı azalttı ve yok etti...."

"Tek kelimeyle hayatımın fırsatı oldu. Şu an küçük bir belde okulunda İngilizce öğretmeniyim ve bulunduğum ilçede bir ilk gerçekleştirdim ve Comenius projesi yürütüyorum. Erasmus deneyimi yaşamasaydım buna cesaret edemezdim. 7 tane öğrencim (daha şehir merkezine dahi tek başlarına gitmiş değiller) yurtdışına çıktı. Bunun gururu anlatılamaz."

1.4. KÜLTÜREL ETKİLER

Kültürel etkilerin, erasmus öğrencileri üzerindeki etkilerinin ortalaması Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15: Kültürel Etkilere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kültürel Etkiler	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	4,45	,679	1	5
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	4,45	,744	1	5
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	4,53	,670	1	5
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	3,89	1,121	1	5
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	4,48	,666	2	5
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	4,51	,671	1	5
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	4,23	,904	1	5

Kültürel Etkiler başlığı altında yer alan ifadelerden en yüksek ortalamaya sahip olan “Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.” ifadesidir. En yüksek ortalamaya sahip olması demek öğrencilerin bu ifadeye kesinlikle katıldıklarını göstermektedir. Yani giden öğrenciler, gittikleri ülkelerin kültürel yapısını görerek, gözlemleyerek ya da kendileri kültürel etkinliklere katılarak öğrenmişlerdir. Böylece yabancı kültürleri çok daha iyi gözleme fırsatı bulmuşlar ve gerek Avrupa ülkelerini, tarihlerini gerekse Avrupa insanlarını gezip görerek öğrenmiş ve Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü daha yakından tanıyabilmişlerdir. Kültürel etkileşim içinde olmaları, öğrencilerin farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duyup ve inançlarına hoşgörülü olmayı ayrıca kendi kültürlerini daha iyi tanımalarını sağlamıştır. “Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.” ifadesi en düşük ortalamaya sahip olsa da öğrenciler diğer ifadelerle oranla daha düşük şiddette olsa da olumlu yönde katıldıklarını ifade etmektedirler.

Ankete katılan öğrencilerin kültürel etkilere yönelik Erasmus programı hakkındaki kendi ifadeleriyle belirttikleri görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Erasmus programıyla ilk kez yurtdışı deneyimi elde etmiş buldum. Bu deneyim süreci içinde birçok ülkeyi gezme ve bu ülkelerdeki kültürleri yakından görme fırsatım oldu....”

“Erasmus programı farklı eğitim sistemini görmek, birçok farklı milletten insanlar beraber aynı ortamda bulunmak ve onların kültürünü öğrenmek için çok değerli bir program. 20-25 yaşları arasındaki gençlerin farklı milletten ve dinlerden insanlarla beraber yaşayıp onların kültürlerini öğrenmesi var olan düşüncelerini geliştirmesi ve değiştirmesi çok önemli....”

“Dünyamı değiştiren bir deneyimdi. Kalıpları kırdırtan, içinde bulunduğum yaşama dışarıdan bakmayı sağlayan bir dönemdi. Diğer kültürleri ve insanları tanımak beni daha global düşünmeye itti. Artık benim için Türkiye’de yaşayanlar ve yaşamayanlar ayrımı yok. Hepimiz dünyada yaşıyoruz.”

1.5. KİŞİSEL VE MESLEKİ GELİŞİME YÖNELİK ETKİLER

Kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkilerin, erasmus öğrencileri üzerindeki etkilerinin ortalaması Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16: Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkilere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	4,60	,658	1	5
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışadönük ve aktif biri olmamı sağladı.	4,38	,826	1	5
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	4,28	,857	1	5
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	4,54	,704	1	5
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti	4,47	,767	1	5
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	3,98	1,063	1	5
K.M.E.7. Değişim Programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	4,18	1,379	1	5
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti	4,19	1,311	1	5
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek özgüvene sahip oldum.	4,55	,792	1	5
K.M.E.10.Erasmus Programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	4,32	,968	1	5
K.M.E.11.Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	4,21	,914	1	5
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	3,53	1,246	1	5

En yüksek ortalamaya sahip olan “Kendime olan güvenim arttı.”ifadesinde görüldüğü üzere, Erasmus tecrübesi öğrencilerin kendilerine güven duymalarını sağlayarak, kendi ayaklarının üstünde durmalarını, yurtdışında kendi başlarına yaşamalarından dolayı da öğrencilerin zorluklarla mücadele ederek kendilerine olan özgüvenlerinin artmasını sağlamıştır.

Öğrencilerin mezun olduktan sonra iş imkanlarıyla karşılaşması sorusunda ortalama diğerlerine göre en düşük değere sahip olmakla birlikte yine olumlu yönde bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin kişisel ve mesleki gelişime yönelik Erasmus programı hakkındaki kendi ifadeleriyle belirttikleri görüşleri aşağıda verilmiştir:

“...Gerçekten iyi bir branş eğitimi alıyorsunuz hem de diliniz gelişiyor...”

“Erasmus benim dönüm noktam oldu, hayatıma renk kattı, artık bir işe kalkıştığımda kesinlikle başarıyorum, her zaman kendime güvenim vardı ama daha fazla arttı. Erasmus sayesinde çoğu ülkeyi görme fırsatım oldu, düşünce yapım çok değişti, bakış açım değişti.”

“...Kesinlikle bakış açımı genişletti ve değiştirdi. Artık Türkiye dışında nereye gidersem gideyim herhangi bir korku ve önyargı yaşamayacağımdan eminim....”

“...bu program süresince kurduğum ilişkiler ve edindiğim deneyimler benim için bir basamak daha atlamam ve kişisel açıdan kendimle barışık ve yeterli hissetmem açısından önem taşımakta. Başta konuşmaktan çekindiğiniz kültürü ve dili farklı insanlar ardınızda bırakmak istemedikleriniz olabiliyor....”

“Şu anda akıcı İngilizce ve Erasmus tecrübem sayesinde bir firmanın ihracat departmanında çalışıyorum....”

“Dil ve kendine güvenme konusunda Erasmus’un bana sağladığı birçok olumlu özellik var....”

“Erasmus programına başvurmadan önce endişelerim vardı, yabancı bir ülkede tek başıma yapabileceğim konusunda kararsızdım....orada 6 ay boyunca kendi ayaklarım üzerinde durmayı öğrendim, özgüvenim arttı....”

“Erasmus programı kesinlikle çok güzel bir fırsat. Öncelikle kişisel gelişim için olumlu tecrübeler edindim....”

“... Erasmus staj programıyla yaptığım staj benim için iyi bir deneyim oldu. Erasmus stajı ile yurtdışında çalışma izni alan ilk öğrenci olma ünvanına sahibim....”

“Bu programı herkesin yaşaması gerektiğini düşünüyorum çok fazla olumlu etki yarattı yardımcı olan herkese teşekkürler.”

1.6. SOSYAL ETKİLERE UYGULANAN FARKLILIK ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 17: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Sosyal Etkiler	Cinsiyet	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Kadın	170	4,11	,900	300	-1,278	,939
	Erkek	132	4,24	,857	287,797	-1,286	
S.E.2. Farklı ırk, din, kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	Kadın	170	4,51	,794	300	-,520	,420
	Erkek	132	4,55	,765	286,452	-,523	
S.E.3. Diğer Yabancı Erasmus öğrencilerinin Türklere karşı tutumu olumluydu	Kadın	170	3,90	,921	300	-,444	,630
	Erkek	132	3,95	,902	284,399	-,445	
S.E.4. Türkiye’yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki ön yargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	Kadın	170	4,41	,750	300	1,395	,074
	Erkek	132	4,27	,909	251,588	1,362	
S.E.5. Avrupa’nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözleme fırsatı buldum.	Kadın	170	4,60	,691	300	,834	,300
	Erkek	132	4,53	,756	268,597	,825	

S: Standart Sapma, Sd: Serbestlik Derecesi, P: Anlamlılık Değeri (Sig.0,05)

Erasmus programına katılanların, her bir sosyal etkiye ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre; S.E.1, S.E.2, S.E.3, S.E.4, S.E.5 ifadelerinde anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğuna göre her bir sosyal etkiyle, cinsiyet arasında anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir. Yani cinsiyetin, Erasmus programından daha önce faydalanan öğrenciler üzerindeki sosyal etkiler açısından farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı tespit edilmiştir.

Ortalamalara bakıldığında, kadın katılımcıların en fazla Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrendikleri görülmüş, sonrasında farklı kültürdeki insanlarla dostluklar kurabildikleri ve Türkiye'yi iyi temsil ettikleri tespit edilmiştir. Bunu; insanlarla daha iyi diyalog kurabilmeleri ve diğer erasmus öğrencilerinin olumlu tutumlarını gözlemleyebilmeleri izlemektedir.

Erkek katılımcıların ise ortalamalarına bakıldığında öncelikle daha rahat bir şekilde dostluklar kurabildikleri ve daha sonra Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını öğrenme eğilimlerinin olduğu sonrasında Türkiye'yi temsil etmeleri, diyalog kurabilme konusunda sorun yaşamadıkları ve diğer erasmus öğrencilerin olumlu tutumlarını gözlemleyebildikleri belirlenmiştir. Buna göre, kadınların ve erkeklerin sosyal etkilerdeki ifadelerine bakış açıları aynıdır.

Tablo 18: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Gidilen Üniversite Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Sosyal Etkiler	Üniversite	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,21	,839	300	,392	,838
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,16	,896	115,207	,407	
S.E.2. Farklı ırk, din, kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,57	,719	300	,564	,486
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,51	,798	119,200	,597	
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türklere karşı tutumu olumluydu	Büyükşehir Üniversiteleri	68	3,90	,849	300	-,241	,743
	Anadolu Üniversiteleri	234	3,93	,931	117,834	-,253	
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki ön yargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,41	,815	300	,728	,478
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,33	,828	110,376	,734	
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözleme fırsatı buldum.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,54	,633	300	-,330	,817
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,58	,744	125,782	-,361	

Erasmus programına katılanların, her bir sosyal etkiye ilişkin görüşlerinde üniversitelere göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre S.E.1, S.E.2, S.E.3, S.E.4, S.E.5 ifadelerinde anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğuna göre her bir sosyal etkiyle, öğrencinin hangi tür üniversiteden programa katıldığı arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Özetle, öğrencinin programa Ankara, İstanbul, İzmir olmak üzere bu 3 büyükşehirde bulunan bir üniversiteden katılmış olması veya Anadolu’da bulunan bir üniversiteden katılmış olması programın sosyal etkileri açısından farklılık oluşturacak bir durum olarak görülmemektedir.

Tablo 19: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Alanlara (Fakülte/Bölüm) Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Sosyal Etkiler		Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Fen Bilimleri	77	4,31	,815	1	5
	Sosyal Bilimler	210	4,10	,913	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,47	,640	3	5
	Toplam	302	4,17	,882	1	5
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	Fen Bilimleri	77	4,58	,732	1	5
	Sosyal Bilimler	210	4,50	,796	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,53	,834	2	5
	Toplam	302	4,53	,780	1	5
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türk öğrencilere karşı tutumu olumluydu.	Fen Bilimleri	77	3,92	,839	1	5
	Sosyal Bilimler	210	3,91	,950	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,00	,756	3	5
	Toplam	302	3,92	,912	1	5
S.E.4. Türkiye’yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum	Fen Bilimleri	77	4,38	,726	1	5
	Sosyal Bilimler	210	4,34	,862	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,27	,799	2	5
	Toplam	302	4,35	,824	1	5
S.E.5. Avrupa’nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemleme fırsatı buldum.	Fen Bilimleri	77	4,53	,661	2	5
	Sosyal Bilimler	210	4,59	,748	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,53	,640	3	5
	Toplam	302	4,57	,720	1	5

S: Standart Sapma, Min.: Minimum Maks.: Maksimum

Her bir sosyal etki, Erasmus programına katılanların okudukları alanlara göre (fakülte/bölüm) göre varyans analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Tabloda, her bir alandan soruları yanıtlayan kişi sayıları, verilen cevapların ortalamaları, standart sapmaları ve minimum maksimum arasında aldıkları değerler gibi tanımlayıcı istatistiklere yer verilmektedir.

Tablo 20: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Alan (Fakülte/Bölüm) Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Sosyal Etkiler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Gruplar Arası	4,039	2	2,020	2,622	,074
	Gruplar İçi	230,348	299	,770		
	Toplam	234,387	301			
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	Gruplar Arası	,358	2	,179	,293	,746
	Gruplar İçi	182,930	299	,612		
	Toplam	183,288	301			
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türk öğrencilere karşı tutumu olumluydu.	Gruplar Arası	,103	2	,052	,062	,940
	Gruplar İçi	249,990	299	,836		
	Toplam	250,093	301			
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	Gruplar Arası	,168	2	,084	,123	,884
	Gruplar İçi	204,326	299	,683		
	Toplam	204,493	301			
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemleme fırsatı buldum.	Gruplar Arası	,180	2	,090	,173	,841
	Gruplar İçi	155,859	299	,521		
	Toplam	156,040	301			

Sd: Serbestlik Derecesi, P: Anlamlılık Değeri (Sig.0,05), ANOVA: Tek Yönlü Varyans Analizi

Tabloda ilk olarak bakılması gereken anlamlılık değeridir. Sosyal etkilerdeki her soru için anlamlılık değeri 0,05 ten büyük olduğu için sosyal etkilerle öğrencilerin üniversitede okudukları bölümler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Öğrencilerin alanlarına göre sosyal etkilerde ortaya çıkan “İnsanlarla diyalog kurma” (F:2,622, Sd:2, P>0,05), “Farklı kültürden insanlarla dostluklar kurma” (F:0,293, Sd:2, P>0,05), “Diğer erasmus öğrencilerinin Türklere karşı tutumu” (F:0,62, Sd:2,

P>0,05), “Türkiye hakkındaki önyargıları değiştirebilme ve temsil etme” (F:123, Sd:2, P>0,05), “Avrupa’nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme” (F:173, Sd:2, P>0,05) konularının istatistiksel olarak anlamsız olduğu belirlenmiştir. Sonuçta da sosyal etkilerin fen, sosyal, sağlık bilimleri alanında bir farklılığı bulunmamıştır.

Tablo 21: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıfa Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Sosyal Etkiler		Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	2	55	4,29	,685	2	5
	3	156	4,15	,978	1	5
	4	74	4,14	,816	1	5
	Diğer	17	4,06	,827	2	5
	Toplam	302	4,17	,882	1	5
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	2	55	4,62	,707	2	5
	3	156	4,51	,791	1	5
	4	74	4,47	,815	1	5
	Diğer	17	4,59	,795	2	5
	Toplam	302	4,53	,780	1	5
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türk öğrencilere karşı tutumu olumluydu.	2	55	4,05	,891	1	5
	3	156	3,87	,921	1	5
	4	74	3,89	,930	1	5
	Diğer	17	4,06	,827	2	5
	Toplam	302	3,92	,912	1	5
S.E.4. Türkiye’yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	2	55	4,45	,789	1	5
	3	156	4,29	,813	1	5
	4	74	4,38	,902	1	5
	Diğer	17	4,35	,702	3	5
	Toplam	302	4,35	,824	1	5
S.E.5. Avrupa’nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemleme fırsatı buldum.	2	55	4,56	,834	1	5
	3	156	4,63	,653	1	5
	4	74	4,43	,795	1	5
	Diğer	17	4,59	,507	4	5
	Toplam	302	4,57	,720	1	5

Tablo 22: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Sosyal Etkiler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Gruplar Arası	1,144	3	,381	,487	,691
	Gruplar İçi	233,243	298	,783		
	Toplam	234,387	301			
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	Gruplar Arası	,768	3	,256	,418	,740
	Gruplar İçi	182,520	298	,612		
	Toplam	183,288	301			
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türk öğrencilere karşı tutumu olumluydu.	Gruplar Arası	1,744	3	,581	,698	,554
	Gruplar İçi	248,349	298	,833		
	Toplam	250,093	301			
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	Gruplar Arası	1,133	3	,378	,554	,646
	Gruplar İçi	203,360	298	,682		
	Toplam	204,493	301			
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemlene fırsatı buldum.	Gruplar Arası	2,060	3	,687	1,329	,265
	Gruplar İçi	153,980	298	,517		
	Toplam	156,040	301			

Sosyal etkilerdeki her soru için anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğu için sosyal etkilerle, öğrencilerin programa katıldıkları sınıf arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Öğrencilerin sınıflarına göre sosyal etkilerde ortaya çıkan “İnsanlarla diyalog kurma” ($F:487$, $Sd:3$, $P>0,05$), “Farklı kültürden insanlarla dostluklar kurma” ($F:418$, $Sd:3$, $P>0,05$), “Diğer erasmus öğrencilerinin Türklere karşı tutumu” ($F:698$, $Sd:3$, $P>0,05$), “Türkiye hakkındaki önyargıları değiştirebilme ve temsil etme” ($F:554$, $Sd:3$, $P>0,05$), “Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme” ($F:1,329$, $Sd:3$, $P>0,05$) konularının istatistiksel olarak anlamsız olduğu belirlenmiştir. Sonuçta da sosyal etkilerin öğrencilerin sınıflarına göre bir farklılığı bulunmamıştır.

Tablo 23: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Okuma Durumu Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Sosyal Etkiler	Hazırlık Sınıfı Okuma Durumu	Kişi sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Evet	235	4,19	,876	300	,677	,984
	Hayır	67	4,10	,907	103,767	,664	
S.E.2. Farklı ırk, din, kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	Evet	235	4,52	,818	300	-,306	,308
	Hayır	67	4,55	,634	134,880	-,352	
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türklere karşı tutumu olumluydu.	Evet	235	3,94	,894	300	,710	,255
	Hayır	67	3,85	,973	99,975	,677	
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki ön yargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	Evet	235	4,34	,833	300	-,454	,764
	Hayır	67	4,39	,797	110,525	-,465	
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemlene fırsatı buldum.	Evet	235	4,56	,722	300	-,354	,681
	Hayır	67	4,60	,719	106,867	-,354	

Erasmus programına katılanların, her bir sosyal etkiye ilişkin görüşlerinde lise veya üniversitede yabancı dil hazırlık sınıfı okuyup/okumamalarına ilişkin farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre S.E.1, S.E.2, S.E.3, S.E.4, S.E.5 ifadelerinde anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğuna göre her bir sosyal etkiyle, öğrencinin yabancı dil hazırlık sınıfı okuyup/okumadığı durum arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Program katılanların geneli yabancı dil hazırlık sınıfı okumuştur. Fakat hazırlık sınıfı okumakla programın sosyal etkilerini ölçmeye yönelik sorulan her bir soru arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

Tablo 24: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Gidilen Ülke Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Sosyal Etkiler	Gidilen Ülke	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,13	,844	300	-,716	,142
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,20	,918	299,994	-,718	
S.E.2. Farklı ırk, din, kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,53	,737	300	,097	,814
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,52	,821	299,750	,098	
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türklere karşı tutumu olumluydu.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	3,91	,942	300	-,186	,189
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	3,93	,885	294,074	-,186	
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki ön yargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,35	,778	300	,082	,373
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,34	,868	299,735	,082	
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemlene fırsatı buldum.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,59	,640	300	,546	,203
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,55	,788	295,250	,550	

Erasmus programına katılanların, her bir sosyal etkiye ilişkin görüşlerinde gidilen ülkelere göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarında, S.E.1, S.E.2, S.E.3, S.E.4, S.E.5 ifadelerinde anlamlılık değeri ($P > 0,05$) olduğuna göre her bir sosyal etkiyle, gidilen ülkeler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 25: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yerine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Sosyal Etkiler	İkamet Yeri	Kişi sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Köy- Kasaba	25	4,24	,879	2	5
	İlçe	60	4,32	,930	1	5
	İl	90	4,11	,905	1	5
	Büyükşehir	127	4,13	,845	1	5
	Toplam	302	4,17	,882	1	5
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım	Köy- Kasaba	25	4,56	,870	1	5
	İlçe	60	4,72	,585	2	5
	İl	90	4,48	,890	1	5
	Büyükşehir	127	4,46	,754	1	5
	Toplam	302	4,53	,780	1	5
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türk öğrencilere karşı tutumu olumluydu.	Köy- Kasaba	25	4,04	,889	1	5
	İlçe	60	3,97	1,025	1	5
	İl	90	3,98	,834	1	5
	Büyükşehir	127	3,83	,915	1	5
	Toplam	302	3,92	,912	1	5
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	Köy- Kasaba	25	4,20	,913	2	5
	İlçe	60	4,47	,791	1	5
	İl	90	4,27	,981	1	5
	Büyükşehir	127	4,38	,689	2	5
	Toplam	302	4,35	,824	1	5
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemleme fırsatı buldum.	Köy- Kasaba	25	4,64	,860	1	5
	İlçe	60	4,48	,676	2	5
	İl	90	4,52	,782	1	5
	Büyükşehir	127	4,63	,664	1	5
	Toplam	302	4,57	,720	1	5

Tablo 26: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yeri Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Sosyal Etkiler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Gruplar Arası	1,971	3	,657	,842	,472
	Gruplar İçi	232,416	298	,780		
	Toplam	234,387	301			
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım	Gruplar Arası	2,899	3	,966	1,596	,190
	Gruplar İçi	180,389	298	,605		
	Toplam	183,288	301			
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türk öğrencilere karşı tutumu olumluydu.	Gruplar Arası	1,716	3	,572	,686	,561
	Gruplar İçi	248,376	298	,833		
	Toplam	250,093	301			
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	Gruplar Arası	2,102	3	,701	1,032	,379
	Gruplar İçi	202,392	298	,679		
	Toplam	204,493	301			
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemlene fırsatı buldum.	Gruplar Arası	1,235	3	,412	,792	,499
	Gruplar İçi	154,805	298	,519		
	Toplam	156,040	301			

Tabloya göre; S.E.1, S.E.2, S.E.3, S.E.4, S.E.5 için anlamlılık değerlerine bakıldığında $P > 0,05$ olduğuna göre Erasmus programına katılanların her bir sosyal etkiye ilişkin görüşlerinde, ailelerinin ikamet yerleri açısından anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 27: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölgelere Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Sosyal Etkiler	Bölgeler	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Akdeniz	47	4,09	1,018	1	5
	Doğu Anad.	17	3,88	1,219	1	5
	Ege	71	4,21	,893	1	5
	İç Anadolu	72	4,17	,872	1	5
	Karadeniz	20	4,35	,489	4	5
	Marmara	68	4,18	,791	2	5
	Güneydoğu	7	4,43	,787	3	5
	Toplam	302	4,17	,882	1	5
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	Akdeniz	47	4,55	,880	1	5
	Doğu Anad.	17	4,41	1,064	1	5
	Ege	71	4,66	,559	2	5
	İç Anadolu	72	4,43	,836	1	5
	Karadeniz	20	4,70	,470	4	5
	Marmara	68	4,43	,852	1	5
	Güneydoğu	7	4,71	,488	4	5
	Toplam	302	4,53	,780	1	5
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türk öğrencilere karşı tutumu olumlu oldu.	Akdeniz	47	3,96	,932	1	5
	Doğu Anad.	17	3,94	,899	2	5
	Ege Bölgesi	71	3,99	,819	1	5
	İç Anadolu	72	3,88	,934	1	5
	Karadeniz	20	3,95	1,146	1	5
	Marmara	68	3,90	,866	1	5
	Güneydoğu	7	3,57	1,397	1	5
	Toplam	302	3,92	,912	1	5
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	Akdeniz	47	4,43	,744	2	5
	Doğu Anad.	17	3,76	1,200	1	5
	Ege Bölgesi	71	4,49	,715	1	5
	İç Anadolu	72	4,22	,843	1	5
	Karadeniz	20	4,75	,444	4	5
	Marmara	68	4,34	,765	1	5
	Güneydoğu	7	4,00	1,528	1	5
	Toplam	302	4,35	,824	1	5
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme gözlemleme fırsatı buldum.	Akdeniz	47	4,57	,878	1	5
	Doğu	17	4,53	1,007	1	5
	Ege Bölgesi	71	4,59	,623	2	5
	İç Anadolu	72	4,53	,627	2	5
	Karadeniz	20	4,70	,470	4	5
	Marmara	68	4,54	,800	1	5
	Güneydoğu	7	4,71	,488	4	5
	Toplam	302	4,57	,720	1	5

Tablo 28: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölge Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Sosyal Etkiler		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Gruplar Arası	2,986	6	,498	,634	,703
	Gruplar İçi	231,402	295	,784		
	Toplam	234,387	301			
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	Gruplar Arası	3,752	6	,625	1,028	,407
	Gruplar İçi	179,536	295	,609		
	Toplam	183,288	301			
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türk öğrencilere karşı tutumu olumluydu.	Gruplar Arası	1,432	6	,239	,283	,945
	Gruplar İçi	248,661	295	,843		
	Toplam	250,093	301			
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	Gruplar Arası	12,784	6	2,131	3,279	,004
	Gruplar İçi	191,710	295	,650		
	Toplam	204,493	301			
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemeleme fırsatı buldum.	Gruplar Arası	,719	6	,120	,228	,968
	Gruplar İçi	155,320	295	,527		
	Toplam	156,040	301			

Tablo 28'de görüldüğü gibi yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda Erasmus programına katılanların, sosyal etkilerden S.E.1, S.E.2, S.E.3 ve S.E.5'e ilişkin görüşlerinde ($P>0,05$) olmak üzere, ailelerinin ikamet ettikleri bölgeler açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Yalnız S.E.4 ifadesi için $P<0,05 - 0,04<0,05$) olduğu için programa katılan öğrencilerin bölgeleriyle Türkiye'yi temsil etmeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Anlamlı bulunan S.E.4'ün anlamlılık düzeyini görmek ve Homojen Gruplarını (HG)'ni belirlemek için tukey testi yapılmıştır.

“Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum” olarak tanımlanan S.E.4 ifadesi Tukey Testi sonuçları aşağıda verilen Tablo 30'da harflendirilme yapılarak gösterilmektedir.

Tablo 29: Tukey Testi

Bölgeler	Kişi Sayısı	P = 0.05		
		1 C	2 B	3 A
Doğu Anadolu Bölgesi	17	3,76		
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	7	4,00	4,00	
İç Anadolu Bölgesi	72	4,22	4,22	4,22
Marmara Bölgesi	68	4,34	4,34	4,34
Akdeniz Bölgesi	47	4,43	4,43	4,43
Ege Bölgesi	71		4,49	4,49
Karadeniz Bölgesi	20			4,75
Anlamlılık (P)		,095	,394	,310

Tablo 30: Homojen Grup Dağılımı

Bölgeler	Kişi Sayısı	Ortalama	HG
Doğu Anadolu Bölgesi	17	3,76	C
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	7	4,00	BC
İç Anadolu Bölgesi	72	4,22	ABC
Marmara Bölgesi	68	4,34	ABC
Akdeniz Bölgesi	47	4,43	ABC
Ege Bölgesi	71	4,49	AB
Karadeniz Bölgesi	20	4,75	A

Türkiye'yi iyi temsil ettiğini düşünen öğrenciler en fazla Karadeniz Bölgesinde yer alırken; bunu Ege Bölgesi takip etmektedir. Bu değişkenler arasında istatistiksel anlamda bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ama sırasıyla Akdeniz, Marmara ve İç Anadolu Bölgeleri arasında istatistiksel anlamda bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi değişkenler arasında istatistiki olarak bir farklılık bulunmaktadır.

Tablo 31: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Sosyal Etkiler		Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Düşük	49	4,18	,950	1	5
	Orta	106	4,10	,915	2	5
	İyi	82	4,16	,838	1	5
	Çok iyi	65	4,28	,839	1	5
	Toplam	302	4,17	,882	1	5
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	Düşük	49	4,57	,866	1	5
	Orta	106	4,43	,805	1	5
	İyi	82	4,54	,773	1	5
	Çok iyi	65	4,63	,675	1	5
	Toplam	302	4,53	,780	1	5
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türk öğrencilere karşı tutumu olumluydu.	Düşük	49	4,00	,842	1	5
	Orta	106	3,91	,941	1	5
	İyi	82	3,88	,894	1	5
	Çok iyi	65	3,94	,950	1	5
	Toplam	302	3,92	,912	1	5
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum	Düşük	49	4,31	,962	1	5
	Orta	106	4,39	,868	1	5
	İyi	82	4,38	,731	2	5
	Çok iyi	65	4,28	,761	1	5
	Toplam	302	4,35	,824	1	5
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemleme fırsatı buldum.	Düşük	49	4,61	,606	2	5
	Orta	106	4,58	,743	1	5
	İyi	82	4,48	,805	1	5
	Çok iyi	65	4,65	,648	1	5
	Toplam	302	4,57	,720	1	5

Düşük=(1499-altı) Orta (1500-2499) İyi (2500-3499) Çok iyi (3500-üzeri)

Tablo 32: Her Bir Sosyal Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Sosyal Etkiler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
S.E.1. İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	Gruplar Arası	1,228	3	,409	,523	,667
	Gruplar İçi	233,160	298	,782		
	Toplam	234,387	301			
S.E.2. Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	Gruplar Arası	1,722	3	,574	,942	,421
	Gruplar İçi	181,566	298	,609		
	Toplam	183,288	301			
S.E.3. Diğer yabancı Erasmus öğrencilerinin Türk öğrencilere karşı tutumu olumluydu.	Gruplar Arası	,502	3	,167	,200	,897
	Gruplar İçi	249,591	298	,838		
	Toplam	250,093	301			
S.E.4. Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	Gruplar Arası	,648	3	,216	,316	,814
	Gruplar İçi	203,846	298	,684		
	Toplam	204,493	301			
S.E.5. Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemleme fırsatı buldum.	Gruplar Arası	1,198	3	,399	,769	,512
	Gruplar İçi	154,842	298	,520		
	Toplam	156,040	301			

Tablo 32' de S.E.1, S.E.2, S.E.3, S.E.4, S.E.5 ifadeleri için verilen anlamlılık değerlerine ($P>0,05$) bakıldığında, Erasmus programına katılanların her bir sosyal etkiye ilişkin görüşlerinde ailelerinin gelir seviyesi açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Yani gelir seviyesinin, Erasmus programından daha önce faydalanan öğrenciler üzerindeki sosyal etkiler açısından farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı saptanmıştır.

1.7. KÜLTÜREL ETKİLERE UYGULANAN FARKLILIK ANALİZ SONUÇLARI

Tablo 33: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Kültürel Etkiler	Cinsiyet	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Kadın	170	4,45	,644	300	,172	,449
	Erkek	132	4,44	,723	264,348	,169	
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim	Kadın	170	4,49	,655	300	1,249	,044
	Erkek	132	4,39	,844	241,278	1,211	
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Kadın	170	4,52	,636	300	-,455	,788
	Erkek	132	4,55	,713	264,651	-,448	
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı	Kadın	170	3,83	1,162	300	-1,021	,089
	Erkek	132	3,96	1,066	291,727	-1,032	
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	Kadın	170	4,51	,637	300	,861	,150
	Erkek	132	4,44	,702	267,304	,850	
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Kadın	170	4,56	,585	300	1,440	,036
	Erkek	132	4,45	,765	238,956	1,393	
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Kadın	170	4,25	,864	300	,461	,744
	Erkek	132	4,20	,955	266,847	,455	

Erasmus programına katılanların, her bir kültürel etkiye ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre K.E.1, K.E.2, K.E.3, K.E.4, K.E.5, K.E.6, K.E.7. ifadelerinde anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğuna göre her bir kültürel etkiyle, cinsiyet arasında anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir. Yani cinsiyetin, Erasmus programından daha önce faydalanan öğrenciler üzerindeki kültürel etkiler açısından farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı tespit edilmiştir.

Ortalamalara bakıldığında ise genel olarak kadınların görüşlerinin, erkeklerin görüşlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 34: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Gidilen Üniversite Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Kültürel Etkiler	Üniversite	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,51	,532	300	,934	,179
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,43	,715	144,365	1,096	
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,46	,656	300	,111	,542
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,44	,769	125,365	,121	
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,54	,531	300	,154	,234
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,53	,706	142,888	,179	
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,15	,902	300	2,184	,028
	Anadolu Üniversiteleri	234	3,81	1,168	138,674	2,512	
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,47	,559	300	-,088	,126
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,48	,695	132,888	-,099	
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,57	,498	300	,888	,048
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,49	,713	154,740	1,076	
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,18	,791	300	-,573	,045
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,25	,935	126,494	-,628	

Erasmus programına katılanların, her bir kültürel etkiye ilişkin görüşlerinde üniversitelere göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre K.E.1, K.E.2, K.E.3, K.E.4, K.E.5, K.E.6, K.E.7. ifadelerinde anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğuna göre her bir kültürel etkiyle, öğrencinin hangi tür üniversiteden programa katıldığı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 35: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Alana (Fakülte/Bölüm) Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Kültürel Etkiler	Bölüm/Fakülte	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Fen Bilimleri	77	4,43	,594	2	5
	Sosyal Bilimler	210	4,47	,720	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,27	,458	4	5
	Toplam	302	4,45	,679	1	5
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim	Fen Bilimleri	77	4,45	,699	1	5
	Sosyal Bilimler	210	4,48	,733	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,00	1,000	1	5
	Toplam	302	4,45	,744	1	5
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Fen Bilimleri	77	4,49	,620	2	5
	Sosyal Bilimler	210	4,54	,699	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,67	,488	4	5
	Toplam	302	4,53	,670	1	5
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	Fen Bilimleri	77	3,83	1,031	1	5
	Sosyal Bilimler	210	3,90	1,155	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,00	1,134	1	5
	Toplam	302	3,89	1,121	1	5
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanların gezip görerek öğrendim.	Fen Bilimleri	77	4,40	,634	2	5
	Sosyal Bilimler	210	4,50	,680	2	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,53	,640	3	5
	Toplam	302	4,48	,666	2	5
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Fen Bilimleri	77	4,42	,676	1	5
	Sosyal Bilimler	210	4,56	,670	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,33	,617	3	5
	Toplam	302	4,51	,671	1	5
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Fen Bilimleri	77	4,27	,853	1	5
	Sosyal Bilimler	210	4,25	,915	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	3,80	,941	2	5
	Toplam	302	4,23	,904	1	5

Tablo 36: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Alan (Fakülte/Bölüm) Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Kültürel Etkiler		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Gruplar Arası	,595	2	,298	,645	,526
	Gruplar İçi	138,057	299	,462		
	Toplam	138,652	301			
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim	Gruplar Arası	3,180	2	1,590	2,909	,056
	Gruplar İçi	163,472	299	,547		
	Toplam	166,652	301			
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Gruplar Arası	,394	2	,197	,437	,647
	Gruplar İçi	134,775	299	,451		
	Toplam	135,169	301			
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	Gruplar Arası	,467	2	,233	,185	,831
	Gruplar İçi	377,705	299	1,263		
	Toplam	378,172	301			
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	Gruplar Arası	,585	2	,292	,659	,518
	Gruplar İçi	132,753	299	,444		
	Toplam	133,338	301			
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Gruplar Arası	1,621	2	,811	1,811	,165
	Gruplar İçi	133,849	299	,448		
	Toplam	135,470	301			
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Gruplar Arası	2,978	2	1,489	1,834	,162
	Gruplar İçi	242,797	299	,812		
	Toplam	245,775	301			

Erasmus programına katılanların her bir kültürel etkiye ilişkin görüşlerinde öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülteleri, bölümleri kısaca okudukları alanlar açısından K.E.1, K.E.2, K.E.3, K.E.4, K.E.5, K.E.6, K.E.7 ifadeleri için anlamlılık değerlerine bakıldığında ($P>0,05$), istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir.

Tablo 37: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıfa Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Kültürel Etkiler	Sınıf	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	2. Sınıf	55	4,38	,805	1	5
	3.Sınıf	156	4,47	,686	1	5
	4.Sınıf	74	4,43	,599	2	5
	Diğer	17	4,53	,514	4	5
	Toplam	302	4,45	,679	1	5
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	2. Sınıf	55	4,62	,527	3	5
	3.Sınıf	156	4,42	,812	1	5
	4.Sınıf	74	4,43	,664	2	5
	Diğer	17	4,18	,951	1	5
	Toplam	302	4,45	,744	1	5
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	2. Sınıf	55	4,55	,633	2	5
	3.Sınıf	156	4,54	,666	1	5
	4.Sınıf	74	4,51	,745	1	5
	Diğer	17	4,47	,514	4	5
	Toplam	302	4,53	,670	1	5
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilğim arttı.	2. Sınıf	55	4,09	,986	1	5
	3.Sınıf	156	3,79	1,168	1	5
	4.Sınıf	74	3,91	1,125	1	5
	Diğer	17	4,00	1,061	2	5
	Toplam	302	3,89	1,121	1	5
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	2. Sınıf	55	4,62	,623	2	5
	3.Sınıf	156	4,43	,673	2	5
	4.Sınıf	74	4,49	,707	2	5
	Diğer	17	4,41	,507	4	5
	Toplam	302	4,48	,666	2	5
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	2. Sınıf	55	4,51	,717	2	5
	3.Sınıf	156	4,49	,677	1	5
	4.Sınıf	74	4,53	,667	1	5
	Diğer	17	4,65	,493	4	5
	Toplam	302	4,51	,671	1	5
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	2. Sınıf	55	4,47	,663	2	5
	3.Sınıf	156	4,15	,978	1	5
	4.Sınıf	74	4,23	,884	1	5
	Diğer	17	4,18	,883	2	5
	Toplam	302	4,23	,904	1	5

Tablo 38: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Kültürel Etkiler		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Gruplar Arası	,433	3	,144	,311	,817
	Gruplar İçi	138,219	298	,464		
	Toplam	138,652	301			
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	Gruplar Arası	2,961	3	,987	1,797	,148
	Gruplar İçi	163,691	298	,549		
	Toplam	166,652	301			
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Gruplar Arası	,125	3	,042	,092	,965
	Gruplar İçi	135,044	298	,453		
	Toplam	135,169	301			
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	Gruplar Arası	3,853	3	1,284	1,022	,383
	Gruplar İçi	374,319	298	1,256		
	Toplam	378,172	301			
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	Gruplar Arası	1,527	3	,509	1,151	,329
	Gruplar İçi	131,810	298	,442		
	Toplam	133,338	301			
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Gruplar Arası	,422	3	,141	,310	,818
	Gruplar İçi	135,048	298	,453		
	Toplam	135,470	301			
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Gruplar Arası	4,193	3	1,398	1,724	,162
	Gruplar İçi	241,582	298	,811		
	Toplam	245,775	301			

Erasmus programına katılanların her bir kültürel etkiye ilişkin görüşlerinde, programa katıldıkları sınıf açısından K.E.1, K.E.2, K.E.3, K.E.4, K.E.5, K.E.6, K.E.7 ifadeleri için anlamlılık değerlerine bakıldığında ($P>0,05$) kültürel etkilerle programa dahil olunan sınıf arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 39: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Okuma Durumu Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Kültürel Etkiler	Hazırlık Sınıfı Okuma Durumu	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Evet	235	4,44	,716	300	-,418	,181
	Hayır	67	4,48	,533	140,935	-,491	
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	Evet	235	4,42	,743	300	-1,127	,671
	Hayır	67	4,54	,745	106,336	-1,125	
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Evet	235	4,54	,699	300	,148	,474
	Hayır	67	4,52	,560	130,404	,168	
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	Evet	235	3,90	1,095	300	,427	,148
	Hayır	67	3,84	1,214	98,720	,403	
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	Evet	235	4,47	,694	300	-,219	,131
	Hayır	67	4,49	,561	129,222	-,246	
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Evet	235	4,50	,688	300	-,585	,448
	Hayır	67	4,55	,610	118,145	-,625	
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Evet	235	4,21	,931	300	-,838	,640
	Hayır	67	4,31	,802	121,437	-,910	

Erasmus programına katılanların, her bir kültürel etkiye ilişkin görüşlerinde lise veya üniversitede yabancı dil hazırlık sınıfı okuyup/okumamalarına ilişkin farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre K.E.1, K.E.2, K.E.3, K.E.4, K.E.5, K.E.6, K.E.7. ifadelerinde anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğuna göre her bir kültürel etkiyle, öğrencinin yabancı dil hazırlık sınıfı okuyup/okumadığı durum arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Tablo 40: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Gidilen Ülke Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Kültürel Etkiler	Gidilen Ülke	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,47	,635	300	,539	,415
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,43	,718	299,460	,542	
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,50	,636	300	1,268	,030
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,39	,830	290,276	1,281	
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,56	,551	300	,635	,038
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,51	,765	283,637	,643	
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,03	1,057	300	2,205	,049
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	3,75	1,164	299,917	2,214	
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,47	,624	300	-,197	,358
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,48	,704	299,528	-,198	
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,51	,668	300	,010	,614
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,51	,676	298,615	,010	
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,25	,854	300	,304	,333
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,22	,949	299,798	,306	

Erasmus programına katılanların, her bir kültürel etkiye ilişkin görüşlerinde gidilen ülkelere göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarında, K.E.1, K.E.2, K.E.3, K.E.4, K.E.5, K.E.6, K.E.7. ifadelerinde anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğuna göre her bir kültürel etkiyle, gidilen ülkeler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 41: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yerine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Kültürel Etkiler		Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Köy-Kasaba	25	4,28	,891	1	5
	İlçe	60	4,43	,745	2	5
	İl	90	4,52	,585	2	5
	Büyükşehir	127	4,43	,662	1	5
	Toplam	302	4,45	,679	1	5
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	Köy-Kasaba	25	4,40	,913	1	5
	İlçe	60	4,47	,873	1	5
	İl	90	4,48	,707	1	5
	Büyükşehir	127	4,43	,673	1	5
	Toplam	302	4,45	,744	1	5
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Köy-Kasaba	25	4,40	,866	1	5
	İlçe	60	4,67	,572	2	5
	İl	90	4,53	,674	1	5
	Büyükşehir	127	4,50	,665	2	5
	Toplam	302	4,53	,670	1	5
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	Köy-Kasaba	25	3,68	1,282	1	5
	İlçe	60	3,98	1,066	2	5
	İl	90	3,93	1,140	1	5
	Büyükşehir	127	3,85	1,106	1	5
	Toplam	302	3,89	1,121	1	5
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	Köy-Kasaba	25	4,36	,757	2	5
	İlçe	60	4,45	,769	2	5
	İl	90	4,56	,602	3	5
	Büyükşehir	127	4,46	,639	2	5
	Toplam	302	4,48	,666	2	5
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Köy-Kasaba	25	4,36	,810	2	5
	İlçe	60	4,55	,769	1	5
	İl	90	4,57	,654	1	5
	Büyükşehir	127	4,48	,602	2	5
	Toplam	302	4,51	,671	1	5
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Köy-Kasaba	25	4,28	1,100	1	5
	İlçe	60	4,22	,976	1	5
	İl	90	4,17	,915	1	5
	Büyükşehir	127	4,28	,823	1	5
	Toplam	302	4,23	,904	1	5

Tablo 42: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yeri Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Kültürel Etkiler		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Gruplar Arası	1,242	3	,414	,898	,443
	Gruplar İçi	137,410	298	,461		
	Toplam	138,652	301			
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	Gruplar Arası	,224	3	,075	,134	,940
	Gruplar İçi	166,428	298	,558		
	Toplam	166,652	301			
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Gruplar Arası	1,688	3	,563	1,256	,290
	Gruplar İçi	133,481	298	,448		
	Toplam	135,169	301			
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	Gruplar Arası	1,991	3	,664	,526	,665
	Gruplar İçi	376,181	298	1,262		
	Toplam	378,172	301			
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	Gruplar Arası	,994	3	,331	,746	,525
	Gruplar İçi	132,344	298	,444		
	Toplam	133,338	301			
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Gruplar Arası	1,059	3	,353	,783	,504
	Gruplar İçi	134,411	298	,451		
	Toplam	135,470	301			
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Gruplar Arası	,697	3	,232	,283	,838
	Gruplar İçi	245,078	298	,822		
	Toplam	245,775	301			

Erasmus programına katılanların her bir kültürel etkiye ilişkin görüşlerinde, ailelerinin ikamet yerleri açısından K.E.1, K.E.2, K.E.3, K.E.4, K.E.5, K.E.6, K.E.7 ifadeleri için anlamlılık değerlerine bakıldığında tüm ifadeler için $P > 0,05$ olduğuna göre kültürel etkilerle, ailelerin ikamet yerler sınıf arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 43: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölgeye Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Kültürel Etkiler	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.	
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Akdeniz	47	4,49	,748	1	5
	Doğu Anadolu	17	4,53	,514	4	5
	Ege	71	4,44	,670	2	5
	İç Anadolu	72	4,39	,703	1	5
	Karadeniz	20	4,55	,605	3	5
	Marmara	68	4,41	,696	1	5
	Güneydoğu	7	4,71	,488	4	5
	Toplam	302	4,45	,679	1	5
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	Akdeniz	47	4,45	,904	1	5
	Doğu Anadolu	17	4,47	1,007	1	5
	Ege	71	4,35	,864	1	5
	İç Anadolu	72	4,44	,579	3	5
	Karadeniz	20	4,55	,759	2	5
	Marmara	68	4,47	,585	3	5
	Güneydoğu	7	4,86	,378	4	5
	Toplam	302	4,45	,744	1	5
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Akdeniz	47	4,43	,927	1	5
	Doğu Anadolu	17	4,88	,332	4	5
	Ege	71	4,46	,714	1	5
	İç Anadolu	72	4,53	,581	2	5
	Karadeniz	20	4,50	,513	4	5
	Marmara	68	4,60	,602	2	5
	Güneydoğu	7	4,57	,535	4	5
	Toplam	302	4,53	,670	1	5
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilğim arttı.	Akdeniz	47	3,87	1,172	1	5
	Doğu Anadolu	17	3,47	1,463	1	5
	Ege	71	3,97	,910	2	5
	İç Anadolu	72	3,93	1,214	1	5
	Karadeniz	20	4,15	1,040	2	5
	Marmara	68	3,74	1,101	1	5
	Güneydoğu	7	4,43	1,134	2	5
	Toplam	302	3,89	1,121	1	5
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanların gezip görerek öğrendim.	Akdeniz	47	4,57	,651	2	5
	Doğu Anadolu	17	4,59	,712	3	5
	Ege	71	4,37	,741	2	5
	İç Anadolu	72	4,43	,646	2	5
	Karadeniz	20	4,70	,470	4	5
	Marmara	68	4,47	,657	2	5
	Güneydoğu	7	4,57	,535	4	5
	Toplam	302	4,48	,666	2	5
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Akdeniz	47	4,45	,855	1	5
	Doğu Anadolu	17	4,71	,588	3	5
	Ege	71	4,48	,673	2	5
	İç Anadolu	72	4,49	,531	3	5
	Karadeniz	20	4,75	,444	4	5
	Marmara	68	4,47	,743	1	5
	Güneydoğu	7	4,71	,488	4	5
	Toplam	302	4,51	,671	1	5
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Akdeniz	47	4,11	1,088	1	5
	Doğu Anadolu	17	4,12	1,219	1	5
	Ege	71	4,28	,759	2	5
	İç Anadolu	72	4,22	,967	1	5
	Karadeniz	20	4,60	,503	4	5

	Marmara	68	4,16	,857	2	5
	Güneydoğu	7	4,57	,535	4	5
	Toplam	302	4,23	,904	1	5

Tablo 44: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölge Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Kültürel Etkiler		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Gruplar Arası	1,247	6	,208	,446	,847
	Gruplar İçi	137,405	295	,466		
	Toplam	138,652	301			
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	Gruplar Arası	2,077	6	,346	,620	,714
	Gruplar İçi	164,576	295	,558		
	Toplam	166,652	301			
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Gruplar Arası	3,315	6	,552	1,236	,288
	Gruplar İçi	131,854	295	,447		
	Toplam	135,169	301			
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	Gruplar Arası	8,607	6	1,434	1,145	,336
	Gruplar İçi	369,565	295	1,253		
	Toplam	378,172	301			
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	Gruplar Arası	2,744	6	,457	1,033	,404
	Gruplar İçi	130,594	295	,443		
	Toplam	133,338	301			
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Gruplar Arası	2,500	6	,417	,924	,478
	Gruplar İçi	132,971	295	,451		
	Toplam	135,470	301			
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Gruplar Arası	4,997	6	,833	1,020	,412
	Gruplar İçi	240,778	295	,816		
	Toplam	245,775	301			

Erasmus programına katılanların her bir kültürel etkiye ilişkin görüşlerinde ailelerinin ikamet ettikleri bölgeler açısından K.E.1, K.E.2, K.E.3, K.E.4, K.E.5, K.E.6, K.E.7 ifadeleri için anlamlılık düzeyine yani P değerine bakıldığında

değerlerin $P > 0.05$ olduğu görülmektedir. Yani kültürel etkilerle, erasmus programına katılan öğrencilerin ailelerinin ikamet ettikleri bölgeler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ailelerin ikamet ettikleri bölgelerin, Erasmus programından daha önce faydalanan öğrenciler üzerindeki kültürel etkiler açısından farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 45: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Kültürel Etkiler		Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min	Maks.
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Düşük	49	4,55	,542	3	5
	Orta	106	4,44	,677	1	5
	İyi	82	4,39	,698	1	5
	Çok iyi	65	4,45	,751	1	5
	Toplam	302	4,45	,679	1	5
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	Düşük	49	4,51	,767	1	5
	Orta	106	4,51	,720	1	5
	İyi	82	4,35	,709	2	5
	Çok iyi	65	4,42	,808	1	5
	Toplam	302	4,45	,744	1	5
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Düşük	49	4,41	,840	1	5
	Orta	106	4,61	,641	1	5
	İyi	82	4,49	,633	2	5
	Çok iyi	65	4,55	,613	2	5
	Toplam	302	4,53	,670	1	5
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	Düşük	49	3,84	1,143	1	5
	Orta	106	3,88	1,217	1	5
	İyi	82	3,77	1,147	1	5
	Çok iyi	65	4,09	,879	2	5
	Toplam	302	3,89	1,121	1	5
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	Düşük	49	4,55	,542	3	5
	Orta	106	4,48	,679	2	5
	İyi	82	4,44	,687	2	5
	Çok iyi	65	4,46	,709	2	5
	Toplam	302	4,48	,666	2	5
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim	Düşük	49	4,41	,788	1	5
	Orta	106	4,60	,672	1	5
	İyi	82	4,39	,681	2	5
	Çok iyi	65	4,58	,527	3	5
	Toplam	302	4,51	,671	1	5
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Düşük	49	4,20	1,060	1	5
	Orta	106	4,23	,949	1	5
	İyi	82	4,33	,817	2	5
	Çok iyi	65	4,14	,808	2	5
	Toplam	302	4,23	,904	1	5

Tablo 46: Her Bir Kültürel Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Kültürel Etkiler		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
K.E.1. Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	Gruplar Arası	,796	3	,265	,573	,633
	Gruplar İçi	137,857	298	,463		
	Toplam	138,652	301			
K.E.2. Farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	Gruplar Arası	1,388	3	,463	,834	,476
	Gruplar İçi	165,264	298	,555		
	Toplam	166,652	301			
K.E.3. Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	Gruplar Arası	1,641	3	,547	1,221	,302
	Gruplar İçi	133,528	298	,448		
	Toplam	135,169	301			
K.E.4. Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	Gruplar Arası	4,029	3	1,343	1,070	,362
	Gruplar İçi	374,143	298	1,256		
	Toplam	378,172	301			
K.E.5. Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanların gezip görerek öğrendim.	Gruplar Arası	,404	3	,135	,302	,824
	Gruplar İçi	132,934	298	,446		
	Toplam	133,338	301			
K.E.6. Yabancı kültürleri daha iyi gözlemledim.	Gruplar Arası	2,978	3	,993	2,233	,084
	Gruplar İçi	132,492	298	,445		
	Toplam	135,470	301			
K.E.7. Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	Gruplar Arası	1,386	3	,462	,563	,640
	Gruplar İçi	244,389	298	,820		
	Toplam	245,775	301			

Erasmus programına katılanların her bir kültürel etkiye ilişkin görüşlerinde K.E.1, K.E.2, K.E.3, K.E.4, K.E.5, K.E.6, K.E.7 ifadeleri için anlamlılık düzeyine bakıldığında $P > 0,05$ olduğu için ailelerinin gelir seviyesi açısından anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

1.8. KİŞİSEL VE MESLEKİ GELİŞİME YÖNELİK ETKİLERE UYGULANAN FARKLILIK ANALİZİ SONUÇLARI

Tablo 47: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Yanıtların Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Cinsiyet	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Kadın	170	4,61	,655	300	,196	,812
	Erkek	132	4,59	,665	279,791	,195	
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Kadın	170	4,38	,843	300	-,042	,661
	Erkek	132	4,39	,807	287,245	-,042	
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Kadın	170	4,23	,843	300	-1,199	,866
	Erkek	132	4,35	,874	276,741	-1,193	
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Kadın	170	4,58	,711	300	1,030	,725
	Erkek	132	4,49	,693	285,023	1,033	
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti	Kadın	170	4,36	,818	300	-2,809	,046
	Erkek	132	4,61	,674	298,923	-2,878	
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	Kadın	170	4,03	1,023	300	,914	,284
	Erkek	132	3,92	1,112	269,473	,905	
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Kadın	170	4,38	1,167	300	2,948	,000
	Erkek	132	3,92	1,578	233,303	2,841	
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti.	Kadın	170	4,24	1,223	300	,749	,078
	Erkek	132	4,12	1,420	258,775	,735	
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	Kadın	170	4,51	,830	300	-1,027	,089
	Erkek	132	4,61	,739	294,415	-1,042	
K.M.E.10. Erasmus programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Kadın	170	4,36	,946	300	,698	,320
	Erkek	132	4,28	,999	273,973	,694	
K.M.E.11. Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Kadın	170	4,26	,867	300	1,284	,615
	Erkek	132	4,13	,968	265,244	1,266	
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Kadın	170	3,57	1,176	300	,645	,072
	Erkek	132	3,48	1,333	262,705	,635	

Erasmus programına katılanların, her bir kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkilere ilişkin görüşlerinde cinsiyete göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre K.M.E.1, K.M.E.2, K.M.E.3, K.M.E.4, K.M.E.5, K.M.E.6, K.M.E.8, K.M.E.9, K.M.E.10, K.M.E.11, K.M.E.12. ifadelerinde anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğuna göre kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkilerle cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Fakat K.M.E.7 ifadesi için ($P<0,05 - 0,000<0,05$) olduğuna göre cinsiyetle değişim programları sayesinde yurtdışı deneyimi elde etme konusunda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 48: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Yanıtların Gidilen Üniversite Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Üniversite	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,57	,527	300	-,367	,461
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,61	,693	140,869	-,425	
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışı dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,31	,885	300	-,853	,873
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,41	,809	101,723	-,812	
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,28	,808	300	-,022	,422
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,28	,873	116,323	-,023	
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,51	,763	300	-,333	,417
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,55	,687	100,704	-,314	
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,47	,743	300	,045	,965
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,47	,776	112,977	,046	
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,16	1,087	300	1,605	,785
	Anadolu Üniversiteleri	234	3,93	1,052	106,131	1,576	
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	3,93	1,539	300	-1,720	,079
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,25	1,323	97,608	-1,583	
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,00	1,435	300	-1,326	,263
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,24	1,271	99,553	-1,241	
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,51	,743	300	-,452	,884
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,56	,806	116,796	-,473	
K.M.E.10. Erasmus programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,34	,908	300	,133	,633
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,32	,987	116,958	,139	
K.M.E.11. Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	4,13	,929	300	-,747	,795
	Anadolu Üniversiteleri	234	4,23	,910	107,198	-,739	
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Büyükşehir Üniversiteleri	68	3,44	1,164	300	-,666	,195
	Anadolu Üniversiteleri	234	3,56	1,270	117,339	-,698	

Erasmus programına katılanların, her bir kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkilere ilişkin görüşlerinde üniversitelere göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre K.M.E.1, K.M.E.2, K.M.E.3, K.M.E.4, K.M.E.5, K.M.E.6, K.M.E.7, K.M.E.8, K.M.E.9, K.M.E.10, K.M.E.11, K.M.E.12. ifadelerinde anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğuna göre her bir kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiyle, öğrencinin hangi tür üniversiteden programa katıldığı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmamaktadır.

Tablo 49: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye Yanıtların Eğitim Görülen Alana (Fakülte/Bölüm) Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Fakülte/Bölüm	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Fen Bilimleri	77	4,57	,548	3	5
	Sosyal Bilimler	210	4,60	,706	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,67	,488	4	5
	Toplam	302	4,60	,658	1	5
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Fen Bilimleri	77	4,36	,605	3	5
	Sosyal Bilimler	210	4,40	,886	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,33	,976	2	5
	Toplam	302	4,38	,826	1	5
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Fen Bilimleri	77	4,27	,837	1	5
	Sosyal Bilimler	210	4,29	,867	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,20	,862	2	5
	Toplam	302	4,28	,857	1	5
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Fen Bilimleri	77	4,47	,680	2	5
	Sosyal Bilimler	210	4,59	,687	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,20	,941	2	5
	Toplam	302	4,54	,704	1	5
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim geliştirdi.	Fen Bilimleri	77	4,52	,598	2	5
	Sosyal Bilimler	210	4,43	,834	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,73	,458	4	5
	Toplam	302	4,47	,767	1	5
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	Fen Bilimleri	77	3,99	,993	1	5
	Sosyal Bilimler	210	3,99	1,091	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	3,87	1,060	2	5
	Toplam	302	3,98	1,063	1	5
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Fen Bilimleri	77	4,09	1,471	1	5
	Sosyal Bilimler	210	4,22	1,341	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,07	1,486	1	5
	Toplam	302	4,18	1,379	1	5
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti.	Fen Bilimleri	77	4,04	1,446	1	5
	Sosyal Bilimler	210	4,23	1,266	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,33	1,234	1	5
	Toplam	302	4,19	1,311	1	5
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	Fen Bilimleri	77	4,62	,608	2	5
	Sosyal Bilimler	210	4,52	,859	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,60	,632	3	5
	Toplam	302	4,55	,792	1	5
K.M.E.10. Erasmus programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Fen Bilimleri	77	4,22	,955	1	5
	Sosyal Bilimler	210	4,36	,975	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,33	,976	2	5
	Toplam	302	4,32	,968	1	5
K.M.E.11. Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Fen Bilimleri	77	4,31	,782	1	5
	Sosyal Bilimler	210	4,18	,951	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	4,00	1,000	2	5
	Toplam	302	4,21	,914	1	5
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Fen Bilimleri	77	3,64	1,157	1	5
	Sosyal Bilimler	210	3,51	1,269	1	5
	Sağlık Bilimleri	15	3,20	1,373	1	5
	Toplam	302	3,53	1,246	1	5

Tablo 50: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Alan Değişkenine (Fakülte/Bölüm) Göre ANOVA Sonuçları

Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P	
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Gruplar Arası	,134	2	,067	,154	,857
	Gruplar İçi	130,386	299	,436		
	Toplam	130,520	301			
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Gruplar Arası	,097	2	,048	,071	,932
	Gruplar İçi	205,347	299	,687		
	Toplam	205,444	301			
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Gruplar Arası	,122	2	,061	,083	,920
	Gruplar İçi	220,954	299	,739		
	Toplam	221,076	301			
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Gruplar Arası	2,673	2	1,337	2,731	,067
	Gruplar İçi	146,350	299	,489		
	Toplam	149,023	301			
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti.	Gruplar Arası	1,586	2	,793	1,351	,261
	Gruplar İçi	175,583	299	,587		
	Toplam	177,169	301			
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	Gruplar Arası	,203	2	,102	,089	,914
	Gruplar İçi	339,677	299	1,136		
	Toplam	339,881	301			
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Gruplar Arası	1,124	2	,562	,294	,745
	Gruplar İçi	571,221	299	1,910		
	Toplam	572,344	301			
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti.	Gruplar Arası	2,371	2	1,185	,688	,503
	Gruplar İçi	515,245	299	1,723		
	Toplam	517,616	301			
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum	Gruplar Arası	,593	2	,297	,472	,624
	Gruplar İçi	188,059	299	,629		
	Toplam	188,652	301			
K.M.E.10.Erasmus programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Gruplar Arası	1,123	2	,562	,597	,551
	Gruplar İçi	281,075	299	,940		
	Toplam	282,199	301			
K.M.E.11.Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Gruplar Arası	1,628	2	,814	,975	,378
	Gruplar İçi	249,643	299	,835		
	Toplam	251,272	301			
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Gruplar Arası	2,556	2	1,278	,822	,440
	Gruplar İçi	464,675	299	1,554		
	Toplam	467,232	301			

Erasmus programına katılanların her bir kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiye ilişkin görüşlerinde, okudukları alanlar (Fakülte/Bölüm) açısından anlamlılık değerlerine bakıldığında; K.M.E.1, K.M.E.2, K.M.E.3, K.M.E.4, K.M.E.5, K.M.E.6, K.M.E.7, K.M.E.8, K.M.E.9, K.M.E.10, K.M.E.11 ve K.M.E.12 ifadeleri için $P>0,05$ olduğuna göre anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 51: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıfa Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Katıldığı Sınıf	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	2.Sınıf	55	4,67	,695	1	5
	3.Sınıf	156	4,57	,683	1	5
	4.Sınıf	74	4,61	,593	2	5
	Diğer	17	4,59	,618	3	5
	Toplam	302	4,60	,658	1	5
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	2.Sınıf	55	4,42	,875	1	5
	3.Sınıf	156	4,35	,849	1	5
	4.Sınıf	74	4,49	,707	2	5
	Diğer	17	4,12	,928	2	5
	Toplam	302	4,38	,826	1	5
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	2.Sınıf	55	4,35	,927	1	5
	3.Sınıf	156	4,22	,932	1	5
	4.Sınıf	74	4,36	,653	3	5
	Diğer	17	4,29	,686	3	5
	Toplam	302	4,28	,857	1	5
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	2.Sınıf	55	4,53	,766	1	5
	3.Sınıf	156	4,57	,692	2	5
	4.Sınıf	74	4,54	,686	2	5
	Diğer	17	4,29	,686	3	5
	Toplam	302	4,54	,704	1	5
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti.	2.Sınıf	55	4,49	,879	1	5
	3.Sınıf	156	4,42	,795	2	5
	4.Sınıf	74	4,47	,667	2	5
	Diğer	17	4,76	,437	4	5
	Toplam	302	4,47	,767	1	5
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	2.Sınıf	55	4,05	1,113	1	5
	3.Sınıf	156	3,90	1,102	1	5
	4.Sınıf	74	4,04	,957	1	5
	Diğer	17	4,24	,970	2	5
	Toplam	302	3,98	1,063	1	5
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	2.Sınıf	55	4,25	1,404	1	5
	3.Sınıf	156	4,28	1,313	1	5
	4.Sınıf	74	4,01	1,419	1	5
	Diğer	17	3,76	1,678	1	5
	Toplam	302	4,18	1,379	1	5
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti.	2.Sınıf	55	4,36	1,223	1	5
	3.Sınıf	156	4,28	1,221	1	5
	4.Sınıf	74	3,92	1,478	1	5
	Diğer	17	3,94	1,519	1	5
	Toplam	302	4,19	1,311	1	5
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	2.Sınıf	55	4,47	,879	1	5
	3.Sınıf	156	4,54	,822	1	5
	4.Sınıf	74	4,58	,722	1	5

	Diğer	17	4,76	,437	4	5
	Toplam	302	4,55	,792	1	5
K.M.E.10.Erasmus programı üniversite eğitimi olumlu yönde etkilemiştir.	2.Sınıf	55	4,40	1,011	1	5
	3.Sınıf	156	4,37	,902	1	5
	4.Sınıf	74	4,22	1,024	1	5
	Diğer	17	4,18	1,185	1	5
	Toplam	302	4,32	,968	1	5
K.M.E.11.Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	2.Sınıf	55	4,44	,739	2	5
	3.Sınıf	156	4,15	,945	1	5
	4.Sınıf	74	4,20	,921	1	5
	Diğer	17	3,94	1,029	2	5
	Toplam	302	4,21	,914	1	5
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	2.Sınıf	55	3,71	1,257	1	5
	3.Sınıf	156	3,50	1,221	1	5
	4.Sınıf	74	3,55	1,262	1	5
	Diğer	17	3,12	1,364	1	5
	Toplam	302	3,53	1,246	1	5

Tablo 52: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların Eğitim Görülen Sınıf Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Kültürel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Gruplar Arası	,434	3	,145	,331	,803
	Gruplar İçi	130,086	298	,437		
	Toplam	130,520	301			
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Gruplar Arası	2,202	3	,734	1,076	,359
	Gruplar İçi	203,242	298	,682		
	Toplam	205,444	301			
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Gruplar Arası	1,372	3	,457	,620	,602
	Gruplar İçi	219,704	298	,737		
	Toplam	221,076	301			
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Gruplar Arası	1,182	3	,394	,794	,498
	Gruplar İçi	147,841	298	,496		
	Toplam	149,023	301			
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti.	Gruplar Arası	1,842	3	,614	1,043	,374
	Gruplar İçi	175,327	298	,588		
	Toplam	177,169	301			
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	Gruplar Arası	2,748	3	,916	,810	,489
	Gruplar İçi	337,133	298	1,131		
	Toplam	339,881	301			
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Gruplar Arası	6,715	3	2,238	1,179	,318
	Gruplar İçi	565,629	298	1,898		
	Toplam	572,344	301			
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti.	Gruplar Arası	9,286	3	3,095	1,815	,144
	Gruplar İçi	508,329	298	1,706		
	Toplam	517,616	301			
K.M.E.9. Yurtdışın da yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	Gruplar Arası	1,185	3	,395	,628	,597
	Gruplar İçi	187,467	298	,629		
	Toplam	188,652	301			
K.M.E.10.Erasmus programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Gruplar Arası	1,814	3	,605	,643	,588
	Gruplar İçi	280,384	298	,941		
	Toplam	282,199	301			
K.M.E.11.Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Gruplar Arası	4,536	3	1,512	1,826	,142
	Gruplar İçi	246,736	298	,828		
	Toplam	251,272	301			
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Gruplar Arası	4,838	3	1,613	1,039	,375
	Gruplar İçi	462,394	298	1,552		
	Toplam	467,232	301			

Erasmus programına katılanların her bir kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiye ilişkin görüşlerinde, programa katıldıkları sınıf açısından anlamlılık değerlerine bakıldığında; K.M.E.1, K.M.E.2, K.M.E.3, K.M.E.4, K.M.E.5, K.M.E.6, K.M.E.7, K.M.E.8, K.M.E.9, K.M.E.10, K.M.E.11 ve K.M.E.12 ifadeleri için $P>0,05$ olduğuna göre anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 53: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Yanıtların Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı Okuma Durumu Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Hazırlık Sınıfı Okuma	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Evet	235	4,58	,695	300	-,808	,082
	Hayır	67	4,66	,509	143,434	-,958	
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışadönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Evet	235	4,40	,822	300	,458	,963
	Hayır	67	4,34	,845	104,316	,451	
K.M.E.3.Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Evet	235	4,34	,818	300	2,089	,860
	Hayır	67	4,09	,965	94,664	1,906	
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Evet	235	4,52	,724	300	-,952	,192
	Hayır	67	4,61	,627	120,876	-1,032	
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti.	Evet	235	4,49	,724	300	1,134	,067
	Hayır	67	4,37	,902	91,633	1,005	
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	Evet	235	3,93	1,056	300	-1,480	,529
	Hayır	67	4,15	1,077	104,937	-1,464	
K.M.E.7. Değişim Programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Evet	235	4,13	1,417	300	-1,208	,064
	Hayır	67	4,36	1,227	120,825	-1,309	
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti.	Evet	235	4,20	1,322	300	,256	,576
	Hayır	67	4,15	1,282	109,243	,260	
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	Evet	235	4,53	,823	300	-,866	,131
	Hayır	67	4,63	,671	128,212	-,969	
K.M.E.10. Erasmus Programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Evet	235	4,33	,987	300	,106	,413
	Hayır	67	4,31	,908	114,255	,111	
K.M.E.11. Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Evet	235	4,24	,893	300	1,176	,801
	Hayır	67	4,09	,981	99,344	1,117	
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Evet	235	3,57	1,253	300	1,056	,416
	Hayır	67	3,39	1,218	109,063	1,073	

Erasmus programına katılanların, her bir kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkilere ilişkin görüşlerinde lise veya üniversitede yabancı dil hazırlık sınıfı okuyup/okumamalarına ilişkin farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarına göre K.M.E.1, K.M.E.2, K.M.E.3, K.M.E.4, K.M.E.5, K.M.E.6, K.M.E.7, K.M.E.8,

K.M.E.9, K.M.E.10, K.M.E.11, K.M.E.12. ifadelerinde anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğuna göre her bir kültürel etkiyle, öğrencinin yabancı dil hazırlık sınıfı okuyup/okumadığı durum arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 54: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkilerine İlişkin Yanıtların Gidilen Ülke Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları

Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Gidilen Ülke	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Sd	t değeri	P
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,62	,554	300	,541	,110
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,58	,744	287,331	,547	
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışadönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,37	,781	300	-,236	,421
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,39	,868	299,807	-,237	
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,24	,868	300	-,780	,713
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,32	,848	296,802	-,780	
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,55	,655	300	,284	,338
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,53	,747	299,215	,286	
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,35	,812	300	-2,529	,051
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,57	,709	286,809	-2,516	
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,14	1,007	300	2,613	,171
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	3,83	1,093	299,998	2,622	
K.M.E.7. Değişim Programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,30	1,253	300	1,428	,009
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,07	1,481	297,770	1,438	
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,19	1,221	300	,098	,115
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,18	1,394	299,175	,098	
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,57	,743	300	,409	,340
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,54	,836	299,562	,411	
K.M.E.10. Erasmus Programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,29	,957	300	-,600	,536
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,36	,981	299,089	-,601	
K.M.E.11. Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	4,20	,932	300	-,097	,524
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	4,21	,899	295,997	-,097	
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Batı Avrupa Ülkeleri	145	3,61	1,185	300	1,126	,149
	Doğu Avrupa Ülkeleri	157	3,45	1,298	299,964	1,130	

Erasmus programına katılanların, her bir kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkilere ilişkin görüşlerinde gidilen ülkelere göre farklılığın belirlenmesi için yapılan t-testi sonuçlarında, K.M.E.1, K.M.E.2, K.M.E.3, K.M.E.4, K.M.E.5, K.M.E.6, K.M.E.7, K.M.E.8, K.M.E.9, K.M.E.10, K.M.E.11, K.M.E.12. ifadelerinde anlamlılık değeri ($P>0,05$) olduğuna göre her bir kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiyle, gidilen ülkeler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 55: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yerine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Kültürel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Yaşadığınız Yer	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Köy- Kasaba	25	4,60	,707	2	5
	İlçe	60	4,70	,671	1	5
	İl	90	4,53	,657	2	5
	Büyükşehir	127	4,60	,646	1	5
	Toplam	302	4,60	,658	1	5
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Köy- Kasaba	25	4,36	,952	2	5
	İlçe	60	4,43	,831	1	5
	İl	90	4,39	,803	1	5
	Büyükşehir	127	4,36	,823	1	5
	Toplam	302	4,38	,826	1	5
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Köy- Kasaba	25	4,32	,945	2	5
	İlçe	60	4,35	,755	2	5
	İl	90	4,31	,788	1	5
	Büyükşehir	127	4,22	,934	1	5
	Toplam	302	4,28	,857	1	5
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Köy- Kasaba	25	4,44	,917	2	5
	İlçe	60	4,50	,770	2	5
	İl	90	4,53	,584	2	5
	Büyükşehir	127	4,58	,706	1	5
	Toplam	302	4,54	,704	1	5
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti.	Köy- Kasaba	25	4,24	,879	2	5
	İlçe	60	4,52	,833	1	5
	İl	90	4,48	,722	1	5
	Büyükşehir	127	4,48	,744	2	5
	Toplam	302	4,47	,767	1	5
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	Köy- Kasaba	25	3,64	1,114	1	5
	İlçe	60	4,05	1,171	1	5
	İl	90	3,88	1,110	1	5
	Büyükşehir	127	4,09	,951	2	5
	Toplam	302	3,98	1,063	1	5
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Köy- Kasaba	25	4,28	1,487	1	5
	İlçe	60	4,50	1,172	1	5
	İl	90	4,16	1,398	1	5
	Büyükşehir	127	4,02	1,422	1	5
	Toplam	302	4,18	1,379	1	5
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti.	Köy- Kasaba	25	4,24	1,480	1	5
	İlçe	60	4,48	1,017	1	5
	İl	90	4,21	1,232	1	5
	Büyükşehir	127	4,02	1,436	1	5
	Toplam	302	4,19	1,311	1	5
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	Köy- Kasaba	25	4,64	,700	2	5
	İlçe	60	4,65	,799	1	5
	İl	90	4,53	,767	1	5

	Büyükşehir	127	4,50	,825	1	5
	Toplam	302	4,55	,792	1	5
K.M.E.10.Erasmus programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Köy- Kasaba	25	4,16	1,313	1	5
	İlçe	60	4,50	,834	2	5
	İl	90	4,30	,905	1	5
	Büyükşehir	127	4,29	,993	1	5
	Toplam	302	4,32	,968	1	5
K.M.E.11.Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Köy- Kasaba	25	4,16	1,179	1	5
	İlçe	60	4,27	,861	2	5
	İl	90	4,18	,907	1	5
	Büyükşehir	127	4,20	,894	2	5
	Toplam	302	4,21	,914	1	5
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Köy- Kasaba	25	3,48	1,475	1	5
	İlçe	60	3,67	1,298	1	5
	İl	90	3,69	1,128	1	5
	Büyükşehir	127	3,36	1,245	1	5
	Toplam	302	3,53	1,246	1	5

Tablo 56: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Yeri Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Kültürel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Gruplar Arası	1,000	3	,333	,767	,513
	Gruplar İçi	129,520	298	,435		
	Toplam	130,520	301			
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Gruplar Arası	,223	3	,074	,108	,955
	Gruplar İçi	205,221	298	,689		
	Toplam	205,444	301			
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Gruplar Arası	,870	3	,290	,393	,758
	Gruplar İçi	220,206	298	,739		
	Toplam	221,076	301			
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Gruplar Arası	,581	3	,194	,389	,761
	Gruplar İçi	148,442	298	,498		
	Toplam	149,023	301			
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti.	Gruplar Arası	1,469	3	,490	,831	,478
	Gruplar İçi	175,700	298	,590		
	Toplam	177,169	301			
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	Gruplar Arası	5,568	3	1,856	1,654	,177
	Gruplar İçi	334,313	298	1,122		
	Toplam	339,881	301			
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Gruplar Arası	9,553	3	3,184	1,686	,170
	Gruplar İçi	562,791	298	1,889		
	Toplam	572,344	301			
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti.	Gruplar Arası	9,115	3	3,038	1,781	,151
	Gruplar İçi	508,501	298	1,706		
	Toplam	517,616	301			
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	Gruplar Arası	1,094	3	,365	,580	,629
	Gruplar İçi	187,558	298	,629		
	Toplam	188,652	301			
K.M.E.10. Erasmus programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Gruplar Arası	2,718	3	,906	,966	,409
	Gruplar İçi	279,480	298	,938		
	Toplam	282,199	301			
K.M.E.11. Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Gruplar Arası	,345	3	,115	,137	,938
	Gruplar İçi	250,926	298	,842		
	Toplam	251,272	301			
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Gruplar Arası	7,031	3	2,344	1,518	,210
	Gruplar İçi	460,201	298	1,544		
	Toplam	467,232	301			

Erasmus programına katılanların her bir kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiye ilişkin görüşlerinde, ailelerinin ikamet yerleri açısından anlamlılık değerlerine bakıldığında; K.M.E.1, K.M.E.2, K.M.E.3, K.M.E.4, K.M.E.5, K.M.E.6, K.M.E.7, K.M.E.8, K.M.E.9, K.M.E.10, K.M.E.11 ve K.M.E.12 ifadeleri için $P>0,05$ olduğuna göre anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 57: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölgelere Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Kültürel Etkiler	Bölgeler	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Akdeniz	47	4,66	,635	2	5
	Doğu	17	4,59	,712	3	5
	Ege	71	4,66	,631	1	5
	İç Anadolu	72	4,50	,605	2	5
	Karadeniz	20	4,75	,444	4	5
	Marmara	68	4,54	,800	1	5
	Güneydoğu	7	4,71	,488	4	5
	Toplam	302	4,60	,658	1	5
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Akdeniz	47	4,32	,887	1	5
	Doğu	17	4,47	,800	3	5
	Ege	71	4,49	,715	1	5
	İç Anadolu	72	4,35	,842	1	5
	Karadeniz	20	4,55	,605	3	5
	Marmara	68	4,25	,952	1	5
	Güneydoğu	7	4,71	,488	4	5
	Toplam	302	4,38	,826	1	5
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Akdeniz	47	4,15	1,063	1	5
	Doğu	17	4,29	,920	2	5
	Ege	71	4,25	,823	1	5
	İç Anadolu	72	4,28	,791	2	5
	Karadeniz	20	4,50	,688	3	5
	Marmara	68	4,29	,865	1	5
	Güneydoğu	7	4,71	,488	4	5
	Toplam	302	4,28	,857	1	5
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Akdeniz	47	4,60	,712	2	5
	Doğu	17	4,71	,470	4	5
	Ege	71	4,51	,754	2	5
	İç Anadolu	72	4,44	,710	2	5
	Karadeniz	20	4,70	,470	4	5
	Marmara	68	4,53	,762	1	5
	Güneydoğu	7	4,71	,488	4	5
	Toplam	302	4,54	,704	1	5
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti	Akdeniz	47	4,36	,819	2	5
	Doğu	17	4,24	1,147	1	5
	Ege	71	4,49	,892	1	5
	İç Anadolu	72	4,46	,627	3	5
	Karadeniz	20	4,60	,754	2	5
	Marmara	68	4,51	,635	3	5
	Güneydoğu	7	4,71	,488	4	5
	Toplam	302	4,47	,767	1	5
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	Akdeniz	47	3,96	1,083	1	5
	Doğu	17	3,94	1,298	1	5
	Ege	71	3,99	1,049	1	5
	İç Anadolu	72	3,99	,927	1	5
	Karadeniz	20	4,40	,883	2	5
	Marmara	68	3,87	1,183	1	5
	Güneydoğu	7	4,00	1,155	2	5
	Toplam	302	3,98	1,063	1	5
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Akdeniz	47	4,45	1,194	1	5
	Doğu	17	4,82	,393	4	5
	Ege	71	4,27	1,264	1	5
	İç Anadolu	72	3,79	1,592	1	5
	Karadeniz	20	3,95	1,669	1	5

	Marmara	68	4,21	1,388	1	5
	Güneydoğu	7	4,29	1,113	2	5
	Toplam	302	4,18	1,379	1	5
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti	Akdeniz	47	4,40	1,155	1	5
	Doğu	17	4,71	,588	3	5
	Ege	71	4,35	1,148	1	5
	İç Anadolu	72	4,01	1,409	1	5
	Karadeniz	20	4,15	1,531	1	5
	Marmara	68	3,97	1,456	1	5
	Güneydoğu	7	3,71	1,604	1	5
	Toplam	302	4,19	1,311	1	5
	K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	Akdeniz	47	4,49	,882	1
Doğu		17	4,88	,485	3	5
Ege		71	4,66	,608	2	5
İç Anadolu		72	4,43	,901	1	5
Karadeniz		20	4,55	,999	1	5
Marmara		68	4,50	,782	2	5
Güneydoğu		7	4,86	,378	4	5
Toplam		302	4,55	,792	1	5
K.M.E.10. Erasmus programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir		Akdeniz	47	4,19	1,076	1
	Doğu	17	4,53	,717	3	5
	Ege	71	4,52	,826	1	5
	İç Anadolu	72	4,22	,982	1	5
	Karadeniz	20	4,30	1,081	1	5
	Marmara	68	4,26	1,031	1	5
	Güneydoğu	7	4,43	,976	3	5
	Toplam	302	4,32	,968	1	5
	K.M.E.11. Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Akdeniz	47	4,34	,915	1
Doğu		17	4,24	,903	2	5
Ege		71	4,21	,893	2	5
İç Anadolu		72	4,11	,928	2	5
Karadeniz		20	4,15	1,040	1	5
Marmara		68	4,16	,924	2	5
Güneydoğu		7	4,71	,488	4	5
Toplam		302	4,21	,914	1	5
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.		Akdeniz	47	3,51	1,317	1
	Doğu	17	3,29	1,213	1	5
	Ege	71	3,46	1,263	1	5
	İç Anadolu	72	3,60	1,252	1	5
	Karadeniz	20	3,25	1,293	1	5
	Marmara	68	3,57	1,188	1	5
	Güneydoğu	7	4,57	,787	3	5
	Toplam	302	3,53	1,246	1	5

Tablo 58: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların İkamet Edilen Bölge Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Gruplar Arası	1,915	6	,319	,732	,624
	Gruplar İçi	128,604	295	,436		
	Toplam	130,520	301			
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Gruplar Arası	3,801	6	,634	,927	,476
	Gruplar İçi	201,643	295	,684		
	Toplam	205,444	301			
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Gruplar Arası	3,162	6	,527	,713	,639
	Gruplar İçi	217,914	295	,739		
	Toplam	221,076	301			
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Gruplar Arası	2,081	6	,347	,696	,653
	Gruplar İçi	146,943	295	,498		
	Toplam	149,023	301			
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti	Gruplar Arası	2,424	6	,404	,682	,664
	Gruplar İçi	174,745	295	,592		
	Toplam	177,169	301			
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	Gruplar Arası	4,444	6	,741	,651	,689
	Gruplar İçi	335,437	295	1,137		
	Toplam	339,881	301			
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Gruplar Arası	22,970	6	3,828	2,056	,058
	Gruplar İçi	549,374	295	1,862		
	Toplam	572,344	301			
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti.	Gruplar Arası	15,664	6	2,611	1,534	,167
	Gruplar İçi	501,952	295	1,702		
	Toplam	517,616	301			
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	Gruplar Arası	4,796	6	,799	1,282	,265
	Gruplar İçi	183,857	295	,623		
	Toplam	188,652	301			
K.M.E.10. Erasmus programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Gruplar Arası	5,374	6	,896	,955	,456
	Gruplar İçi	276,824	295	,938		
	Toplam	282,199	301			
K.M.E.11. Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Gruplar Arası	3,518	6	,586	,698	,651
	Gruplar İçi	247,753	295	,840		
	Toplam	251,272	301			
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Gruplar Arası	10,880	6	1,813	1,172	,321
	Gruplar İçi	456,352	295	1,547		
	Toplam	467,232	301			

Erasmus programına katılanların her bir kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiye ilişkin görüşlerinde, ailelerinin ikamet ettikleri bölgeler açısından anlamlılık değerlerine bakıldığında; K.M.E.1, K.M.E.2, K.M.E.3, K.M.E.4, K.M.E.5, K.M.E.6, K.M.E.7, K.M.E.8, K.M.E.9, K.M.E.10, K.M.E.11 ve K.M.E.12 ifadeleri için $P > 0,05$ olduğuna göre anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yani ailelerin ikamet ettikleri bölgelerin, Erasmus programından daha önce faydalanan öğrenciler üzerindeki kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiler açısından farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı saptanmıştır.

Tablo 59: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesine Göre Analizine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiler	Kişi Sayısı	Ortalama	S	Min.	Maks.	
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Düşük	49	4,61	,571	3	5
	Orta	106	4,64	,572	2	5
	İyi	82	4,55	,788	1	5
	Çok iyi	65	4,58	,682	2	5
	Toplam	302	4,60	,658	1	5
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Düşük	49	4,51	,649	3	5
	Orta	106	4,43	,731	2	5
	İyi	82	4,32	,967	1	5
	Çok iyi	65	4,29	,897	1	5
	Toplam	302	4,38	,826	1	5
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Düşük	49	4,29	,866	2	5
	Orta	106	4,26	,843	2	5
	İyi	82	4,27	,876	1	5
	Çok iyi	65	4,32	,868	1	5
	Toplam	302	4,28	,857	1	5
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Düşük	49	4,57	,645	2	5
	Orta	106	4,59	,659	2	5
	İyi	82	4,49	,774	1	5
	Çok iyi	65	4,49	,732	2	5
	Toplam	302	4,54	,704	1	5
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti	Düşük	49	4,37	,782	1	5
	Orta	106	4,39	,857	1	5
	İyi	82	4,56	,668	2	5
	Çok iyi	65	4,55	,708	2	5
	Toplam	302	4,47	,767	1	5
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim	Düşük	49	4,08	1,096	1	5
	Orta	106	3,92	1,061	1	5
	İyi	82	3,95	1,132	1	5
	Çok iyi	65	4,05	,959	1	5
	Toplam	302	3,98	1,063	1	5
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Düşük	49	4,61	,931	1	5
	Orta	106	4,35	1,196	1	5
	İyi	82	4,06	1,485	1	5
	Çok iyi	65	3,72	1,654	1	5
	Toplam	302	4,18	1,379	1	5
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti	Düşük	49	4,55	,867	1	5
	Orta	106	4,29	1,163	1	5
	İyi	82	4,12	1,435	1	5
	Çok iyi	65	3,82	1,560	1	5

	Toplam	302	4,19	1,311	1	5
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	Düşük	49	4,65	,751	1	5
	Orta	106	4,50	,876	1	5
	İyi	82	4,57	,770	2	5
	Çok iyi	65	4,54	,709	2	5
	Toplam	302	4,55	,792	1	5
K.M.E.10.Erasmus programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Düşük	49	4,39	,812	2	5
	Orta	106	4,19	1,096	1	5
	İyi	82	4,45	,877	1	5
	Çok iyi	65	4,34	,957	1	5
	Toplam	302	4,32	,968	1	5
K.M.E.11.Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Düşük	49	4,41	,734	2	5
	Orta	106	4,08	1,034	1	5
	İyi	82	4,23	,790	3	5
	Çok iyi	65	4,22	,960	2	5
	Toplam	302	4,21	,914	1	5
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Düşük	49	3,76	1,128	1	5
	Orta	106	3,44	1,243	1	5
	İyi	82	3,55	1,188	1	5
	Çok iyi	65	3,48	1,404	1	5
	Toplam	302	3,53	1,246	1	5

Tablo 60: Her Bir Kişisel ve Mesleki Gelişime Yönelik Etkiye İlişkin Yanıtların Gelir Seviyesi Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Sosyal Etkiler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F değeri	P
K.M.E.1. Kendime olan güvenim arttı.	Gruplar Arası	,420	3	,140	,321	,810
	Gruplar İçi	130,100	298	,437		
	Toplam	130,520	301			
K.M.E.2. Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	Gruplar Arası	1,959	3	,653	,956	,414
	Gruplar İçi	203,485	298	,683		
	Toplam	205,444	301			
K.M.E.3. Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	Gruplar Arası	,159	3	,053	,072	,975
	Gruplar İçi	220,917	298	,741		
	Toplam	221,076	301			
K.M.E.4. Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	Gruplar Arası	,733	3	,244	,491	,689
	Gruplar İçi	148,291	298	,498		
	Toplam	149,023	301			
K.M.E.5. İngilizce günlük konuşma dilim gelişti	Gruplar Arası	2,383	3	,794	1,354	,257
	Gruplar İçi	174,786	298	,587		
	Toplam	177,169	301			
K.M.E.6. İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim	Gruplar Arası	1,305	3	,435	,383	,765
	Gruplar İçi	338,576	298	1,136		
	Toplam	339,881	301			
K.M.E.7. Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	Gruplar Arası	26,916	3	8,972	4,902	,002
	Gruplar İçi	545,428	298	1,830		
	Toplam	572,344	301			
K.M.E.8. Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti	Gruplar Arası	16,994	3	5,665	3,372	,019
	Gruplar İçi	500,622	298	1,680		
	Toplam	517,616	301			
K.M.E.9. Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	Gruplar Arası	,835	3	,278	,442	,723
	Gruplar İçi	187,817	298	,630		
	Toplam	188,652	301			
K.M.E.10. Erasmus programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	Gruplar Arası	3,481	3	1,160	1,241	,295
	Gruplar İçi	278,718	298	,935		
	Toplam	282,199	301			
K.M.E.11. Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	Gruplar Arası	3,617	3	1,206	1,451	,228
	Gruplar İçi	247,655	298	,831		
	Toplam	251,272	301			
K.M.E.12. Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	Gruplar Arası	3,490	3	1,163	,748	,525
	Gruplar İçi	463,742	298	1,556		
	Toplam	467,232	301			

Erasmus programına katılanların her bir kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiye ilişkin görüşlerinde ailelerinin gelir seviyesi açısından anlamlılık değerlerine bakıldığında K.M.E.1, K.M.E.2, K.M.E.3, K.M.E.4, K.M.E.5, K.M.E.6, K.M.E.8, K.M.E.9, K.M.E.10, K.M.E.11 ve K.M.E.12 ifadeleri için $P > 0,05$ olduğuna göre anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Fakat K.M.E.7 için yani “Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.” ifadesi için anlamlılık değeri ($P < 0,05$ yani $0,02 < 0,05$) olduğuna göre programa katılanların ailelerinin gelir seviyesiyle ilk defa yurtdışı deneyimi elde etme imkanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Anlamlı bulunan K.M.E.7'nin anlamlılık düzeyini görmek ve Homojen Gruplarını (HG)'ni belirlemek için Tukey testi yapılmıştır ve Tukey Testi sonuçları aşağıda verilen Tablo 61 ve Tablo 62'de harflendirilme yapılarak gösterilmektedir.

Tablo 61: Tukey Testi

Aile Gelir Düzeyi	Kişi Sayısı	P = 0.05	
		1B	2A
Çok İyi (3500 ve üzeri)	65	3,72	
İyi (2500-3499)	82	4,06	4,06
Orta (1500-2499)	106		4,35
Düşük (1499 altı)	49		4,61
Anlamlılık (P)		,455	,078

Tablo 62: Homojen Grubun Dağılımı

Aile Gelir Düzeyi	Kişi Sayısı	Ortalama	HG
Çok İyi (3500 ve üzeri)	65	3,72	B
İyi (2500-3499)	82	4,06	AB
Orta (1500-2499)	106	4,35	A
Düşük (1499 altı)	49	4,61	A

SONUÇ

Genç nüfusa sahip olmak ve bu genç nüfusun eğitilmesi her ülke için olduğu kadar Avrupa Birliği için de önem arz eden bir konudur. Avrupa Birliği eğitimin kalitesini artırmak ve üye ülkeler aralarındaki işbirliğini geliştirmek ve pekiştirmek için Eğitim ve Gençlik Programları'na büyük önem vermektedir. Üye ülkelerde kurumsal bir özelliğe sahip olan Ulusal Ajanslar tanıtım ve koordinasyon faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. 2007-2013 dönemi içinde bulunan Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları her dönemde bir öncekinden daha fazla sayıda kişiye ulaşmaktadır. Program 2014 yılından itibaren yeni bir döneme girecek ve bu dönemde Hayatboyu Öğrenme Programı ve Gençlik Programı'nın da içinde bulunduğu yedi farklı programın "Erasmus for All" başlıklı yeni bir çatı program altında birleştirilmesi planlanmaktadır.

Diğer yandan, Bologna süreciyle birlikte Avrupa ülkeleri arasında Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın oluşturulması ve dünyanın en nitelikli eğitim sistemleri oluşturularak ABD üniversiteleriyle rekabet içerisine girilmesi hedeflenmiş fakat henüz yeterince başarı sağlanamamıştır. Türkiye de başından itibaren bu sürecin içinde yer almaktadır. Türkiye'nin Avrupa Yükseköğretim Alanı'na dahil olmasının nedeni Avrupa Birliği'ne uyum düşüncesinin yanında ülkedeki eğitim sisteminde yaşanan sorunlara çözüm arayışıdır.

Bu gelişmeler sonucunda ortaya çıkan öğrenci ve akademik personel hareketliliği imkanına Türkiye'deki üniversiteler ve YÖK tarafından oldukça önem verilmektedir. Türkiye'nin 2004 yılında Socrates programına katılmasıyla okul öncesi eğitimden üniversitedeki eğitime, mesleki eğitimden yetişkin eğitimine kadar birçok kişi ve kurum Hayatboyu Öğrenme ve Gençlik Programları kapsamında bu programlardan faydalanmaya başlamıştır. Türkiye'nin AB Eğitim ve Gençlik Programlarına katılımı ve Ulusal Ajans'ın tanıtım faaliyetleri başarılı olmuştur. 2012 İlerleme Raporu'na göre TBMM 2014 yılında başlayacak olan bir sonraki planlama dönemi için Ulusal Ajans çalışanlarının sayısını artırmayı planlayan bir kanunu kabul etmiştir.

Bu çalışmaların sonucunda özellikle Erasmus Programı öğrenciler tarafından her sene artan bir ilgi görmekte ve üniversitedeki akademisyenler tarafından teşvik edilmekte ve her üniversitede öğrenci hareketliliğini destekleyecek ve bu konuyla ilgilenecek özel birimler kurulmaktadır. Daha çok katılımcının programlardan faydalanmaya başlamasıyla programların kişileri ne ölçüde ve ne şekilde etkilediğinin araştırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Programların Türkiye’deki uygulanışı esas alınarak yapılan araştırma kapsamında daha önce Erasmus Öğrenim veya Staj Hareketliliğinden faydalanmış 319 öğrenciye anket uygulanmış ve 302 öğrencinin yanıtları araştırmaya dahil edilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin 170 tanesi kadın (%56,3), 132 tanesi (%43,7) erkektir. Türk toplumunda bazı ailelerin kız öğrencilerini tek başına yurt dışına gönderme konusunda tutucu olabilecekleri düşünüldüğünde; anket sonuçları ailelerin eğitim söz konusu olunca kızlarını yurtdışına gönderme konusunda tutucu davranmadıkları şeklinde yorumlanmaktadır.

Cinsiyetin, Erasmus programından daha önce faydalanan öğrenciler üzerindeki sosyal, kültürel, kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiler açısından farklılık oluşturacak bir değişken olmadığı tespit edilmiştir. Yalnız kişisel ve mesleki gelişime yönelik “Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum” ifadesi için cinsiyetle değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi elde etme imkanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Ankete; Büyükşehir Üniversitelerinden 68 kişi (%22,5) katılırken, Anadolu Üniversiteleri’nden 234 (%77,5) kişi katılmıştır. Büyükşehir Üniversiteleri derken; İstanbul, İzmir ve Ankara olmak üzere 3 il değerlendirme kapsamına alınmıştır. Geriye kalan şehirlerdeki üniversiteler ise Anadolu Üniversiteleri olarak isimlendirilmiştir. Öğrencilerin programa bu 3 büyükşehirde bulunan bir üniversiteden katılmış olması veya Anadolu’da bulunan bir üniversiteden katılmış olması programın sosyal, kültürel ve kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkileri bakımından farklılık oluşturacak bir değişken olarak görülmediği saptanmıştır.

Öğrencilerin eğitimini sürdürdükleri fakülte ve bölümler, araştırmaya dahil edilmeden önce Fen, Sosyal ve Sağlık Bilimleri olmak üzere 3 kategoriye ayrılmıştır. İlk sırada 210 (%69,5) kişiyle Sosyal Bilimler yer almaktayken, ikinci sırada 77 kişiyle (%25,5) Fen bilimleri bulunmakta ve onu 15 (%5) kişiyle Sağlık Bilimleri

takip etmektedir. Sosyal Bilimlerden öğrencilerin Erasmus programına daha çok ilgi göstermesi bu alandaki öğrencilerin sosyal iletişim becerilerini artırmak istemelerine, geleceğe yönelik daha iyi bir kariyer planlaması yapmak istemelerine ve bu dallardaki kontenjanların fazlalığı gibi sebeplere bağlanabilir. Her bir sosyal, kültürel ve kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiyle, öğrencilerin eğitim gördükleri alan arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Programa en çok katılımın lisans düzeyi 3. sınıfta gerçekleştiği görülmekte, bu durum ise çok makul görünmektedir. 1. sınıf öğrencileri Programa katılamazken, 4. sınıftaki öğrencilerin okulu uzatma kaygısı gibi sebeplerle, 2. sınıf öğrencilerinin de programlar konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması nedeniyle, yani farkındalık eksikliği dolayısıyla bu şekilde hareket ettikleri söylenebilir. Öte yandan, her bir sosyal, kültürel ve kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiyle, öğrencilerin eğitim gördükleri sınıf arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Türkiye’de üniversitelerde, sosyal bilimler alanında okuyan öğrencilere yönelik hazırlık sınıfları açılarak bu alanda dil öğrenmeye daha çok önem verildiği görülmektedir. Ayrıca hazırlık sınıfı okumanın, Erasmus Programından yararlanmada önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Dil becerilerinin gelişmesinin hareketliliğin sağlanması açısından gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır. Her bir sosyal, kültürel ve kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiyle, öğrencinin yabancı dil hazırlık sınıfı okuma durumu arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Ankete katılan öğrencilerden 157 (%52) kişi Erasmus programıyla Doğu/Merkez Avrupa Ülkeleri’ne gitmişken, geriye kalan 145 (%48) kişi Batı Avrupa Ülkelerine gitmiştir. Öğrencilerin daha çok Doğu/Merkez Avrupa Ülkeleri’ni tercih etmesinde, vize kolaylığı, öğrenciler arasında derslerin daha kolay geçilebiliyor olmasına dair bir algının oluşması gibi faktörlerin etkili olduğu söylenebilir. Her bir sosyal, kültürel ve kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiyle, gidilen ülkeler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcı öğrencilere bakıldığında öğrencilerin 25 ‘i (%8,3) Köy-Kasaba, 60’ı (%19,9) İlçe, 90’ı (%29,8) İl, 127’si (%42,1) Büyükşehir seçeneğini işaretlemiştir. Öğrencilerin ailelerinin yerleşim yeri büyüdükçe, Erasmus

Programı'ndan yararlanma oranları artmaktadır. Bu bulgu beklentilere uygundur. Büyükşehir, il ve ilçelerde yaşayan öğrencilerin köy ve kasabada yaşayanlara kıyasla programlar konusunda daha bilinçli olduğu ve ailelerinin maddi açıdan daha güçlü destek verebildikleri söylenebilir. Dolayısıyla, öğrencilerin ailelerinin yerleşim yeri büyüdükçe, Erasmus programı'ndan yararlanma oranları artmaktadır. Fakat, her bir sosyal, kültürel ve kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiyle, ikamet yeri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Erasmus Programına katılan öğrencilerin Türkiye geneline dağılımlarını görebilmek için ikamet ettikleri yerler sorulmuş ve yanıtlar 7 coğrafi bölgeye uygun olacak şekilde düzenlenmiştir. Buna göre; programa katılım 72 (%28,8) kişiyle en çok İç Anadolu Bölgesinden olmuş ve onu sırasıyla 71 (%23,5) kişiyle Ege Bölgesi, 68 (%22,5) kişiyle Marmara Bölgesi ve 47 (%15,6) kişiyle Akdeniz Bölgesi, 20 (%6,6) kişiyle Karadeniz Bölgesi, 17 (%5,6) kişiyle Doğu Anadolu Bölgesi ve 7 (%2,3) kişiyle Güneydoğu Anadolu Bölgesi izlemiştir. Her bir sosyal, kültürel ve kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiyle, ikamet edilen bölge arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Yalnız sosyal etkilerde “Türkiye’yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki ön yargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.” ifadesi için programa katılan öğrencilerin bölgeleriyle Türkiye’yi temsil etmeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Programa katılan öğrencilerin aile gelir seviyesine bakıldığında 106 tanesi orta halli bir aileden gelerek programa katılmakta iken 82 kişinin iyi, 65 kişinin çok iyi ve 49 kişinin düşük gelir seviyelerinde olduğu görülmektedir. Her bir sosyal, kültürel ve kişisel ve mesleki gelişime yönelik etkiyle, gelir seviyesi arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Yalnız kişisel ve mesleki gelişime yönelik “Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.” ifadesi için programa katılanların ailelerinin gelir seviyesiyle ilk defa yurtdışı deneyimi elde etme imkanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Sosyal Etkiler başlığı altında yer alan “Avrupa’nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemleme fırsatı buldum” ifadesi en yüksek ortalamaya sahiptir. Bu ifadeyi sırası ile “Farklı ırk, din ve kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.” ile “Türkiye’yi iyi temsil ettiğimi ve

Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum” ifadeleri izlemekte ve öğrenciler bu ifadelere kesinlikle katıldıklarını belirtmektedirler. Ayrıca, “İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım ” ve “Diğer Yabancı Erasmus öğrencilerinin Türklere karşı tutumu olumluydu.” ifadelerine ise katıldıkları belirlenmiştir. Öğrenciler, Erasmus programıyla Avrupa’nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrendiklerini ve gözlemleme fırsatı bulduklarını belirtmektedirler.

Programların sosyal açıdan olumlu katkıları bulunmaktadır. Öğrencilerin farklı ırk, din, kültür ve coğrafyadan gelen insanlarla rahatlıkla dostluklar kurabilmelerini sağlamıştır. Erasmus Programı’nın Türkiye’nin tanıtımı açısından önemli bir payı bulunmaktadır. Öğrencilerin Türkiye’yi iyi temsil etmesiyle birlikte Türkiye hakkındaki önyargı ve yanlış düşüncelerin olumlu yönde değiştirdiği saptanmıştır.

Programların kültürel açıdan olumlu katkıları bulunmaktadır. Erasmus Programından yararlanan öğrenciler, gittikleri ülkelerin kültürel yapısını görerek, gözlemleyerek ya da kendileri kültürel etkinliklere katılarak öğrenmişlerdir. Böylece yabancı kültürleri çok daha iyi gözlemleme fırsatı bulmuşlar ve gerek Avrupa ülkelerini, tarihlerini gerekse Avrupa insanlarını gezip görerek öğrenmiş ve Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü daha yakından tanıyabilmişlerdir. Kültürel etkileşim içinde olmaları, öğrencilerin farklı kültürlerdeki insanların fikirlerine saygı duyup ve inançlarına hoşgörülü olmayı ayrıca kendi kültürlerini daha iyi tanımalarını sağlamıştır.

Programların kişisel ve mesleki gelişim açısından olumlu katkıları bulunmaktadır. Erasmus tecrübesi öğrencilerin kendilerine güven duymalarını sağlayarak, kendi ayaklarının üstünde durmalarını, yurtdışında kendi başlarına yaşamalarından dolayı da öğrencilerin zorluklarla mücadele ederek kendilerine olan özgüvenlerinin artmasını ve öğrencilerin hayata farklı bir perspektiften bakmalarını sağlamıştır. Öğrencilerin İngilizce dilini kullanma becerisini geliştirmiş ve gidilen ülkenin yerel dilini öğrenmeye olan meraklarını artırmıştır. Geleceğe yönelik daha iyi bir kariyer planlaması yapmalarına ve mezun olduktan sonra çeşitli iş fırsatlarıyla

karşılaşmalarına olanak sağlamıştır. Gençlerin büyük çoğunluğunun Avrupa Birliği'ne giriş fikrini olumlu yönde etkilemiştir.

Sonuç olarak; Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'ndan biri olan Erasmus Öğrenim veya Staj Hareketliliği programının bireyler üzerinde sosyal, kültürel, kişisel ve mesleki açıdan olumlu etkileri gözlenmiştir.

KAYNAKÇA

Akses, S. (2011). *Bilgi Toplumu ve Medya Politikası*, İstanbul: İktisadi Kalkınma

Vakfi Yayınları Seri No: 9.

Ağrı, G. I. (2006). *Küreselleşme Sürecinde Yüksek Öğretim Politikaları ve Erasmus*

Projesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Aytaç, K. (1998). *Avrupa Eğitim Tarihi (3.Baskı)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi Vakfi Yayınları No: 58.

Alatlı, A. (2010). *Batı'ya Yön Veren Metinler -II-* (1.Baskı), İlke Eğitim ve Sağlık

Vakfi Kapadokya MYO: Melisa Matbaacılık.

Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2007). *Sosyal*

Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, (5.Baskı). İstanbul: Sakarya Yayıncılık.

Avrupa Komisyonu. (2012). *2012 Türkiye Yılı İlerleme Raporu*. Ankara.

Avrupa Komisyonu. (2011). *2011 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.

Avrupa Komisyonu. (2010). *2010 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.

Avrupa Komisyonu. (2009). *2009 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.

Avrupa Komisyonu. (2008). *2008 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.

Avrupa Komisyonu. (2007). *2007 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.

Avrupa Komisyonu. (2006). *2006 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.

Avrupa Komisyonu. (2005). *2005 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.

Avrupa Komisyonu. (2004). *2004 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.

Avrupa Komisyonu. (2003). *2003 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.

Avrupa Komisyonu. (2002). *2002 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.

Avrupa Komisyonu. (2001). *2001 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.

- Avrupa Komisyonu. (2000). *2000 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.
- Avrupa Komisyonu. (1999). *1999 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.
- Avrupa Komisyonu. (1998). *1998 Yılı Türkiye İlerleme Raporu*. Ankara.
- Baş, T. (2001). *Anket*. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- Bilim, C., Doğru, H., Yakut, K. ve Say, Y. (1999). *Çağdaş Dünya Tarihi*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1078, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 596.
- Bilici, N. (2007). *Avrupa Birliği ve Türkiye*. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. Ve Tic. A.Ş.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (13.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bowen, H. R. (1980). *Investment in learning* San Francisco: Jossey Bass Publishers, akt. T. Gedikoğlu. (2005). Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt.1, Sayı.1, 66-80.
- Bural, İ. N. (2007). *Küreselleşme Sürecinde Yüksek Öğretim Politikaları ve Erasmus Projesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi, Ankara.
- Cansever, B. A. (2009). Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türkiye'nin Bu Politikalara Uyum Sürecinin Değerlendirilmesi, *International Online Journal of Educational Sciences*, Sayı.1, 222-232, 08.01.2013, www.iojes.net//article/magazinearticle.aspx?ID=38.
- Delhaxhe, A. (Ed.). (2011). *Avrupa'da Yükseköğretimin Modernleşmesi: Toplumsal ve Mali Boyutlar 2011*, Eurydice Türkiye Birimi.
- Delhaxhe, A. (Ed.). (2010). *Avrupa'da Yükseköğretim 2010: Bologna Süreci'nin*

- Etkisi*, Eurydice Türkiye Birimi.
- Dura, C. ve Atik, H. (2007). *Avrupa Birliği, Gümrük Birliği ve Türkiye*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Eğitim ve Gençlik Kataloğu, (2012). T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı.
- Erasmus Programı Broşürü, (2012). T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı.
- Erdoğan, A. (Ed.). (2010). *Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları* (2.Baskı). Ankara: Yükseköğretim Kurulu Görsel Tanıtım.
- Gençlik Programı Broşürü, (2012). T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı.
- Gençlik Programı Kataloğu, (2012). T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı.
- Grundtvig Programı Broşürü, (2012). T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı.
- Gümrükçü, H., Epskamp, H., Gül, H., Karakelle, S., Hayer, M., Aydın, T., Burkhardt, C. (2011). *Bologna Süreci ve Türkiye. Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın Gerçekleştirilmesi*, Ankara: Yorum Basın Yayın San. Ltd. Şti.
- Hasdemir, F. ve Çalıkoğlu M. R. (2011). Avrupa Birliği Eğitim Programları ve Değişim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt 1, Sayı 2*, 66-68.
- İstanbul Ticaret Odası (2005). *AB Eğitim Programları'na Katılım*. İstanbul.
- İşeri, A. (2005). *Erasmus Programı Uygulamasına İlişkin Uzman Görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

- Lembet, Z. (2008). *Avrupa Birliği Eğitim ve Değişim Programları 'nın Yabancı Dil Öğreniminde Kültürel Etkileşime Olan Katkısı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Leonardo da Vinci Programı Broşürü, (2012). T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı.
- Leonardo da Vinci Programı, (b.t). 23.02.2013, <http://www.ua.gov.tr/programlar/hayatboyu-%C3%B6%C4%9Frenme-program%C4%B1/leonardo-da-vinci-program%C4%B1>
- Özdamar, K. (1997). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi*. (8. Baskı) Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Sancak, A. (2009). *Kültürlerarası Diyalog Açısından Öğrenci Değişim Programları, Erasmus Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Şahin, R. (2010). *Türkiye 'de Küreselleşme Süreciyle Değişen ve Dönüşen Kentler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Tanyeri, A. E. (2006). *Avrupa Birliği 'nin Eğitim Politikası ve Erasmus Programı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (2008). *2005 / 2006 - 2006 / 2007 Erasmus Programı Değişim İstatistikleri*. Ankara: Ames Ajans Matbaacılık Ltd. Şti.
- T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (b.t). *Erasmus Programı Hareketlilik Faaliyeti İstatistikleri 2010-2011*. Ankara: Yorum Matbaacılık.
- T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, (b.t). *Katılım Sürecinde Müzakere Fasılları No:7*.

Ankara.

Toygür, İ. (2012). *Hayat Boyu Öğrenme Programı*. İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı

Yayımları, Yayın No: 253.

Ulusal Ajans (2005). *Bologna Süreci Temel Belgeleri*. Ankara: Eğitim ve Kültür

Socrates, Avrupa Komisyonu.

Ünsal, H. (2008). Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyeliği Sürecinde Türk Ulusal

Ajansı, *Sosyoekonomi Dergisi*, Sayı.1, 28-48.

Bologna Süreci Nedir?, (b.t). 05.01.2013, <http://bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&c=1&i=3>.

http://www.ua.gov.tr/docs/halkla-ili%C5%9Fkiler/ldv_brosur.pdf?sfvrsn=0

<http://www.ua.gov.tr/docs/halkla-ili%C5%9Fkiler/grundvig.pdf?sfvrsn=0>

http://www.ua.gov.tr/docs/halkla-ili%C5%9Fkiler/genclik_brosur.pdf?sfvrsn=0

<http://www.ua.gov.tr/kurumsal/misyon-ve-vizyon>

<http://www.ua.gov.tr/kurumsal/ba%C5%9Fkanl%C4%B1k>

<http://abdigm.meb.gov.tr/www/gorevlerimiz/icerik/18>

<http://www.egitimfm.com/?pnun=17&pt=E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%20NED%C4%B0R?>

<http://www.coe.int./youth>

http://ec.europa.eu/education/erasmus/history_en.htm

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/erasmus_en.htm

http://europa.eu/youreurope/citizens/education/university/exchanges/index_en.htm

www.ua.gov.tr

www.yok.gov.tr

www.meb.gov.tr

www.abgs.gov.tr

EK-1. ERASMUS ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK DEĞERLENDİRME ANKETİ

Sevgili Arkadaşlar,

Sizlerin Avrupa'da Erasmus Öğrenim ve Staj Hareketliliği Programı sırasında edindiğiniz deneyim ile ilgili bu ankete vereceğiniz yanıtlar, bu programın sosyal ve kültürel açıdan aynı zamanda kişisel gelişim yönünden etkilerini ölçmeye yöneliktir.

Bu anket ve vereceğiniz cevaplar yüksek lisans tezi olarak yürüttüğümüz araştırmamıza bilgi toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar gizli tutulacak ve araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır.

Lütfen 5 seçenek arasından size en uygun cevaptan yalnız birini işaretleyiniz.

Değerli katkılarınıza şimdiden teşekkür ederim.

Danışman:

Doç. Dr. Mustafa FİŞNE

Hazırlayan:

Güray Gözde ELMALI

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Öğrencisi

1) Cinsiyetiniz

- Kadın
 Erkek

2) Üniversiteniz :.....

3) Fakülteniz ve Bölümünüz:.....

4) Programa katıldığınız sınıf

- 2 3 4 DİĞER

5) Lise veya Üniversitede Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı okudunuz mu ?

- EVET HAYIR

6) Gittiğiniz Ülke :.....

7) Ailenizin İkamet Yeri

- Köy- Kasaba İlçe İl Büyükşehir

8) Neresi olduğunu isim olarak belirtiniz (.....)

9) Ailenizin Gelir Düzeyi (Yaklaşık bir rakam/Aylık)

.....

SOSYAL ETKİLER

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1) İnsanlarla daha iyi diyalog kurmaya başladım.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
2) Farklı ırk, din ve kültürden ve farklı coğrafyalardan gelen insanlarla dostluklar kurabileceğimi anladım.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
3) Diğer Yabancı Erasmus öğrencilerinin Türk öğrencilere karşı tutumu olumluydu.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
4) Türkiye'yi iyi temsil ettiğimi ve Türkiye hakkındaki ön yargı ve yanlış düşünceleri değiştirdiğimi düşünüyorum.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
5) Avrupa'nın zayıf ve güçlü taraflarını yaşayarak öğrenme ve gözlemlene fırsatı buldum.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

KÜLTÜREL ETKİLER

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1) Avrupa sosyal hayatını ve kültürünü tanıdım.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
2) Farklı kültürdeki insanların fikirlerine saygı duymayı ve inançlarına hoşgörülü olmayı öğrendim.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
3) Çeşitli kültürel ve görsel etkinlikleri görüp keyif aldım.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
4) Avrupa kültürüne ve yaşayışına olan merak ve ilgim arttı.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
5)Avrupa ülkelerini, tarihlerini, insanlarını gezip görerek öğrendim.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
6)Yabancı kültürleri daha iyi gözlemlerdim.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
7) Kendimi ve kendi kültürümü daha iyi tanıdım.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

KİŞİSEL VE MESLEKİ GELİŞİME YÖNELİK ETKİLER

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1) Kendime olan güvenim arttı.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
2) Sosyal açıdan daha dışa dönük ve aktif biri olmamı sağladı.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
3) Psikolojimi olumlu yönde etkiledi.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
4) Kendi ayaklarım üstünde durmamı sağladı.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
5) İngilizce günlük konuşma dilim gelişti	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
6) İngilizce dışında yeni bir yabancı dil öğrenmeye karar verdim.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
7)Değişim programları sayesinde ilk defa yurtdışı deneyimi edinme fırsatı buldum.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
8) Daha önce yurtdışına çıkmamış biri olarak vizyonumu genişletti	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
9)Yurtdışında yaşayabilecek öz güvene sahip oldum.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
10) Erasmus Programı üniversite eğitimimi olumlu yönde etkilemiştir.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
11) Gelecek için iyi bir kariyer planlaması yapmamı sağladı.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
12) Mezun olduktan sonra iş fırsatlarıyla karşılaşmamı sağladı.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Ayrıca belirtmek istediğiniz görüş ve düşünceleriniz varsa veya anlatmak istediğiniz güzel bir anınız ya da kötü bir deneyiminiz olduysa paylaşabilirsiniz.